

Πρωτοπρεσβύτερος
π. Αναστάσιος Γκοτσόπουλος
Εφημέριος Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πατρών
τηλ. 6945-377621, agotsopo@gmail.com

**Σχολιασμός στο κείμενο της
Ε' Πανορθόξου Προσυνοδικής Διασκέψεως
(Σαμπεζύ Γενεύης 11-17.10.2015)**

**«Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας
προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον»**

Πάτρα Φεβρουάριος 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. Γένεση του Κειμένου	6
2. Θετικά σημεία του Κειμένου	8
3. Προβληματισμοί επί του Κειμένου	10
α) Ασάφειες και θεολογικές αντιφάσεις του Κειμένου	10
β) Μία ή πολλές οι «Εκκλησίες» (§ 6 κεξ);	10
γ) Δεν υπάρχουν, πλέον, αιρέσεις · μόνο «Εκκλησίες»!	13
δ) “Ετερόδοξοι Παρατηρητές”= Τιμητική δάκριση στην αίρεση;	15
ε) Κίνδυνος σχίσματος; Εγγυητής της Πίστεως: Η εκκλησιαστική συνείδηση (§ 22)	16
στ) Αμοιβαία “αγάπη” (§ 23)	19
ζ) Προς αναγνώριση των κακοδοξιών του ΠΣΕ; (§ 16-21)	20
4. Η § 20 του Κειμένου της Ε' ΠΠΔ	25
α) Γενικές παρατηρήσεις	25
β) Ερμηνευτική προσέγγιση	26
1. Η γένεση του προβληματισμού	26
2. Η κατ' ακρίβεια και κατ' οικονομία πράξη	30
3. Τα κριτήρια για την άσκηση ακρείβειας ή οικονομίας	33
γ) Ερμηνεία ή παρερμηνεία της § 20;	37
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
1. «Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον»	46
2. Εισήγηση Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου (Ι. Μ. Βλατάδων, 3-5.12.2015)	53
3. Εισήγηση Καθηγητού Στ. Τσομπανίδη (Ι. Μ. Βλατάδων, 3-5.12.2015)	58

**Σχολιασμός στο κείμενο της Ε' Πανορθόδοξου Προσυνοδικικής Διασκέψεως
«Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον»
(Σαμπεζύ, 2015)**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τό 1976, σέ ένα από τά συμπόσια του Pro Oriente στό Πανεπιστήμιο του Graz ό καθηγητής τής Δογματικής Joseph Ratzinger και μετέπειτα Πάπας Βενέδικτος XVI διετύπωσε μία πρόταση για τή λύση του επίμαχου θεσμού τής δικαιοδοσίας τής Ρώμης και τής ένωσης των Έκκλησιών, τής Ρωμαιοκαθολικής και τής Ορθόδοξης. Η ένότητα θά μπορούσε – **είπε ό Ratzinger** – «νά επιτευχθει πάνω στή βάση ότι ή **Ανατολή θά παραιτείτο από τό νά πολεμά τή δυτική εξέλιξη τής β' χιλιετίας ως αίρετική και θά αναγνώριζε τήν Καθολική Έκκλησία ως νόμιμη και όρθή από άποψη πίστης μέ εκείνη τή μορφή, στην όποια ή Καθολική Έκκλησία βρέθηκε μέσα από τήν εξέλιξη τής β' χιλιετίας, ένω αντίστροφα ή Δύση θά αναγνώριζε τήν Ανατολή ως νόμιμη και όρθή στην πίστη σέ εκείνη τή μορφή τήν όποια αυτή διατήρησε στην ιστορία της**»¹! Με άλλα λόγια, εμείς οι Ορθόδοξοι θα πάψουμε να χαρακτηρίζουμε τους παπικούς ως αιρετικούς και θα θεωρήσουμε τα αιρετικά παπικά δόγματα και τη διαστροφή της παράδοσης ως θεμιτή, αποδεκτή θεολογική εξέλιξη γι' αυτούς και αυτοί το ίδιο, δεν θα μας θεωρούν πλέον αιρετικούς. Έτσι ο καθένας θα πιστεύει ό,τι θέλει αλλά θα είμαστε ενωμένοι· **«μαζί και διαφορετικά»** σύμφωνα με το θεοσοφικό σύνθημα του συγκρητιστικού οικουμενισμού...

Την πρόταση αυτή του πάπα Βενεδίκτου, που ουσιαστικά συγκεφαλαιώνει την εκκλησιολογία της Β' Βατικανής Συνόδου, την βλέπουμε να υλοποιείται σιγά-σιγά, αλλά σταθερά, και από Ορθόδοξου πλευράς. Ορισμένοι εκ των Ορθοδόξων Ηγετών, διαγράφοντας την ομόφωνη, δέκα αιώνων, παράδοση των Πατέρων, έπαψαν να χαρακτηρίζουν τους παπικούς ως αιρετικούς, αλλά τους θεωρούν ως Εκκλησία που έχει στο ακέραιο όλα τα χαρακτηριστικά και την πληρότητα της σώζουσας Θ. Χάριτος της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας του Χριστού. Συνεπώς, γι' αυτούς, η υπό τον πάπα Ρώμης Κοινότητα είναι «*αδελφή Εκκλησία*» με την εκκλησιολογική πληρότητα του όρου και έχει έγκυρα και υποστατά ιερά μυστήρια που χορηγούν τη σώζουσα Θ. Χάρη, όπως και η Ορθόδοξη Εκκλησία. Το ίδιο, λίγο-πολύ, ισχύει και για τις από την παπική μήτρα γεννημένες χριστιανικές Κοινότητες των Προτεσταντών.

Έτσι, παρά τις σοβαρές δογματικές διαφορές που άπτονται καίριων ζητημάτων πίστεως και της ίδιας της υποστάσεως της Εκκλησίας, οι εκκλησιαστικές σχέσεις και η εν τη λατρεία κοινωνία (συμπροσευχές μέχρι και “ατελή” συλλείτουργα²) ολοέν

¹ Μαρτυρία του καθηγητού Αθ. Βλέτση στην έπιστημονική ήμερίδα που διοργάνωσε ή Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης μέ θέμα «Ο θεολογικός Διάλογος μεταξύ τής Ορθοδόξου Έκκλησίας και τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας» (Θεσσαλονίκη 20.5.2009).

² Με θλίψη μνημονεύουμε την κατ' επανάληψιν συμμετοχή του πάπα στη Θ. Λειτουργία στον Ι. Ν. Αγ. Γεωργίου στο Φανάρι, καθώς και την πολύ πρόσφατη (25.10.2015) συμμετοχή του Μητροπολίτου **Προύσης Ελπιδοφόρου σε “αρχιερατική Λειτουργία” Ουνιτών** στην Ιταλία. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας ο κ. Ελπιδοφόρος απήγγειλε το «Πιστεύω», αντάλλαξε λειτουργικό ασπασμό με τον ουνίτη “επίσκοπο” και τον άκουσε στη Μ. Είσοδο να μνημονεύει του «πάπα Φραγκίσκου και του Πατριάρχου Βαρθολομαίου». Στο τέλος, **ο κ. Ελπιδοφόρος από Ωραίας Πύλης στην προσφώνησή του προς τον Ουνίτη “επίσκοπο” είπε τα εξής**

και αυξάνονται και καλλιεργούνται σε βαθμό που ο απλός λαός (Ορθόδοξοι και Ρωμαιοκαθολικοί) να νομίζει ότι δεν χωρίζει τίποτα το σοβαρό την Ορθόδοξη Εκκλησία από τις άλλες Ομολογίες.

Βέβαια, μέχρι τώρα ο “λαϊκός οικουμενισμός” δεν είχε την παραμικρή συνοδική και ως εκ τούτου εκκλησιαστική και εκκλησιολογική νομιμοποίηση. Είναι προφανές ότι η περιφρόνηση τής μέχρι σήμερα ομόφωνης και πάγιας πατερικής, κανονικής και εκκλησιαστικής παράδοσης δεν ήταν δυνατόν να θεμελιωθεί σε κανένα Δογματικό ή Συμβολικό κείμενο της Ορθόδοξου Εκκλησίας, σε καμία συνοδική απόφαση. Όσοι, λοιπόν, ενεργούσαν αντίθετα σε αυτή την ορθόδοξη παράδοση ήσαν πάντοτε εκτεθειμένοι στην εκκλησιαστική συνείδηση των πιστών ως παραβάτες των ιερών κανόνων και επιλήσμονες των αρχιερατικών υποσχέσεών τους · είχαν μεν την κάλυψη της εξουσίας, αλλά δεν είχαν τη σκέπη της θεολογίας. Η έλλειψη αυτή τους εξέθετε και δεν τους επέτρεπε να προχωρήσουν όσο και όπως θα ήθελαν.

Δυστυχώς, όμως τώρα τα δεδομένα αλλάζουν! Σχεδιάζεται να χρησιμοποιηθεί το μεγάλο εκκλησιολογικό γεγονός τής επί το αυτό εν Πανορθόξω Συνόδω συνάξεως της Ορθόδοξου Εκκλησίας για να τροποποιηθεί η μέχρι τώρα εκκλησιαστική παράδοση και να συμμορφωθεί με στις δικές τους επιθυμίες και πρακτικές. Έτσι, η Πανορθόδοξος Σύνοδος κινδυνεύει να εκπέσει, αν επιτρέψει ο Θεός και υλοποιηθούν οι μέχρι τώρα άνομοι και αντιπατερικοί σχεδιασμοί του συγκρητιστικού οικουμενισμού.

Για να μη νομιστεί ότι κινδυνολογούμε ή ότι φανταζόμαστε ανύπαρκτους κινδύνους ας ακούσουμε τι είπε πολύ πρόσφατα (μόλις στις 16.1.2016) ο Πρόεδρος του Ποντιφικικού Συμβουλίου για την Ενότητα των Χριστιανών, ο καρδινάλιος Kurt Koch από το επίσημο “βήμα” του RadioVaticana: «Το 2016 θα είναι το έτος της αγάπης και της ελεημοσύνης... Αυτό το ιερό έτος δίνει την ευκαιρία να μιλήσουμε όχι μόνο για τις διαφορές που μας χωρίζουν, αλλά και για αυτά που μας ενώνουν... Είμαι σίγουρος ότι η Πανορθόδοξος Σύνοδος θα ενώσει πιο πολύ τις Ορθόδοξες Εκκλησίες και αυτό θα είναι μεγάλη βοήθεια να ξεπεράσουμε όποιες δυσκολίες στον καθολικό-ορθόδοξο διάλογο. Στις δυσκολίες αυτές περιλαμβάνονται η ημερομηνία του Πάσχα, η αλληλοαναγνώριση των μυστηρίων και η ερώτηση για το πρωτείο του πάπα»³.

Ας γίνουμε, λοιπόν, πιο συγκεκριμένοι: Όπως ήδη αναφέραμε, μέχρι σήμερα όλες οι Σύνοδοι της Ορθόδοξου Εκκλησίας από την Αποστολική, τις Οικουμενικές και Τοπικές, παλαιές και πρόσφατες, είχαν ως πρώτιστο και βασικό τους μέλημα τη διακήρυξη τής Αλήθειας του Χριστού με την ταυτόχρονη καταδίκη τής αίρεσης

αδιανόητα για Ορθόδοξο επίσκοπο: «Σήμερα έγινε μεγάλη χαρά στον ούρανό, και οι Άγγελοι ανέβαιναν και κατέβαιναν με τὰ φτερά τους, πετώντας πάνω από τὰ κεφάλια μας! Γιατί ακόμη μία φορά ή Κωνσταντινούπολη, ή μητέρα μας Εκκλησία, τὸ Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης μας κ. Βαρθολομαῖος, ἔστειλε στὰ παιδιὰ του τὰ ἀγαπημένα, σὲ σὰς ὄλους, ἕνα Ἱεράρχη τῆς Κωνσταντινούπολης. (Δὲν ἀκούγεται ευκρινῶς) ... χρησιμοποιοῦμε δύο Πατέρες μας, τον πάπα Φραγκίσκο καὶ στὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, ὁ Θεὸς νὰ τοὺς δίδει ὑγεία, νὰ τοὺς δίδει χρόνια πολλά, γὰ νὰ μᾶς καθοδηγοῦν, ὅλους μας, στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀγάπης! Τὴν χαρὰ μας αὐτὴ τὴν ὀφείλομε καὶ στὴν ἀδελφικὴ πρόσκληση τοῦ θεοφιλεστάτου ἀδελφοῦ, τοῦ ἀγαπημένου Ἐπισκόπου Μύρων κ. Δονάτου, ὁ ὁποῖος ποιμαίνει αὐτὴν τὴν ἐπαρχία σὰν ἄγγελος Κυρίου» (βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=zp15aaXPCWM> καὶ <https://www.youtube.com/watch?v=bVghw-sjp5Y>)!

³ http://de.radiovaticana.va/news/2016/01/16/ein_spannendes_jahr_der_%C3%B6kumene_konzil_und_reformation/1201463

και της διαίρεσης του Σώματος του Χριστού. Τα συνοδικά κείμενα διακρίνονταν για την λεπτολόγο ακρίβεια στη διατύπωση της εκκλησιαστικής εν Αγίω Πνεύματι εμπειρίας και στην τεκμηριώσή της στις προ αυτών Συνόδους και τους «εκκρίτους πατέρες». Το «επόμενοι τοις Αγίοις Πατράσι» αποτελούσε ανέκαθεν την ασφαλέστερη και πλέον εγγυημένη οδό για τη διατύπωση της πίστεως ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος ακόμα και της παραμικρής αλλοίωσης ή νόθευσής της.

Στην πάγια αυτή συνοδική πρακτική δεν φαίνεται να στοιχίζεται το κείμενο της Ε' Πανορθόδοξου Προσυνοδικής Διασκέψεως (Ε' Π.Π.Δ.) (Σαμπεζύ Γενεύης 10-17.10.2015) με τίτλο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον» (στο εξής: Κείμενο), που εισάγεται προς έγκριση στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας (Κρήτη 2016).

Ἡδὴ ἡ Ἱερά Σύνοδος του **Πατριαρχείου τῆς Γεωργίας κατά τη συνεδρίαση τῆς 16.2.2016 ἀπέρριψε συνοδικῶς**⁴ τὸ κείμενο αὐτό, ἐνῶ σοβαρὸ πρόβλημα βρῖσκεται σε εξέλιξη στην **Εκκλησία τῆς Μολδαβίας**, ὅπου ἀπὸ τις 14 Φεβρουαρίου μοναστήρια και ιερεῖς προχώρησαν σε **διακοπή του μνημοσύνου** του Πατριάρχου Μόσχας Κυρίλλου και του Μητροπολίτη Κισινέβ Βλαδίμηρου, ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος του Πατριαρχείου τῆς Ρωσίας (Μόσχα, 2-3.2.2016)⁵ τὸ ἀποδέχθηκε ὡς ορθόδοξο!

Καταθέτουμε τις σκέψεις μας αυτές εν ειλικρινεία ενώπιον του Θεού και της Εκκλησίας Του, με πολύ συνοχή καρδιάς και με την ευχή όλες οι ανησυχίες και οι εκτιμήσεις μας να αποδειχθούν λανθασμένες. Με τη βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεός, που χρησιμοποίησε **την ἄλογη ὄνο** για να στείλει τὸ μήνυμά Του στον Βαλαάμ, μπορεῖ χορηγώντας τὴ Χάρη Του, να θεραπεύσει τις αστοχίες, να ἀναπληρώσει τις ελλείψεις και να αξιοποιήσει τις σκέψεις αυτές στον υγιή εκκλησιαστικό προβληματισμό και τὴ **φιλόθεη ἀνησυχία**, μακριά ἀπὸ φανατισμούς και ακρότητες με **δέος και σεβασμό στο μεγάλο γεγονός τῆς ἐπὶ το αὐτό εν Πανορθόδοξω Συνόδω συνάξεως τῆς Ορθοδόξου Καθολικῆς του Χριστοῦ Εκκλησίας**.

⁴ Στη δήλωσή του ο Πατριάρχης τῆς Γεωργίας Ἡλίας Β' ἀνακοινώνοντας τὴν συνοδική ἀπόφαση δήλωσε μεταξύ ἄλλων: «Ἡ Αγία και Μεγάλη Σύνοδος πρόκειται να πραγματοποιηθεῖ τον Ιούνιο... Ἡ Εκκλησία μας θα παραμείνει με τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο ... Ἡ Εκκλησίας μας ἦταν, εἶναι και θα εἶναι ὁ θεματοφύλακας τῆς Ορθοδοξίας. **Ἡ Ορθόδοξη Εκκλησία τῆς Γεωργίας ἀπορρίπτει τὸ ἔγγραφο για τον Οικουμενισμό που ἔχει συνταχθεῖ για τὴν Αγία και Μεγάλη Σύνοδο.** Ἡ εκκλησία μας εἶναι αὐτή που ἔχει σώσει τὴ χώρα μας και τὸ λαό μας. Στο μέλλον ἡ Εκκλησία μας θα σταθεῖ ὡς εγγυητής για τὴν Ορθοδοξία» βλ. video <https://www.youtube.com/watch?v=x7kwe5FQjgU>

⁵ <http://sobor.patriarchia.ru/db/text/4367700.html>

1. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η Σύναξη των Προκαθημένων των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών (Κωνσταντινούπολη, 6-9 Μαρτίου 2014), στα πλαίσια της προετοιμασίας συγκλίσεως της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου αποφάσισε την επεξεργασία και αναθεώρηση των εγκεκριμένων κειμένων της Γ' ΠΠΔ (1986), και ιδιαίτερας των δύο κειμένων που αφορούσαν στις σχέσεις της Ορθοδοξίας με τον χριστιανικό κόσμο⁶. Το έργο αυτό ανέλαβε η Α' Ειδική Διορθόδοξη Επιτροπή (29.9-4.10.2014) της οποίας τα πορίσματα υποβλήθηκαν στην Ε' Πανορθόδοξη Προσυνοδική Διάσκεψη (Ε' ΠΠΔ) (Σαμπεζύ 11-17.10.2015) προς συζήτηση και έγκριση, για να εισαχθούν στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο (Κρήτη, Πεντηκοστή 2016).

Η Ε' ΠΠΔ (2015) αποφάσισε να συνενώσει τα δύο θέματα των Α' και Γ' ΠΠΔ, 8) «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν χριστιανικό κόσμο» και 9) «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση» σε ένα, υπό τον τίτλο «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν χριστιανικό κόσμο». Στο υπ' αριθμ. 8 κείμενο της Γ' ΠΠΔ υπήρχε αναλυτική αξιολόγηση των διμερών Θεολογικών Διαλόγων που διεξάγει η Ορθόδοξη Εκκλησία με τις λοιπές Χριστιανικές Κοινότητες, ενώ στο υπ' αρ. 9 κείμενο είχαμε αποτίμηση της συμμετοχής της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Οικουμενική Κίνηση και ιδιαίτερας στο ΠΣΕ.

Το παρόν, λοιπόν, κείμενο της Ε' ΠΠΔ (2015) υπό τον τίτλο «Σχέσεις Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικό Κόσμο» αποτελεί συγκερασμό και συγχώνευση των ανωτέρω κειμένων της Γ' ΠΠΔ (1986). Οι βασικές τοποθετήσεις του Κειμένου της Ε' ΠΠΔ (2015) δεν αφίστανται των θέσεων και προτάσεων της Γ' ΠΠΔ (1986).

Σημαντική όμως διαφοροποίηση του Κειμένου της Ε' ΠΠΔ από τα κείμενα της Γ' ΠΠΔ αποτελεί η **μη αναλυτική κριτική αξιολόγηση της έως τώρα πορείας ενός εκάστου των διμερών θεολογικών διαλόγων με τις Χριστιανικές Κοινότητες, που υπήρχε στα κείμενα της Γ' ΠΠΔ**. Ως αιτιολογία για την αποσιώπηση αναφέρθηκε το γεγονός ότι δεν έχει ολοκληρωθεί κανένας διμερής διάλογος, και έτσι εκρίθη σκόπιμο να μην εισαχθεί στη Μ. Σύνοδο όχι μόνο προς τελική κρίση, **αλλ' ούτε καν προς συζήτηση**. Αυτό όμως το δεδομένο της μη ολοκλήρωσης των διαλόγων υπήρχε και στην Γ' ΠΠΔ (1986)⁷, και εν τούτοις η Διάσκεψη προχώρησε στην αξιολόγηση των διαλόγων και συνέταξε το κείμενό της παραπέμποντάς το (ad referendum) στην Αγία Σύνοδο. Μάλιστα ο Γραμματέας της Γ' ΠΠΔ (1986) Σεβ. Ελβετίας Δαμασκηνός εκφράζοντας τη Διάσκεψη είπε ότι **η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος «θα εξετάσει το σύνολον των Διαλόγων και εν τη ουσία του και εν ταις λεπτομερείαις του»⁸**.

Συνεπώς η αιτιολογία της μη αξιολογήσεως της μέχρι τούδε πορείας των διμερών διαλόγων από την Ε' ΠΠΔ δεν φαίνεται να ευσταθεί! Τι συνέβη λοιπόν και

⁶ Τα κείμενα με αριθμ. 8) Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο, και 9) Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση, στο *Επίσκεψις*, 369(15.12.1986), 9-13 και 14-17, και *Συνοδικά*, IX, εκδ. Ορθόδοξο Κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Σαμπεζύ-Γενεύης 2014, σ. 305-310 και 311-314.

⁷ Βλ. Εισήγηση του Γραμματέως Σεβ. Μητροπολίτου Ελβετίας Δαμασκηνού στην Ολομέλεια της Γ' ΠΠΔ (1986), στο *Συνοδικά* IX, σ. 104.

⁸ Βλ. Εισήγηση του Γραμματέως Σεβ. Μητροπολίτου Ελβετίας Δαμασκηνού στην Ολομέλεια της Γ' ΠΠΔ (1986), στο *Συνοδικά* IX, σ. 104.

άλλαξε τόσο πολύ η συγκρότηση του κειμένου στο βασικό αυτό ζήτημα; Επιπλέον, διερωτόμαστε καλόπιστα: δε θα έπρεπε η Ορθόδοξη Εκκλησία στην κορυφαία αυτή στιγμή της συνοδικής εκφράσεώς Της να ενημερωθεί και αποφαινομένη Πανορθόδοξως να προβεί σε μια έστω μερική -και ασφαλώς όχι οριστική, διότι οι διάλογοι δεν έχουν ολοκληρωθεί - **αξιολόγηση της μέχρι τώρα πορείας των διαλόγων**, όταν μάλιστα οι διμερείς ανεπίσημοι ή και επίσημοι διάλογοι διεξάγονται από 35 έως και πλέον των 50 ετών; Μάλιστα σε ορισμένους εξ αυτών έχουν συνταχθεί σημαντικά δογματικά (χριστολογικά και εκκλησιολογικά) κείμενα τα οποία θα έπρεπε να τεθούν προς αξιολόγηση στην ύψιστη διαδικασία έκφρασης της εκκλησιαστικής συνειδήσεως που αποτελεί η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος. Για ποιο λόγο να μην επιτραπεί στην Εκκλησία εν Συνόδω να ενημερωθεί και να λάβει υπεύθυνη θέση για τα μεγάλα και σοβαρά θέματα των διαλόγων, όχι γενικόλογα και αόριστα, αλλά πολύ συγκεκριμένα;

Μήπως να υποθέσουμε ότι δεν ενδιαφέρει πλέον το αποτέλεσμα των διαλόγων, διότι, ανεξάρτητα από την έκβασή τους, η «**μερική κοινωνία**» (βασικός εκκλησιολογικός όρος της Β' Βατικανής) μεταξύ των «**Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**» καλά προχωρεί; Ή μήπως κάποιοι φοβούνται ότι αν στη Μ. Σύνοδο έλθει προς συζήτηση η πορεία ενός εκάστου των διμερών θεολογικών διαλόγων θα γίνει πασιφανές αυτό που όλοι οι Προκαθήμενοι πολύ καλά γνωρίζουν, αλλά δεν τολμούν *expressis verbis* να δηλώσουν: **Όλοι οι διάλογοι βρίσκονται πλέον σε αδιέξοδο**, κοινώς έχουν «βαλτώσει»! Και αυτό, όχι μόνο λόγω της εμμονής των αιρετικών στις παλαιές κακοδοξίες για τις οποίες αποσχίστηκαν από την Εκκλησία, αλλά και λόγω νέων φοβερών κακοδοξιών και πρακτικών, ακόμα και στην ηθική διδασκαλία, που έχουν αναφύει (χειροτονία γυναικών, αποδοχή του σοδομισμού, *intercommunion*, περιεκτική γλώσσα, θεωρία των κλάδων κοκ)! Όποιος διαβάσει με προσοχή τις σχετικές εισηγήσεις ενώπιον της Ιεραρχίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου (Κωνσταντινούπολη, 1-3.9.2015) βεβαιώνεται ότι οι περισσότεροι διάλογοι ουσιαστικά έχουν οδηγηθεί σε αποτυχία, την οποία οι εκκλησιαστικοί μας Ηγέτες απλώς δεν ανακοινώνουν. Γιατί; Διότι, ασφαλώς, η ειλικρινής δημόσια παραδοχή της αποτυχίας των διαλόγων θα τινάξει, κυριολεκτικά, στον αέρα σύνολη την Οικουμενική Κίνηση! Μήπως λοιπόν, «οικουμενικές» σκοπιμότητες «φιμώνουν» την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο και δεν της επιτρέπουν να ανταποκριθεί στην αποστολή της, να ενημερωθεί και αποφαινομένη κυριαρχικά να αναδειχθεί πράγματι σε Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδοξίας; Όμως οι υπεύθυνοι ας διερωτηθούν με ειλικρίνεια: Μία τέτοια στάση δείχνει σεβασμό στο Συνοδικό Θεσμό της Εκκλησίας μας; Και όταν οι ίδιοι με πλημμελή σεβασμό αντιμετωπίζουν την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, πώς απαιτούν από τον απλό Λαό του Θεού να την σεβαστεί;

2. ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ του ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το Κείμενο της Ε' ΠΠΔ (2015) υπό τον τίτλο «Σχέσεις Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον» έχει αδιαμφισβήτητα ορισμένα πολύ θετικά σημεία τα οποία οφείλουμε να επισημάνουμε:

1. Ομολογεί απεριφραστα την θεμελιώδη αυτοσυνειδησία της Ορθοδόξου Εκκλησίας: «*ούσα η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία*» (§ 1).

2. Διακηρύσσει ότι η **καθολικότητα της Εκκλησίας συνίσταται στην μετάδοση και διακήρυξη της πληρότητας της «εν τη Αγία Γραφή και τη Ιερά Παραδόσει αληθείας», την οποία η Ορθοδοξία κατέχει** (§ 2). Συνεπώς, για το Κείμενο η «καθολικότητα» της Εκκλησίας έχει δύο διαστάσεις: την **κάθετη**, ήτοι την πληρότητα της Θ. Αποκαλύψεως (ούτε έλλειψη αλήθειας ούτε προσθήκη πλάνης) και την **οριζόντια**, ήτοι την διακήρυξή της ώστε όλος ο κόσμος να γίνει κοινωνός της Θ. Αποκαλύψεως εν τη Εκκλησία. Η εκκλησιολογική συνέπεια της διακηρύξεως αυτής είναι πρόδηλη και μέγιστης σημασίας: **Καμμία άλλη χριστιανική Κοινότητα, πλην της Ορθοδόξου Εκκλησίας, δεν μπορεί να διεκδικήσει για τον εαυτό της την ιδιότητα του Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως ότι είναι «Καθολική»!**

3. Τονίζεται ιδιαίτερα ο «*μεταξύ της ορθής πίστεως και της μυστηριακής κοινωνίας υφιστάμενος άρρηκτος δεσμός*», τον οποίον «*ιδιαιτέρως προέβαλον*» οι Οικουμενικές Σύνοδοι (§ 3). Όπως είναι διατυπωμένη η φράση αποκλείει, πολύ σωστά, όχι μόνο την εν τη Θ. Ευχαριστία διακοινωνία (intercommunion) αλλά και **οποιαδήποτε άλλη κοινωνία και στα λοιπά μυστήρια, όσο δεν υπάρχει ταύτιση πίστεως**. Η φράση θα είχε πληρότητα αν δεν περιοριζόταν μόνο στα μυστήρια, αλλά αναφερόταν σε ολόκληρη την λατρεία, διότι οι Οικουμενικές Σύνοδοι και ακολούθως όλοι οι Άγιοι μέχρι και τον Άγιο των ημερών μας, Άγ. Παΐσιο τον Αγιορείτη, «*ιδιαιτέρως προέβαλον*» και τον «*μεταξύ της ορθής πίστεως και της προσευχής υφιστάμενο άρρηκτο δεσμό*», και απαιτούσαν ακόμα και για την απλή συμπροσευχή ταυτότητα πίστεως (lex orandi – lex credenti)⁹.

4. Επισημαίνεται ότι η «*απολεσθείσα ενότης των Χριστιανών*» θα αποκατασταθεί «*βάσει της πίστεως και της παραδόσεως της αρχαίας Εκκλησίας των επτά Οικουμενικών Συνόδων*» (§ 5). Επίσης, αναφέρει ότι «*κοινός πάντων σκοπός είναι η τελική αποκατάστασις της εν τη ορθεί πίστει και τη αγάπη ενότητος*» (§ 12).

5. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρούμε τη διακήρυξη του Κειμένου ότι «*κατά την οντολογικήν φύσιν της Εκκλησίας η ενότης αυτής είναι αδύνατον να διαταραχθή*»

⁹ Ο Άγ. Παΐσιος ήταν **κατηγορηματικά αντίθετος ακόμα και στην απλή συμπροσευχή** με τους παπικούς: «*Ήρθαν μία φορά στό Καλύβι δύο Καθολικοί · ό ένας ήταν δημοσιογράφος και ό άλλος γραμματέας στό Βατικανό. “Πρώτα νά πούμε τό “Πάτερ ήμῶν”, μοῦ εἶπαν. “Γιά νά πούμε τό “Πάτερ ήμῶν”, τούς λέω, πρέπει νά συμφωνοῦμε καί στό δόγμα, ἀλλά μεταξύ ήμῶν καί ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστί”... Πολλοί πού μιλοῦν γιά αγάπη καί ενότητα, οἱ ἴδιοι δέν εἶναι ἐνωμένοι μέ τόν Θεό, γιατί δέν Τόν ἔχουν ἀγαπήσει οὔτε ἔχουν ἀγάπη ἀληθινή. **Αγάπη ἀληθινή ἔχει ἐκεῖνος πού ἔχει ὀρθή πίστη**, ζῆ κοντά στόν Θεό, καί τότε ό Θεός ζωγραφίζεται στό πρόσωπό του καί οἱ ἄλλοι βλέπουν στό πρόσωπό του τόν Θεό. Εὔχομαι ό Θεός νά φωτίση ὅλους τούς ἀνθρώπους, μέ τούς ὁποίους εἴμαστε κατά σάρκα ἀδελφια – ἀπό τόν Ἀδάμ καί τήν Εὔα – νά ἔρθουν “εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας”, γιά νά γίνουν καί πνευματικά μας ἀδελφια» (Γ. Παΐσιου, *Λόγοι*, τ. Ε', Σουρωτή 2006, σ. 285-286). Ο Άγιος Παΐσιος ἀρνήθηκε νά πεί τό «Πάτερ ήμῶν» μέ ἕναν ἀπλό παπικό · στό Φανάρι ὁμως ἔβαλαν τόν ἴδιο τόν πάπα νά τό πεί καί ό Πατριάρχης μας ἀντάλλαξε μαζί του καί λειτουργικό ἀσπασμό, σάν νά ἦταν ό πάπας Ὁρθόδοξος κληρικός συλλειτουργός του!*

(§ 6). Η φράση αυτή δεν υπήρχε ούτε στα κείμενα της Γ' ΠΠΔ ούτε στο σχέδιο κειμένου της Α' Ειδικής Διορθοδόξου Επιτροπής (Σαμπεζύ 29.9-4.10.2014), και προσετέθη κατά την τελευταία επεξεργασία του κειμένου στην Ε' ΠΠΔ μετά από πρόταση της Εκκλησίας της Γεωργίας. Με την βαθύτατα δογματική αυτή διατύπωση η Διάσκεψη δεν αφήνει περιθώρια για θεωρίες περί «διηρημένης Εκκλησίας» και συνεπώς για ύπαρξη «άλλων» «Εκκλησιών» με την αυστηρή εκκλησιολογική έννοια του όρου. Δυστυχώς όμως η σημαντική αυτή εκκλησιολογική παραδοχή, προστεθείσα, όπως προείπαμε, στην τελική επεξεργασία του Κειμένου, δεν το έχει “διαποτίσει”, ούτε αποτελεί τη σταθερή βάση επί της οποίας αυτό έχει θεμελιωθεί, με αποτέλεσμα το κείμενο να καθίσταται εν πολλοίς αντιφατικό έως αυτοαναιρούμενο¹⁰, και ως εκ τούτου ιδιαίτερα προβληματικό.

6. Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονιστεί ότι -παρά τις σοβαρές αστοχίες του, στις οποίες θα αναφερθούμε στη συνέχεια- το Κείμενο δεν προβαίνει σε ρητή και σαφή αναγνώριση της «εκκλησιαστικότητας» και των «μυστηρίων» των ετεροδόξων ούτε χρησιμοποιεί τους απαράδεκτους χαρακτηρισμούς των Πατριαρχικών Εγκυκλίων 1902¹¹ (περί «αναδενδράδων» του Χριστιανισμού) και 1920¹² (περί «σεβασμίων χριστιανικών Εκκλησιών» και «συγγενών και οικείων εν Χριστώ») και τις διατυπώσεις περί «αδελφών Εκκλησιών» ή «πλήρους κοινωνίας». Επίσης, με το Κείμενο δεν επικυρώνονται ρητά και συνοδικά ως ορθόδοξες οι κακόδοξες θεολογικές διδασκαλίες της “βαπτισματικής θεολογίας” και οι περί “διευρυμένης” ή “διηρημένης” Εκκλησίας αντιλήψεις. Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε ότι η Ε' ΠΠΔ δεν εισηγείται στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο την ακύρωση ή τροποποίηση της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1755¹³, που έχει συνυπογραφεί από τους Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων, περί (ανα)βαπτισμού των Λατίνων που εντάσσονται στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Υπενθυμίζεται ότι η Πατριαρχική Πράξη του 1755 βρίσκεται εν ισχύει, διότι δεν έχει τροποποιηθεί ή αναιρεθεί από μεταγενέστερη ισοδύναμη αυτής Διάταξη που να επιβάλει τον μη (ανα)βαπτισμό των Λατίνων¹⁴.

¹⁰ Βλ. Δ.Τσελεγγίδης, «Πρώτες παρατηρήσεις επί του κειμένου «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον», Θεσσαλονίκη 3.2.2016, στο www.impantokratoros.gr/4442D5555D1B1.el.aspx

¹¹ *Ορθοδοξία*, περίοδ. Β', έτος Ι', τεύχος δ' / Ιαν.- Μάρτ. 2003, σ. 71-77.

¹² Ι. Καρμίρη, *Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, εν Αθήναις 1953, σ. 958.

¹³ Ι. Καρμίρη, *Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, εν Αθήναις 1953, σ. 989-991.

¹⁴ Πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ομολογώ εν Βάπτισμα, Ερμηνεία και εφαρμογή του Ζ' κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου από τους Κολλυβάδες Πατέρες και τον Κων/νο Οικονόμο*, εκδ. Τήνος, Αθήνα 1996, σ. 93-94, Ελ. Γιαννακοπούλου, *Ο αναβαπτισμός των αιρετικών (1453-1756), Σταθμοί έρευνας και πράξης (ιστορικοκανονική θεώρηση)*, Αθήνα 2009, σ. 102.

3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΜΟΙ επί του ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Παράλληλα όμως στο εισαγόμενο προς επικύρωση Κείμενο της Ε' ΠΠΔ (2015) υπάρχουν σημεία τα οποία όχι μόνο δεν αναπαύουν την εκκλησιαστική μας συνείδηση, αλλά ακυρώνουν ουσιαστικά τα ανωτέρω θετικά σημεία του, και το καινιστούν από θεολογικής απόψεως εξαιρετικά προβληματικό έως απαράδεκτο:

1. ΑΣΑΦΕΙΕΣ και ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ του ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

Το κείμενο της Ε' Π.Π.Δ. για τις «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας με τον λοιπόν Χριστιανικό Κόσμο» αδιαμφισβήτητα οφείλει να είναι κατ' εξοχήν θεολογικό και εκκλησιολογικό. Άπτεται σημαντικών ζητημάτων της Ορθοδόξου θεολογίας και δη και της αυτοσυνειδησίας μας ως Ορθοδόξων Χριστιανών. Συνεπώς ένα τέτοιου επιπέδου Συνοδικό Κείμενο με σαφή δογματικο-εκκλησιολογικό προσανατολισμό θα έπρεπε να διακρίνεται για την απόλυτη σαφήνεια των νοημάτων και την λεπτολόγο ακρίβεια στη διατύπωσή του, ώστε να μην αφήνει περιθώρια για πολλαπλές ερμηνείες ή και ηθελημένες παρερμηνείες. Δυστυχώς, όμως, στο Κείμενο αυτό συναντούμε σε καίρια σημεία του μεγάλες ασάφειες, ενώ δεν απουσιάζουν και θεολογικές αντινομίες και αντιφάσεις, που επιτρέπουν τις πλέον ετερόκλητες (παρ)ερμηνείες του. Αν στο πλαίσιο της «πολιτικής ορθότητας» οι ασάφειες χαρακτηρίζονται συχνά ως «δημιουργικές», στο χώρο της πίστεως και της δογματικής αποδεικνύονται πάντοτε καταστροφικές!

2. ΜΙΑ ή ΠΟΛΛΕΣ οι ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ (§ 6 κεξ);

α) Παρά την προαναφερθείσα σαφή εκκλησιολογική διακήρυξη ότι «κατά την οντολογική φύσιν της Εκκλησίας η ενότης αυτής είναι αδύνατον να διαταραχθή» (§ 6), η οποία αποκλείει την ύπαρξη άλλων «Εκκλησιών» ή τη διαίρεση της Μίας Εκκλησίας, στη συνέχεια το Κείμενο αναφέρεται πολύ συχνά σε «Εκκλησίες» χωρίς να διευκρινίζει με ποια έννοια χρησιμοποιείται η λέξη. Η ασάφεια αυτή δίνει τη δυνατότητα παραβλέποντας τη δήλωση ότι «κατά την οντολογική φύσιν της Εκκλησίας η ενότης αυτής είναι αδύνατον να διαταραχθή» (§ 6), να ομιλούν ορισμένοι¹⁵ για αναγνώριση της «εκκλησιαστικότητας» των ετεροδόξων. Τι σημαίνει αυτό; Ότι ανεξάρτητα από τις πολλές πλάνες και τη διαστρέβλωση της ευαγγελικής Αλήθειας, ανεξάρτητα από τις πολλές καταδίκες των Οικουμενικών και Τοπικών Συνόδων, όλες αυτές οι αιρετικές κοινότητες: α) αποτελούν ένα μέρος - δεν προσδιορίζουν τι ακριβώς εννοούν- της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας του Χριστού, β) έχουν έγκυρα και υποστατά ιερά Μυστήρια, τα οποία παρέχουν πλήρη Θ. Χάρη και τελικά γ) οι αιρετικές αυτές Κοινότητες παρέχουν σώζουσα Χάρη Θεού, όπως ακριβώς και η Ορθόδοξη Εκκλησία!

β) Είναι πρόδηλο ότι η χρήση του όρου «Εκκλησία» για τις αιρετικές Κοινότητες υπό αυστηρή εκκλησιολογική θεώρηση, δε μπορεί να γίνει δεκτή από την Ορθόδοξη συνείδηση, διότι εισάγει στην Ορθόδοξη θεολογία νέα εκκλησιολογία η οποία δεν έχει απολύτως καμμία σχέση με την Ορθόδοξη θεολογία και πατερική Παράδοση. Αποτελεί εισαγωγή της προτεσταντικής θεωρίας των «κλάδων», όπως επισημαίνει

¹⁵ Βλ. σελ. 37 και εξ.

ο **καθηγητής Δ. Τσελεγγίδης**¹⁶, και της νέας εκκλησιολογίας της Β' Βατικανής Συνόδου, η οποία ανήγαγε την θεωρία του Καλβίνου για τα «*vestigia ecclesiae*» (στοιχεία Εκκλησίας) σε βασικό στοιχείο της θεολογίας της¹⁷! Επίσης, σοβαρές επιφυλάξεις διατύπωσε και ο Μητροπολίτης **Ναυπάκτου Ιερόθεος** στην από 18.1.2016 επιστολή του προς την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος σημειώνοντας μεταξύ άλλων: «Γιατί η φράση της επικεφαλίδας “προς τον λοιπόν Χριστιανικό κόσμο” κατέληξε στην φράση “ύπαρξιν άλλων Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών”; Υπάρχουν Χριστιανικές Εκκλησίες εκτός της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας; ... Επομένως, στο κείμενο αυτό πρέπει να διευκρινισθή ακόμη περισσότερο το περιεχόμενό του σε σχέση με την επικεφαλίδα, για να μη δημιουργείται σύγχυση και ασάφεια. Ενώ η επικεφαλίδα είναι σαφής: “Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικό κόσμο”, στο περιεχόμενο υπάρχουν μερικές ασάφειες, ωσάν να “αναγνωρίζονται” και άλλες Εκκλησίες, εκτός της Μίας Ορθοδόξου Εκκλησίας και ωσάν να επιχειρείται η ενότητα, από την υπάρχουσα διάσπαση»¹⁸. Στην ίδια συνάφεια και ο **Μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος** στην από 11.2.16 επιστολή του προς την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου τονίζει: «Δεν υπάρχουν δηλαδή άλλες Εκκλησίες αλλά μόνον αιρέσεις και σχίσματα, εάν θέλουμε να ακριβολογούμε στους ορισμούς μας ... Εμείς ομολογούμε μία Εκκλησία και όλα τα άλλα αιρέσεις και σχίσματα. Θεωρώ ότι θεολογικά και δογματικά και νομοκανονικά η απόδοση του τίτλου «Εκκλησία» σε αιρετικές ή σχισματικές κοινότητες είναι παντελώς λανθασμένη γιατί μία είναι η Εκκλησία του Χριστού, όπως αναφέρεται και στο άρθρο 1, και δεν μπορεί να ονομασθή από εμάς μία αιρετική ή σχισματική κοινότητα ή ομάδα ως Εκκλησία, εκτός της Ορθόδοξης Εκκλησίας» και ευλόγως διερωτάται ο Άγιος Λεμεσού: «Πότε οι άγιοι Πατέρες μας και πότε και πού στα κείμενα των ιερών κανόνων και των όρων των Οικουμενικών ή Τοπικών Ιερών Συνόδων απεκλήθησαν οι αιρετικές ή οι σχισματικές ομάδες ως εκκλησίες; Εάν είναι εκκλησίες οι αιρέσεις τότε πού είναι η μοναδική και Μια Εκκλησία του Χριστού και των Αγίων Αποστόλων;»¹⁹.

γ) Θεωρούμε ότι επιβάλλεται στο κείμενο της Ε' ΠΠΔ - προκειμένου να αποκλειστεί κάθε προσπάθεια αλλοίωσης του φρονήματος της Εκκλησίας - να χρησιμοποιηθεί ο όρος «Εκκλησία» αποκλειστικά και μόνο για την Ορθόδοξη Εκκλησία μας ή εναλλακτικά να προσδιοριστεί ρητά ότι ο όρος «Εκκλησία» εν τη θεολογική και εκκλησιολογική έννοια του ως το «Σώμα του Χριστού» αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στην Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού, κάθε άλλη δε χρήση του για άλλες εκκλησιαστικές Κοινότητες είναι αποδεκτή μόνο συμβατικώς και καταχρηστικώς. Είναι σαφές ότι μια τέτοια διατύπωση είναι θεολογικώς άκρως απαραίτητη, «έστω και αν αυτό κακοφαινεται ενδεχομένως εις τους εκτός της δικής μας Εκκλησίας

¹⁶ Το «Κείμενο πού προωθείται προς έγκριση, ... *είσηγείται ούσιαστικά τήν Προτεσταντική θεωρία τών «κλάδων» - νομιμοποιώντας μέ τήν άποδοχή του τήν ύπαρξη πολλών Έκκλησιών μέ πολύ διαφορετικά δόγματα», Δ. Τσελεγγίδης, η από 10.2.2016 επιστολή «Προς την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος», στο <http://impantokratoros.gr/53D3566C.el.aspx>, βλ και του ίδιου, «Πρώτες παρατηρήσεις επί του κειμένου “Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικό κόσμο”», Θεσσαλονίκη, 3.2.2016, στο <http://impantokratoros.gr/42D5D1B1.el.aspx>*

¹⁷ Π. Χίρς, *Η εκκλησιολογική αναθεώρηση της Β' Βατικανής Συνόδου*, εκδ. Uncut Mountain Press, 2014, σ. 177 κ.εξ.

¹⁸ 1^η επιστολή Μητροπολίτου Ναυπάκτου Ιεροθέου (αρ. πρωτ. 11/18.1.2016) «Προς την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος», στο http://www.impantokratoros.gr/dat/storage/dat/D2D27B0E/naupaktou_1.pdf

¹⁹ www.imlemesou.org/images/20016/keimeno-g-sinodo.pdf

ευρισκομένους»²⁰, και για να είμαστε ειλικρινείς, θα κακοφανεί ακόμα και σε ορισμένους εντός της δικής μας Εκκλησίας ...

δ) Επίσης, στην ίδια παράγραφο (§ 6) αναφέρεται ότι «η Ορθόδοξος Εκκλησία **αναγνωρίζει την ιστορικήν ύπαρξιν άλλων χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών μη ευρισκομένων εν κοινωνία μετ' αυτής**». **Δε διευκρινίζεται τι σημαίνει η φράση «αναγνωρίζει την ιστορικήν ύπαρξιν»**. Αν είναι μια απλή, αυτονόητη ασφαλώς, ιστορική διαπίστωση, είναι όχι μόνο εντελώς περιττή, αλλά δημιουργεί και ερμηνευτικά προβλήματα · αν υποδηλώνει **εκκλησιολογική αξιολόγηση** θα έπρεπε να δηλώνεται σαφέστερα και να προσδιοριστεί επακριβώς τι εννοείται, προκειμένου να μην επιδέχεται ποικιλία ερμηνειών. Δε νοείται αυτού του υψηλού επιπέδου αποφάσεις να μην τολμούν να διατυπώσουν με σαφήνεια την εκκλησιολογία που προεβούουν. Αξίζει όμως να επισημάνουμε ότι η φράση αυτή είναι πολύ πιο άτονη, άνευρη και εκκλησιολογικώς υποτονισμένη από αυτή της εισηγήσεως της Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής (1971) στο κείμενο «**Η Οικονομία εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία**»: «Διό και η αγία ημών Ορθόδοξος Εκκλησία ... **αναγνωρίζει, καίτοι αυτή ούσα η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία, την οντολογικήν ύπαρξιν όλων τούτων των Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**»²¹. Στην Γ' ΠΠΔ έγινε εκτεταμένη συζήτηση²² επ' αυτού του σημείου, και έτσι το τελικό κείμενο της Γ' ΠΠΔ διαμορφώθηκε ως εξής: «**αναγνωρίζει την πραγματικήν ύπαρξιν όλων των χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**»²³. Δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε την **προοδευτική εκκλησιολογική απαξίωση των «Χριστιανικών Εκκλησιών**»: Η φράση «**οντολογική ύπαρξιν όλων τούτων των Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**» της Διορθοδόξου του 1971, τροποποιήθηκε στην Γ' ΠΠΔ του 1986 σε «**πραγματική ύπαρξιν όλων των χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**» (§ 2), για να καταλήξει στην Ε' ΠΠΔ του 2015 σε: «**ιστορικήν ύπαρξιν άλλων χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών**» (§ 6)!

Ασφαλώς και η τελευταία αυτή διατύπωση υπό αυστηρή εκκλησιολογική θεώρηση, η οποία επιτάσσει λεπτολόγο ακρίβεια και σαφήνεια στη διατύπωση συνοδικών-δογματικών κειμένων, όπως ήδη αναφέραμε, **δε μπορεί να γίνει δεκτή από την Ορθόδοξη συνείδηση**. Ελπίζουμε, ευχόμεσθε και προσευχόμεσθε η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος «*επομένη τοις αγίοις Πατράσι*», στοιχιζόμενη στις προ αυτής Ορθόδοξες Συνόδους και συσχεπτόμενη εν Αγίω Πνεύματι, να μην προσδώσει τον ύψιστο και πανίερο χαρακτηρισμό «Εκκλησία» σε χριστιανικές Κοινότητες και Ομολογίες που έχοντας αποκλίνει από την Αλήθεια καταδικάστηκαν από Οικουμενικές, Τοπικές Συνόδους, ομοφώνως από τους Πατέρες και σύνολη την

²⁰ Χριστόδουλος, Μητροπολίτης Δημητριάδος (μετέπειτα Αθηνών), κατά τη συνεδρίαση της Γ' ΠΠΔ (Σαμπεζύ 1986), *Συνοδικά IX*, σ. 107.

²¹ *Συνοδικά IX*, σ. 107, Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Διορθόδοξο Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 143, και Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Προς την Μεγάλην Σύνοδον, 1, Εισηγήσεις, της Διορθοδόξου Προπαρασκευαστική Επιτροπή επί των εξ θεμάτων του πρώτου σταδίου, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1971, σ. 63.

²² *Συνοδικά IX*, σ. 104-108, 238-240. Στη συζήτηση αυτή έλαβαν μέρος ο Πρόεδρος της Διασκέψεως ο Μύρων (και μετέπειτα Εφέσου) Χρυσόστομος, ο Καρθαγένης (και μετέπειτα Αλεξανδρείας) Παρθένιος, ο Δημητριάδος (και μετέπειτα Αθηνών) Χριστόδουλος, ο Κιέβου Φιλάρετος, και οι Καθηγητές Θ. Ζήσης, Γ. Γαλίτης, Βλ. Φειδάς.

²³ *Συνοδικά IX*, σ. 305.

Ορθόδοξη εκκλησιαστική μας Παράδοση μέχρι σήμερα. Είναι απαίτηση της διαχρονικής εκκλησιαστικής συνειδήσεως από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο!

ε) Πουθενά στο Κείμενο δεν προσδιορίζεται, όπως θα έπρεπε, σε ποιους συγκεκριμένα αναφέρονται οι όροι «διεστώτες²⁴, εγγύς και μακράν» (§ 4) «Χριστιανικός Κόσμος» (§ 8) και «χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες» (§ 6). Ευλόγως ερωτά ο Μητρ. Λεμεσού Αθανάσιος «ποιά η διαφορά τους και ποιό στοιχείο τις χαρακτηρίζει ώστε άλλες να ονομάζονται Εκκλησίες και άλλες Ομολογίες; Ποιά είναι Εκκλησία και ποιά η αιρετική και ποιά η σχισματική ομάδα ή ομολογία;»²⁵. Διερωτώμαστε, η Ε' ΠΠΔ με την απόφασή της αναφέρεται μόνο στις Ομολογίες με τις οποίες η Ορθόδοξη Εκκλησία βρίσκεται σε διάλογο (δηλ. Προχαλκηδόνιοι²⁶, Ρωμαιοκαθολικοί²⁷, Παλαιοκαθολικοί²⁸, Λουθηριανοί²⁹, Αγγλικανοί³⁰, Μεταρρυθμισμένοι³¹) ή σε όλες τις “Εκκλησίες”-μέλη του ΠΣΕ (περισσότερες από 345, από Νεστοριανούς μέχρι και Κουάκερους, Στρατό της Σωτηρίας, νεοπροτεστάντες, πεντηκοστιανούς, free Churches κοκ); Η ανεπίτρεπτη αυτή έλλειψη προσδιορισμού και συνεπακόλουθα η γενικότητα και η ασάφεια στη διατύπωση αυτή **καθιστά συνολικά το Κείμενο ιδιαίτερα προβληματικό.**

Δε θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι υπό τον αυτό όρο στεγάζονται ενιαία αιρετικές ομάδες που αρνούνται όλες ή τις περισσότερες Οικουμενικές Συνόδους, αρνούνται όλα τα μυστήρια, αρνούνται το αειπάρθενο της Θεοτόκου, αρνούνται την τιμή προς τη Θεοτόκο, τους Αγίους και τον Τίμιο Σταυρό, αρνούνται την αποστολική διαδοχή, αρνούνται σύνολη την ιερή παράδοση και αυτόν τον Κανόνα της Αγ. Γραφής! Είναι εξαιρετικά θλιβερό να διαπιστώνουμε ότι η Β' Βατικανή έκανε πολύ πιο προσεκτική και υπεύθυνη δουλειά στο «περί Οικουμενισμού» (Unitatis Redintegratio) διατάγμά της: κατηγοριοποίησε σε ομάδες και αξιολόγησε αναλόγως τις ετερόδοξες γι' αυτή Χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες, ενώ η Ε' ΠΠΔ τις έθεσε όλες μαζί στο ίδιο “τσουβάλι”...³²

3. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ, ΠΛΕΟΝ, ΑΙΡΕΣΕΙΣ · ΜΟΝΟ ... ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ!

α) Εντύπωση προκαλεί ότι το Κείμενο **πουθενά δεν αναφέρεται σε αιρέσεις, κακοδοξίες ή πλάνες τις οποίες να προσδιορίζει συγκεκριμένα**, ωσάν το πνεύμα της πλάνης να μην δραστηριοποιείται πλέον σήμερα³³. Ο ίδιος ο Κύριος, οι

²⁴ Είναι εξαιρετικά λυπηρό η κατ' εξοχήν **δογματική απόφαση της Πανορθόδοξου Συνόδου** να υιοθετεί και να χρησιμοποιεί τον όρο «δυστάμενοι» της Β' Βατικανής (Unitatis Redintegratio § 3, 4) και της Συνόδου Φερράρας-Φλωρεντίας (Mansi 31, 1028AB) και όχι την ορολογία της Αγ. Γραφής, των Οικουμενικών Συνόδων και σύνολης της πατερικής γραμματείας και των ιερών κανόνων για να προσδιορίσει την ετεροδοξία (τις αιρετικές αποκλίσεις) από την πατερική παράδοση...

²⁵ Μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος, η από 11.2.2016 επιστολή προς την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου, στο www.imlemesou.org/images/20016/keimeno-g-sinodo.pdf

²⁶ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 12.

²⁷ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 12-13.

²⁸ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 11.

²⁹ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 13.

³⁰ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 10-11.

³¹ Επίσκεψις, 369(15.12.1986), 13.

³² Δυστυχώς με όλα αυτά επιβεβαιώνεται τραγικά για μας, ότι το αντίγραφο εξελίχθηκε σε κακέκτυπο του πρωτοτύπου...

³³ Η Γ' ΠΠΔ (Σαμπεζύ 1986) δεν τόλμησε ούτε τον όρο «ετερόδοξοι χριστιανοί» να υιοθετήσει! Σύμφωνα με τα πρακτικά ο Όρος Λιβάνου Γεώργιος πρότεινε: «θα ήμην έτοιμος να προτείνω: "ετερόδοξοι χριστιανοί", αλλά

Απόστολοι στην πρώτη Εκκλησία, και αργότερα οι Πατέρες σε κάθε εποχή και σε κάθε Τοπική ή Οικουμενική Σύνοδο ένα είχαν ως βασικό τους μέλημα: να επισημάνουν τους κινδύνους και να εφιστούν την προσοχή τού πληρώματος της Εκκλησίας στη νόθευση και αλλοίωση της ευαγγελικής αποκαλύψεως από τους «βαρείς λύκους» (Πράξ, 20, 29), τους «λαλούντας διεστραμμένα» (Πράξ. 20, 30), τους «ψευδοδιδασκάλους» (2 Πέτρ. 2,1), τις «αιρέσεις απωλείας» (2 Πέτρ. 2, 1). **Εντελώς στον αντίποδα και αντίθετα με την πάγια αποστολική, πατερική και συνοδική πρακτική, αναφερόμενο το Κείμενο στον εκτός της Ορθοδοξίας «Χριστιανικό Κόσμο» (δηλ. στο σύνολο των 345 μελών-αιρέσεων του ΠΣΕ και σε άλλες) δεν επισημαίνει καμία πλάνη, καμία αίρεση, καμία διαστροφή της εκκλησιαστικής διδασκαλίας και ζωής! Σύμφωνα με το όλο πνεύμα του Κειμένου οι διαφορές με τις άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες δεν άπτονται καίριων ζητημάτων, δεν αφορούν σε βασικά και θεμελιώδη στοιχεία τής διδασκαλίας της Εκκλησίας μας, στη βαθύτερη δηλαδή ουσία και στην ίδια την υπόστασή της, αλλά είναι θέματα που αφορούν σε δευτερεύοντα, επουσιώδη ζητήματα της εκκλησιαστικής τάξεως και ζωής. Οι κακόδοξες και αιρετικές παρεκκλίσεις από τη διδασκαλία των Πατέρων και των Οικουμενικών Συνόδων χαρακτηρίζονται «παραδεδομένες θεολογικές διαφορές ή τυχόν νέες διαφοροποιήσεις» (§ 11), τις οποίες καλούνται η Ορθόδοξη Εκκλησία και η ετεροδοξία να «υπερβούν» (§ 11)! Είναι πρόδηλος ο επηρεασμός από το «περί Οικουμενισμού» διάταγμα της Β' Βατικανής³⁴! Για το κείμενο της Ε' ΠΠΔ η κακοδοξία, η πλάνη και η ετεροδιδασκαλία δεν «προϋποθέτει αλλοίωση των πνευματικών προϋποθέσεων της Εκκλησίας, δηλαδή της πνευματικής - νηπτικής πατερικής- εμπειρίας»³⁵, ούτε έχει κάποια σοβαρή συνέπεια στην εκκλησιαστική ζωή, στην πνευματικότητα των πιστών ούτε αποδιώκει τη σώζουσα Χάρη τού Αγ. Πνεύματος από όσους συνειδητά την αποδέχονται, την υποστηρίζουν και την κηρύττουν ως αλήθεια του Χριστού! Δυστυχώς, δεν υιοθετεί τις αποστολικές ανησυχίες ότι η αίρεση συνιστά τεράστιο πνευματικό κίνδυνο, αφού ως άλλη «γάγγραινα» (Β' Τιμ. 2, 18) και «νανάγιον περί την πίστιν» (Α' Τιμ. 1, 20) παρασύρει ψυχές «προς την ιδίαν αυτών απώλειαν» (Β' Πέτρ. 3, 16). Δεν υιοθετεί τη διαχρονική και έντονη ανησυχία των Αγίων και Πατέρων για τις καταστροφικές συνέπειες των αιρέσεων.**

β) Έτσι, το ζητούμενο είναι η ενότητα των «Εκκλησιών» και όχι η ενότητα στην Εκκλησία του Χριστού. Γι' αυτό και δεν υπάρχει πουθενά πρόσκληση σε μετάνοια και σε άρνηση και καταδίκη των πλανών και ετεροδιδασκαλιών που παρεισέφεραν στη ζωή των αιρετικών αυτών Κοινοτήτων. Δεν υπάρχει πουθενά στο κείμενο η διάσταση της ιεραποστολής στη σχέση μας προς τους ετεροδόξους. Σημειωτέον δε ότι σε αυτές τις πλάνες και αιρέσεις εντάσσονται και κακοδοξίες που έχουν καταδικαστεί ενώ οι εκφραστές τους έχουν αναθεματιστεί από τις Γ', Δ', Ε', Στ', Ζ' Οικουμενικές Συνόδους, την ομόφωνη πατερική παράδοση και σύνολη την εκκλησιαστική συνείδηση μέχρι σήμερα. Δυστυχώς είναι διάχυτη η αίσθηση ότι η

δυνάμεθα ίσως να εύρωμεν μετριοπαθεστέραν διατύπωσιν». Ο πρόεδρος Μύρων Χρυσόστομος: «Ας αποφύγωμεν την χρήσιν του όρου "ετερόδοξοι"! (Συνοδικά ΙΧ, σ. 251).

³⁴ Unitatis Redintegratio §§ 3, 4, και Π. Χίρς, *Η εκκλησιολογική αναθεώρηση της Β' Βατικανής Συνόδου*, εκδ. Uncut Mountain Press, 2014, σ. 287-292.

³⁵ Πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ομολογώ εν Βάπτισμα, Ερμηνεία και εφαρμογή του Ζ' κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου από τους Κολλυβάδες Πατέρες και τον Κων/νο Οικονόμο*, εκδ. Τήνος Αθήνα 1996, σ. 60.

αίρεση και η κακοδοξία αντιμετωπίζονται στο Κείμενο επί ίσοις όροις με την εκκλησιαστική Παράδοση και το consensus patrum.

γ) Ενώ το Κείμενο αναφέρεται σε «νέες ιστορικές συνθήκες» (§ 4), «νέες μορφές», «νέες συνθήκες», «νέες προκλήσεις» (§ 24) λησμόνησε εντελώς τις παλαιές «μεθοδείες της πλάνης» (Εφεσ. 4, 14), τις μεθοδείες του αντικειμένου, και δεν μπορεί πλέον να ομολογήσει μαζί με τον Αγ. Γρηγόριο Θεολόγο: «Τά πρόβατα τά ἐμά τῆς φωνῆς μου ἀκούει, ἤς ἤκουσα παρά τῶν θείων λογίων, ἦν ἐδιδάχθην παρά τῶν ἁγίων πατέρων, ἦν ἐδίδαξα κατά πάντα καιρόν ὁμοίως, οὐ συμμορφούμενος τοῖς καιροῖς, καί διδάσκων οὐ παύσομαι, μεθ' ἧς ἐγεννήθην καί ἡ συναπέρχουμαι»³⁶.

4. "ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ" = ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ στην ΑΙΡΕΣΗ!

α) Αφού λοιπόν στις «νέες συνθήκες» (§ 4) δεν υπάρχουν πλέον αιρέσεις, καλούνται να παραστούν ως «**Παρατηρητές**» στη Σύνοδο ετεροδόξοι «εκπρόσωποι χριστιανικών Εκκλησιών ή Ομολογιών, μετά τῶν ὁποίων ή Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διεξάγει Θεολογικόν Διάλογον, ὡς καί ἄλλων χριστιανικῶν ὀργανώσεων»³⁷.

Ποιος αληθινά Ορθόδοξος Χριστιανός μπορεί να είναι ενθουσιασμένος για τις προοπτικές μιας Συνόδου, η οποία απονέμει τιμητική θέση σε εκπροσώπους κατεγνωσμένων αιρετικών Κοινοτήτων, και όχι σε εκπροσώπους του Ορθόδοξου μοναχισμού (πχ. Αγίου Όρους) ή των ιεραποστόλων που υπό αντίξοες συνθήκες και πολλούς κινδύνους μεταφέρουν το μήνυμα της Ορθοδοξίας «εις πάντα τα ἔθνη»; Φαίνεται πως το κόκκινο τζουκέτο των καρδινάλιων συγκινεί ορισμένους περισσότερο από το μαύρο αγιορείτικο κουκούλι...

Πάντως ποτέ στη δισχιλιόχρονη ζωή της Εκκλησίας, στις τοπικές ή σε Οικουμενικές Συνόδους, δεν υπήρχαν **"παρατηρητές"** ετεροδόξοι που έχουν καταδικαστεί από Οικουμενικές Συνόδους και την εκκλησιαστική συνείδηση. Μόνο στις δύο παπικές συνόδους του Βατικανού εμφανίστηκε το καθεστώς των **"παρατηρητών"**! Η Πανορθόδοξη όμως Σύνοδος **δε θα έπρεπε να είχε ως πρότυπο τις παπικές πρακτικές, μεθόδους και μεθοδεύσεις.** Επίσης, η Πανορθόδοξη Σύνοδος **αποτελεί την ύψιστη φανέρωση και έκφραση της ίδιας της Εκκλησίας, του Σώματος του Χριστού,** και δε μπορεί να εκπέσει σε συνέδριο ανταλλαγής απόψεων ούτε σε μια απλή πανηγυρική εκδήλωση-συνάντηση με κριτήρια και στοχεύσεις "εκ του κόσμου τούτου"...

β) Στην ιστορία της Εκκλησίας οι αιρετικοί καλούνταν και παρίσταντο στις Συνόδους όχι τιμητικά ως "παρατηρητές", αλλά για να απολογηθούν ή να εκφράσουν την μετάνοιά τους, και, αν ενέμεναν στην πλάνη και την αίρεση, καθαιρούνταν, αναθεματίζονταν, **εκδιώκονταν της Συνόδου και δε συμμετείχαν**

³⁶ Αγ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΛΓ', «Πρός Ἀρειανούς καί εἰς ἐαυτόν», PG 36, 233B.

³⁷ Σύμφωνα με την απόφαση των Προκαθημένων (21-28.1.2016) θα προσκληθούν να παραστούν ως εκπρόσωποι α) δύο ἐκ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, β) εἰς ἐκ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, γ) εἰς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, δ) εἰς ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἐτσματζίν, ε) εἰς ἐκ τοῦ Καθολικοσάτου τῆς Κιλικίας, στ) εἰς ἐκ τῆς Συροϊακωβιτικῆς Ἐκκλησίας, ζ) εἰς ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, η) ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παλαιο-καθολικῶν τῆς Ἐνώσεως τῆς Οὐτρέχτης, θ) εἰς ἐκ τῆς Παγκοσμίου Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας, ι) ὁ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καί ὁ Διευθυντής τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστις καί Τάξις τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου, ια) ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ιβ) ὁ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς, και ιγ) ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας.

στη συνέχεια των εργασιών της. Η παρουσία στην Πανορθόδοξο Σύνοδο ως "παρατηρητών" εκπροσώπων αιρετικών Κοινοτήτων και Ομολογιών που έχουν καταδικαστεί από την πατερική συνείδηση και τις Οικουμενικές Συνόδους νομιμοποιεί την πλάνη και την αίρεση και ουσιαστικά υποσκάπτει το κύρος της ίδιας της Συνόδου. Σύνοδος η οποία δε διαστέλλει «*αναμέσον βεβήλου και αγίου*» (Όρος της Ζ' Οικουμενικής), την Ορθοδοξία από την αίρεση, την αλήθεια του Χριστού από τη δαιμονική πλάνη, νομιμοποιώντας εκκλησιαστικά την αίρεση, δε μπορεί να είναι πραγματικά Ορθόδοξη, αλλά **κινδυνεύει να εκπέσει σε ψευδοσύνοδο και ληστρική.**

Με πόνο ψυχής ενθυμούμαστε τα όσα είπε ο Κωνσταντινουπόλεως Άγ. Ταράσιος, ενώπιον της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου ανατρέποντας τον όρο της ψευδοσυνόδου της Ιερείας: «*Ω της τούτων παραφροσύνης και παραφοράς· αναμέσον βεβήλου και αγίου ου διέστειλαν*»³⁸, «*και ως κάπηλοι μινύουσι τον οίνον ύδατι, τον αληθή λόγον τω διεστραμμένω και ανακιρνώσι χολήν πικρίας*»³⁹ και «*το ψεύδος τη αληθεία συγκατασμίξαι βουλόμενοι, οία δηλητήριο ανακιρνώντες μέλιτι*»⁴⁰ «*οις εικότως προσφθέγγεται Χριστός ο Θεός ημών διά του προφήτου· οι ιερείς ηθέτησαν νόμον μου, και εβεβήλωσαν τα αγία μου· αναμέσον βεβήλου και αγίου ου διέστειλαν*»⁴¹.

γ) Επιπλέον δε, ας μη μας διαφεύγει, ότι η παρουσία ως "παρατηρητών" εκπροσώπων αιρέσεων θα έχει σοβαρότατες, καταστροφικές ποιμαντικές προεκτάσεις: **1. θα προκαλέσει σύγχυση στους πιστούς μας** εισάγοντας στη συνείδησή τους τη θεοσοφική προσέγγιση "**μαζί και διαφορετικά**" (δηλ. δεν έχει καμμία σημασία το περιεχόμενο της πίστης) και **2. αντί να συντελέσει στην ενότητα της Εκκλησίας μας θα την κλονίσει δίνοντας σοβαρότατα επιχειρήματα για τη δημιουργία ή την εδραίωση σχισμάτων!**

5. ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ;

ΕΓΓΥΗΤΗΣ της ΠΙΣΤΕΩΣ η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ (§ 22):

α) Η § 22 του Κειμένου της Ε' ΠΠΔ καταδικάζει «*πάσαν διάσπασιν της ενότητος της Εκκλησίας, υπό ατόμων ή ομάδων, επί προφάσει τηρήσεως ή δήθεν προασπίσεως της γνησίας Ορθοδοξίας*». Ασφαλώς και δεν μπορεί να υπάρξει η παραμικρή αντίρρηση στη διατύπωση αυτή: η ενότητα της Εκκλησίας δεν μπορεί να διασπάται με «*προφάσεις*». Το ζήτημα όμως είναι τελείως διαφορετικό και εξαιρετικά σοβαρό, όταν δεν έχουμε «*προφάσεις τηρήσεως ή δήθεν προασπίσεως της γνησίας Ορθοδοξίας*», αλλά όταν υφίσταται πραγματικό πρόβλημα νόθευσης της Ευαγγελικής αληθείας και περιφρόνησης της πατερικής και εκκλησιαστικής παραδόσεως. Τότε, ο Θεολόγος Γρηγόριος επιγραμματικά και θεοπνεύστως συγκεφαλαιώνει την εκκλησιαστική εμπειρία: «*Κρείσσων γαρ εμπαθούς ομονοίας, η υπέρ ευσεβείας διάστασις*»⁴², ενώ ο χρυσορρήμων Ιωάννης μάς διδάσκει: «*Τούτο*

³⁸ Mansi 13, 482D, 208E. Ιεζ. 22, 26,31.

³⁹ Mansi 13, 260D.

⁴⁰ Mansi 13, 333D.

⁴¹ Mansi 13, 232A.

⁴² Γρηγορίου Θεολόγου Λόγος 6, 11 (Ειρηνικός 1), PG 35, 737, του αυτού, Λόγος 2, 82 «*Απολογητικός της εις Πόντον φυγής*»: «*Κρείττων γάρ έπαινετός πόλεμος ειρήνης χωριζούσης Θεού· και διά τούτο τόν πραΐν μαχητήν όπλίξει τò Πνεύμα, ώς καλώς πολεμείν δυνάμενον*» (PG 35, 489), του αυτού, Λόγος 6, 12 «*Ειρηνικός 1*»: «*Ούδέν γάρ ούτως ίσχυρόν εις όμόνοιαν τóις γνησίσις τὰ πρòς τόν Θεόν, ώς ή περι Θεού συμφωνία· και ούδέν ούτως έτοιμον εις διάστασιν, ώς ή περι τούτο διαφωνία*» (PG 35, 740).

μάλιστα ειρήνη, όταν το νενοσηκός αποτέμνηται ... Ούτω και επί του πύργου γέγονεν εκείνου (της Βαβέλ) · την γαρ κακήν ειρήνην η καλή διαφωνία έλυσε και εποίησε ειρήνην»⁴³, ο δε Αγ. Ισίδωρος Πηλουσιώτης διευκρινίζει : «Εστιν, ω σοφέ, και πόλεμος ευαγής και ειρήνη πάσης ασπόνδου μάχης αργαλεωτέρα, κατά το “εζήλωσα επί τοις ανόμοις, ειρήνην αμαρτωλών θεωρών”»⁴⁴!

β) Στη συνέχεια η § 22 σημειώνει: «Ως μαρτυρεί η όλη ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η διατήρησις της γνησίας ορθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον δια του συνοδικού συστήματος, το οποίον ανέκαθεν εν τη Εκκλησία απετέλει τον αρμόδιον και έσχατον κριτήν περί των θεμάτων πίστεως». Η φράση ως είναι διατυπωμένη «έχει δόση υπερβολής και εκφεύγει της αληθείας», κατά την εύστοχη επισήμανση του Μητρ. Λεμεσού Αθανασίου⁴⁵. Αδιαμφισβήτητα, ο «έσχατος κριτής περί των θεμάτων πίστεως» είναι ο συνοδικός θεσμός. Όμως μην ξεχνάμε, ότι ο «**συνοδικός Θεσμός**» δεν είναι υπόθεση μόνο των Επισκόπων, αλλά ολοκλήρου του Σώματος της Εκκλησίας: οι λοιποί κληρικοί και μοναχοί και λαϊκοί μπορεί να μην ανήκουν στο εν στενή εννοία συνοδικό «Σώμα», εν τούτοις, ακριβώς στα πλαίσια του «**συνοδικού θεσμού**», καλούνται να επικυρώσουν ή να απορρίψουν τις αποφάσεις και συνεκδοχικά ακόμα και την ίδια τη Σύνοδο. Αυτό έχει αποδείξει η ζωή της Εκκλησίας μας. Ο «**συνοδικός θεσμός**» ως συμμετοχή ολόκληρης της Εκκλησίας και ως έκφραση της αλάθητης εκκλησιαστικής συνείδησής Της⁴⁶ αποτελεί τον «έσχατο κριτή περί των θεμάτων πίστεως» .

γ) Η πραγματικότητα αυτή όχι μόνο δεν αποκλείει και δεν απαγορεύει αλλά αντιθέτως επιβάλλει το ενδιαφέρον και την ευθύνη κάθε πιστού, αναλόγως της θέσεως και των δυνατοτήτων του, να ενδιαφέρεται και να αγωνίζεται για τη διατήρηση της ορθής πίστεως. Ο Αγ. Θεόδωρος Στουδίτης είναι σαφέστατος: «*Εντολή γάρ Κυρίου μή σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Ὅστε ὅτε περί Πίστεως ὁ λόγος, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἐγὼ τίς εἰμί; Ἰερεύς; ἀλλ’ οὐδαμοῦ. Ἄρχων; καί οὐ δ’ οὕτως. Στρατιώτης; καί ποῦ; Γεωργός; καί οὐ δ’ αὐτό τοῦτο. Πένης, μόνον τήν ἐφήμερον τροφήν ποριζόμενος, οὐδεὶς μοι λόγος καὶ φροντίς περί τοῦ προκειμένου. Οὐά, οἱ λίθοι κράξουσι, καί σύ σιωπηλός καὶ ἄφροντις;*»⁴⁷

Εκτός αυτού, ο ίδιος Αγ. Θεόδωρος προσδιορίζει τα κριτήρια ορθοδοξίας της Συνόδου: «*Σύνοδος τοίνυν ου το απλῶς συνάγεσθαι ιεράρχας τε και ιερείς, καν πολλοί ὄσιν. Κρείσσων γαρ εις ποιῶν το θέλημα του Κυρίου, ή μύριοι παραβαίνοντες · αλλά το εν ονόματι Κυρίου, εν τη ειρήνη και φυλακή των κανόνων*»⁴⁸. Σε επιβεβαίωση του Στουδιτικού λόγου ότι «*Κρείσσων γαρ εις ποιῶν το θέλημα του Κυρίου, ή μύριοι παραβαίνοντες*» έχουμε στη ζωή της Εκκλησίας πάμπολλες περιπτώσεις απλών πιστών και μεμονομένων Αγίων Πατέρων που αγωνίστηκαν μόνοι τους εναντίον πατριαρχών και ψευτοσυνόδων! Ενδεικτικά: α) Την πλάνη του Νεστορίου πρώτοι οι απλοί πιστοί, μοναχοί και κληρικοί της Κωνσταντινουπόλεως την πολέμησαν και γι’

⁴³ Ιωάννου Χρυσοστόμου, Εις Ματθαίον, ομιλία 35,1, PG 57, 405.

⁴⁴ Ισιδώρου Πηλουσιώτου, Επιστολή 4, 36, «Πέτρω Μοναχῶν», PG 78,1088CD.

⁴⁵ Μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος, η από 11.2.2016 επιστολή προς την Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου, στο www.imlemesou.org/images/20016/keimeno-g-sinodo.pdf

⁴⁶ Στυλιανού (Χαρκιανάκη), Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας, *Περί το αλάθητον της Εκκλησίας εν τη Ορθοδόξω Θεολογία*, Αθήναι 1965, σ. 128 κεξ.

⁴⁷ Αγ. Θεόδωρος ο Στουδίτης, P.G. 99, 1321B, και επιστολή 31, «*Τοις εν Σακουδιώνι αδελφοίς*», PG 99, 1009.

⁴⁸ Αγ. Θεόδωρος ο Στουδίτης, επιστολή 24, «*Θεοκτίστω μαγίστρω*», PG 99, 985.

αυτό διώχθηκαν από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Νεστόριο⁴⁹ · ο Άγ. Κύριλλος⁵⁰ όμως και ο πάπας Άγ. Κελεστίνος⁵¹ τους επαινούν. Ασφαλώς «έσχατος κριτής» ήταν η Γ' Οικουμενική Σύνοδος, αλλά μέχρι αυτή να εκφραστεί, ενεργούσε η ζώσα εκκλησιαστική συνείδηση του Σώματος του Χριστού β) Ο Άγ. Μάξιμος Ομολογητής, απλός μοναχός, αγωνίστηκε μόνος του μέχρι θανάτου υπέρ της «γνησίας ορθοδόξου πίστεως» · ο «έσχατος κριτής», το «συνοδικό σύστημα», διά της Στ' Οικουμενικής Συνόδου πολύ αργότερα απεφάνθη, και αυτόν μεν τον δικαίωσε μετά θάνατον, αναθεμάτισε δε τους επτά κακοδόξους Πατριάρχες (σχεδόν όλη την Πενταρχία)! γ) Τι να πούμε για τον Άγ. Μάρκο Ευγενικό, ο οποίος ήρθε σε αντίθεση με το αλλοτριωμένο «συνοδικό σύστημα» της εποχής του και αρνήθηκε την κοινωνία με τους «Γραικολατίνους» “Ορθοδόξους”, τον πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και τους ομόφρονές του επισκόπους⁵²;

δ) Η πατερική αυτή πρακτική έλαβε **συνοδική και κανονική κάλυψη με τον AB-15**, σύμφωνα με τον οποίο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό ορισμένες συνθήκες, έχουν το δικαίωμα οι κληρικοί να διακόψουν την κοινωνία «εαυτούς αποτειχίζοντες» από τον «γυμνή τῆ κεφαλῆ ἐπ’ ἐκκλησίας διδάσκοντα» «αίρεσιν τινά» προϊστάμενό τους ακόμα και «πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως» και για την πράξη τους αυτή, «οὐ μόνον τῆ κανονικῆ ἐπιτιμήσει οὐχ ὑποκείσονται», αλλά «καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται»!

ε) Ακολουθώντας τη διαχρονική πατερική και κανονική Παράδοση οι Πατριάρχες της Ανατολής απευθυνόμενοι στον πάπα συγκεφαλαίωσαν την εκκλησιαστική εμπειρία επιγραμματικά «παρ’ ἡμῖν οὔτε Πατριάρχαι οὔτε Σύνοδοι ἐδυνήθησάν ποτε εἰσαγαγεῖν νέα, διότι ο ὑπερασπιστής της θρησκείας ἐστίν αὐτό **το σῶμα της Εκκλησίας, ἦτοι αὐτός ο λαός**, ὅστις ἐθέλει το θρήσκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον και ὁμοειδές των Πατέρων αὐτοῦ»⁵³. Φύλακας, λοιπόν, της πίστεως «ἐστίν αὐτό το σῶμα της Εκκλησίας, ἦτοι αὐτός ο λαός», δηλ. **κληρικοί και λαϊκοί ως μία ενότητα, ως αληθής σύνοδος, η οποία δικαιούται και δύναται να ανυψώνει μία σύνοδο σε Οικουμενική ή να την απορρίψει ως ληστρική**.

Επιβάλεται στο σημείο αυτό να παραθέσουμε το ρητορικό ερώτημα του Μητροπολίτου Ναυπάκτου επί του θέματος «*Αν τελικώς ληφθούν από την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας αποφάσεις, τις οποίες οι Αρχιερείς, οι μοναχοί και θεολόγοι τις αγνοούν, και οι οποίες αντιβαίνουν σε πατερικές θέσεις, θα*

⁴⁹ «Δέησις Βασιλείου διακόνου και λοιπών μοναχών», Mansi 4, 1101A-1108E.

⁵⁰ Άγ. Κυρίλλου, «προς τους Κωνσταντινουπόλεως κληρικούς στασιάζοντας», Mansi 4, 1004-1008, του αυτού, «αδελφοίς πρεσβυτέροις, διακόνοις και λαῶ Κωνσταντινουπόλεως», Mansi 4, 1093B-1096D, του αυτού, «τοις ευλαβεστάτοις ... πατράσι μοναστηρίων τοις κατά την Κωνσταντινούπολιν», Mansi 4, 1097AE.

⁵¹ Άγ. Κελεστίνος, «κλήρω... και καθολικό λαῶ, διάγουσιν εν Κωνσταντινουπόλει»: «ο νομίμως αγωνιζόμενος στεφανούται· ὅθεν η προτροπή ἡμῶν χρεωστέεται νῦν ... ἰσχυρότερον σώσιν οι ανθιστάμενοι (Πατριάρχη Νεστορίω)· μη ἀποκάμητε ανθιστάμενοι» Mansi 4, 1036C-1045D.

⁵² Άγ. Μάρκος Ευγενικός: «*Ἀλλὰ τί, φησί, δράσωμεν πρὸς τοὺς μέσους τούτους Γραικολατίνους ... Φευκτέον αὐτούς, ὡς φεύγει τίς ἀπὸ ὄφους, ὡς αὐτοὺς ἐκείνους... τοὺς χριστοκαπήλους και χριστεμπόρους. οὔτοι γὰρ εἰσι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, οἱ πορισμὸν ἠγούμενοι τὴν εὐσέβειαν, περὶ ὧν ἐπάγει λέγων. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων... Ποῖα δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;...» - «... Φεύγετε οὖν αὐτοὺς ἀδελφοί, και τὴν πρὸς αὐτοὺς κοινωνίαν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι (δηλ. οἱ λατινόφρονες ἐπίσκοποι), ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ...» (Patrologia Orientalis, XV, 318-320).*

⁵³ Απάντησις των Ορθοδόξων Πατριαρχῶν της Ανατολῆς προς τον πάπαν Πῖον Θ' (1848), στο Ι. Καρμίρη, *Δογματικά και Συμβολικά κείμενα της Ορθοδόξου Καθολικῆς Εκκλησίας*, τ. II, εν Αθήναις 1953, σ. 920.

έχουν ευθύνη και θα υπόκεινται σε κρίσεις και κατακρίσεις αν αρνηθούν να τις εφαρμόσουν;»⁵⁴

Συνεπώς η § 22 του Κειμένου χρειάζεται τροποποίηση ώστε να εκφράζει και άλλες παραμέτρους και προβληματισμούς.

6. ΑΜΟΙΒΑΙΑ “ΑΓΑΠΗ” (§ 23).

Εντύπωση πάντως προκαλεί η αναφορά στην § 23 ότι η Διάσκεψη «κρίνει αναγκαίο να συνοδεύηται ούτος (ο θεολογικός διάλογος) πάντοτε υπό της εν τω κόσμω μαρτυρίας διά πράξεων αμοιβαίας κατανοήσεως και αγάπης». Γιατί, άραγε, τόση ασάφεια στη διατύπωση; Η Ε' ΠΠΔ αναφέρεται σε απλές πράξεις κοινωνικής μέριμνας και φροντίδας ή επεκτείνεται σε ενέργειες που έχουν βαθειά εκκλησιολογική διάσταση και περιεχόμενο (χορήγηση Ι. Ναών, συμπροσευχές, συλλείτουργα, inercommunion, εκατέρωθεν αναγνώριση Μυστηρίων, κοινό Πασχάλιο κοκ); Δεν υπάρχουν εκκλησιολογικά όρια και πλαίσια στις «πράξεις αμοιβαίας κατανοήσεως και αγάπης» που θα έπρεπε επακριβώς να προσδιοριστούν;

Δυστυχώς δεν φαίνεται το Κείμενο να προσεγγίζει την έννοια της αγάπης προς τους ετεροδόξους όπως οι Πατέρες της Εκκλησίας. Ο Αγ. Ιωαννης Χρυσόστομος είναι σαφής: «Αγάπην δε δείκνυσι γνησίαν ου κοινωνία τραπέζης, ουδέ πρόσρησις ψιλῆ, ουδέ κολακεία ρημάτων, αλλά το διορθώσαι και σκοπήσαι το συμφέρον του πλησίον, το τον πεπτωκότα διαναστήναι...τούτο αγάπης γνησίας»⁵⁵ και ο Αγ. Μάξιμος σημειώνει: «Ου θέλων δε τους αιρετικούς θλίβεσθαι, ουδέ χαίρων τη κακώσει αυτών, γράφω ταύτα, μη γένοιτο, αλλά τη επιστροφή μάλλον χαίρων και συναγαλλόμενος ... Μισανθρωπίαν γαρ ορίζομαι έγωγε, και αγάπης θείας χωρισμόν, το τη πλάνη πειράσθαι διδόναι ισχύν εις περισσοτέραν των αυτή προκατειλημμένων φθοράν».⁵⁶ Όταν λοιπόν αποδεχόμαστε την ετεροδοξία, ωσάν να μη δημιουργεί κάποιο πρόβλημα στη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, τότε δεν την ενισχύουμε; Όταν όμως με αγάπη, διάκριση και σεβασμό στο πρόσωπο του ετεροδόξου, η Ορθοδοξία εν Συνόδω του ενσταλλάξει την «καλή ανησυχία» του Αγ. Παϊσίου δεν υπάρχουν περισσότερες ελπίδες ο συνάνθρωπός μας να ωφεληθεί ουσιαστικά;

Αξιοσημείωτη είναι η **σιωπή του Κειμένου στο τόσο σημαντικό θέμα των διαχριστιανικών σχέσεων εν τη λατρεία και τη προσευχή**. Το θέμα αυτό, ενώ είναι τόσο καίριο και καθοριστικό στη συνείδηση του Ορθοδόξου λαού μας και δημιουργεί σοβαρότατο σκανδαλισμό στις ψυχές πολλών Χριστιανών μας, η Ε' ΠΠΔ ούτε καν το “άγγιξε”. Δε θέλησε ή δε μπόρεσε(;) να ακουμπήσει τον «τύπον των ήλων» και να προσφέρει λόγο αληθείας και παραδόσεως στις σκανδαλισμένες συνειδήσεις των πιστών! Δυστυχώς δεν έγινε αποδεκτή η **πρόταση της Εκκλησίας της Πολωνίας**, με την οποία ζήτησε στην Διάσκεψη επί λέξει: «**Η συμμετοχή της Ορθοδόξου Εκκλησίας στις κοινές προσευχές διαχριστιανικού χαρακτήρα δεν ενδείκνυται, συμφώνως προς το περιεχόμενο των Αποστολικών Κανόνων και συγκεκριμένα του Ι' και του ΜΕ' (πρβλ. Κανόνες ΜΣΤ' και ΞΣΤ' της εν Λαοδικεία Συνόδου)**». Βέβαια, δόξα τω Θεώ! δεν υιοθετήθηκε και δεν περιεβλήθη με συνοδικό

⁵⁴ 2^η επιστολή Μητροπολίτου Ναυπάκτου Ιεροθέου (αρ. πρωτ. 20/20.1.2016) «Προς την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδον της Εκκλησίας της Ελλάδος», στο http://www.impantokratoros.gr/dat/storage/dat/3925A205/naupaktou_2.pdf

⁵⁵ PG 54, 623

⁵⁶ Αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, Επιστολή (ΙΒ') Προς Ιωάννη κουβικουλάριον, Περί των ορθών της Εκκλησίας του Θεού δογμάτων και κατά Σευήρου του αιρετικού, PG 91, 464 – 465

πανορθόδοξο κύρος η καινοφανής διαστρέβλωση των Ι. Κανόνων που απαγορεύουν τη συμπροσευχή, περιορίζοντας την απαγόρευση αποκλειστικά και μόνο στο εν τη Θ. Ευχαριστία συλλεΐτουργο⁵⁷, ούτε -δόξα τω Θεώ πάλι!- δεν αμνηστεύθηκαν οι συνεχείς παραβιάσεις των Ι. Κανόνων από τους τα πρώτα φέροντας της Ορθοδοξίας.

7. ΠΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΚΟΔΟΞΙΩΝ ΤΟΥ ΠΣΕ; (§§ 16-21)

i. Το Κείμενο κάνει **εκτεταμένη αναφορά στο ΠΣΕ (§§ 16-21)** και στη συμβολή του στην Οικουμενική Κίνηση με **έκδηλο ενθουσιασμό**, επισημαίνοντας ότι «*αι Ορθόδοξοι κατά τόπους Εκκλησΐαι-μέλη του ΠΣΕ μετέχουν πλήρως και ισοτίμως ...και συμβάλλουν δι' όλων των εις την διάθεσιν αυτών μέσων εις την μαρτυρίαν της αληθείας και την προαγωγήν της ενότητος των Χριστιανών*» (§ 17).

ii. **Θετικά αξιολογείται η «Δήλωση του Τορόντο» (1950)** του ΠΣΕ για την οποία σημειώνεται «*ότι αι εκκλησιολογικαί προϋποθέσεις της Δηλώσεως του Toronto (1950), τιτλοφορουμένης "Η Εκκλησία, αι Εκκλησΐαι και το Παγκόσμιον Συμβούλιον Εκκλησιών"* είναι **κεφαλαιώδους σημασίας** δια την Ορθόδοξον συμμετοχήν εις το Συμβούλιον» (§ 19). Διέλαθε ίσως της προσοχής του συντάκτου της § 19 η πιο κάτω αναφορά στη «Δήλωση του Τορόντο» ότι «*οι εκκλησίες αναγνωρίζουν ότι το να αποτελεί κάποιος μέλος της εκκλησίας του Χριστού είναι πιο περιεκτικό από το να αποτελεί μέλος της ίδιας του της εκκλησίας*» (Δήλωσις του Toronto, § 2). Μπορεί να είναι αποδεκτό από την Ορθόδοξη εκκλησιολογία ότι υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ του ένας Ορθόδοξος να είναι μέλος της Ορθόδοξου Εκκλησίας και μέλος «της Εκκλησίας του Χριστού»; ή ότι «η Εκκλησία του Χριστού» (όπως εννοείται στο το ΠΣΕ) υφίσταται πάνω από όλες τις εκκλησίες-μέλη του ΠΣΕ;

iii. **Επιχαίρει η Ε' ΠΠΔ** διότι εγκρίθηκε η εισήγηση της «*Ειδικής Επιτροπής για την Ορθόδοξη συμμετοχή στο ΠΣΕ*» (§ 17). Και όμως με την εισήγηση της «*Ειδικής Επιτροπής*» μεταξύ άλλων εγκρίθηκαν και προτάσεις για «*ομολογιακή κοινή προσευχή*» και «*διομολογιακή κοινή προσευχή*»⁵⁸ που είναι εντελώς αντίθετες στην Ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση και κανονική τάξη, και αποβλέπουν να προαγάγουν την ορατή ενότητα των εκκλησιών-μελών του με προτεσταντικές εκκλησιολογικές προϋποθέσεις. Μπορούμε, λοιπόν, να μιλάμε με τόσο ενθουσιασμό για τις εξελίξεις στο ΠΣΕ;

iv. Επίσης, η Ε' ΠΠΔ εκφράζει **θετική εκτίμηση** για τη «*θεολογική προσφορά*» της Επιτροπής «*Πίστις και Τάξις*» του ΠΣΕ, για την οποία γράφει: «*Η Ορθόδοξος Εκκλησία επιθυμεί την ενίσχυσιν του έργου της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις» και μετ' ιδιαιτέρου ενδιαφέροντος παρακολουθεί την μέχρι τούδε θεολογικήν αυτής προσφοράν.*»

⁵⁷ Βλ. Φειδά, «*Το ζήτημα της συμπροσευχής μετά των ετεροδόξων κατά τους ιερούς Κανόνες*», *Επίσκεψις* 699(2009) 11-33 και στο συλλογικό τόμο, Λαρεντζάκη Γρ., Σκουτέρη Κ., Φειδά, Βλ., *Η συμπροσευχή με τους ετεροδόξους κατά την Ορθόδοξη θεολογική παράδοση*, έκδ. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 2011, σ. 107-146. Απάντηση στο άρθρο του καθηγητού Βλ.Φειδά: Αν. Γκοτσοπούλου, «*Σχολιασμός στο άρθρο του Καθηγητού Βλ.Φειδά "Το ζήτημα της συμπροσευχής μετά των ετεροδόξων κατά τους ιερούς Κανόνες"*», στο Α. Γκοτσοπούλου, *Η συμπροσευχή με αιρετικούς*, έκδ. Θεοδρομία, 2009², σ. 197-245.

⁵⁸ Αν. Γκοτσοπούλου, *Η συμπροσευχή με αιρετικούς*, έκδ. Θεοδρομία, 2009², σ. 105-108.

*Εκτιμά θετικώς τα υπ' αυτής εκδοθέντα θεολογικά κείμενα, τη σπουδαία συνεργία και ορθοδόξων θεολόγων, τα οποία αποτελούν αξιόλογον βήμα εις την Οικουμενικήν Κίνησιν διά την προσέγγισιν των Εκκλησιών». Ασφαλώς δεν είναι της παρούσης αναλυτική αναφορά στα κείμενα της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις». Είναι όμως επιτρεπτή μία τόσο γενικόλογη προσέγγισις; Επιτρέπεται η Πανορθόδοξος Σύνοδος χωρίς ειδική και λεπτομερή μελέτη να επικροτεί τη «θεολογική προσφορά» τού ΠΣΕ και κάνει αποδεκτά τα «θεολογικά κείμενα» της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις» σημειώνοντας ότι «**Η Ορθόδοξος Εκκλησία ... εκτιμά θετικώς τα υπ' αυτής εκδοθέντα θεολογικά κείμενα**», όταν αυτά ακριβώς τα κείμενα είναι γεμάτα από προτεσταντικές κακοδοξίες και γι' αυτά τα κείμενα έχουν διατυπώσει **κατ' επανάληψιν σοβαρές επιφυλάξεις πολλές Ορθόδοξες Εκκλησίες**⁵⁹; Γιατί τέτοια βιασύνη και προχειρότητα;*

Περιοριζόμαστε να παραθέσουμε άνευ σχολιασμού ελάχιστα αποσπάσματα από το πλέον σημαντικό κείμενο της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις» με τον τίτλο «**Κείμενο Λίμα, 1982-Βάπτισμα Ευχαριστία, Ιερωσύνη**» (BEM-Baptism, Eucharist and Ministry), από την έκδοση του Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Σαμπεζύ⁶⁰. Σημειώνουμε μόνο ότι το κείμενο αυτό (BEM) όταν ομιλεί για «Εκκλησίες» εννοεί τα περισσότερα από 345 μέλη του ΠΣΕ:

Βάπτισμα, § 6: «*Το κοινόν μας βάπτισμα, το οποίον μας ενώνει μετά του Χριστού εν τη πίστει, αποτελεί ούτω θεμελιώδη δεσμόν ενότητος ... οι ποικίλλοντες τρόποι τελέσεως του βαπτίσματος υπό μιάς εκάστης (Εκκλησίας) δεν είναι άλλο από συμμετοχήν εις το μοναδικόν βάπτισμα ... Η ανάγκη όπως επανεύρωμεν την ενότητα του βαπτίσματος ευρίσκεται εις την καρδίαν της οικουμενικής εργασίας*» (σ. 20-21)»

Βάπτισμα, § 13: «*Το βάπτισμα είναι πράξις, η οποία δεν δύναται να επαναληφθή. Θα πρέπει να αποφευχθή πάσα πρακτική, η οποία θα ηδύνατο να ερμηνευθή ως "επαναβαπτισμός"... Ορισμέναι Εκκλησίουι, αι οποίαι επέμειναν επί ιδιαίτερον τινός τύπου βαπτίσματος ή αι οποίαι είχαν σοβαρά προβλήματα εν σχέσει προς το κύρος των μυστηρίων και των τύπων ιερωσύνης άλλων Εκκλησιών, εξήτησαν κατά καιρούς από πρόσωπα προερχόμενα από άλλας εκκλησιαστικάς παραδόσεις να βαπτισθούν πριν ή καταστούν πλήρη μέλη της κοινότητος εις την οποίαν προσχωρούν. Δεδομένου ότι αι Εκκλησίουι φθάνουν εις μείζονα αμοιβαίαν κατανόησιν και αποδοχήν κατά το μέρος της ανακτήσεως στενότερων σχέσεων μαρτυρίας και διακονίας μεταξύ των, θα απέχουν αύται πάσης πρακτικής η οποία θα ηδύνατο να θέση εν αμφιβόλω την μυστηριακήν ακεραιότητα άλλων Εκκλησιών ή να αμβλύνη το γεγονός ότι το μυστήριον του βαπτίσματος δεν δύναται να επαναληφθή*» (σ. 26).

Βάπτισμα, § 15: «*Αι Εκκλησίουι καθίστανται ολοέν και περισσότερον ικαναί να αναγνωρίζουν το βάπτισμα η μία της άλλης ως το μοναδικόν βάπτισμα του Χριστού... Η αμοιβαία αναγνώρισις του βαπτίσματος αποτελεί προφανώς σημαντικό σημείον και μέσον εκφράσεως της βαπτιστηρίου ενότητος της δοθείσης εν Χριστώ. Πανταχού όπου τούτο είναι δυνατόν, αι Εκκλησίουι θα έπρεπε να εκφράζουν κατά ρητόν τρόπον την αμοιβαίαν αναγνώρισιν των βαπτισμάτων των*» (σ. 28).

⁵⁹ Ο Τρανσυλβανίας Αντώνιος (Πατριάρχ. Ρουμανίας) στην Γ' ΠΠΔ: «*Κατά το θέρος αυτό (1986), προεδρεύων της συνελεύσεως του Τμήματος Ι του ΠΣΕ, διεπίστωσα ότι υπάρχουν πολλαί επιφυλάξεις διά το κείμενον του BEM (Βάπτισμα-Ευχαριστία-Ιερωσύνη) . Και ημείς εισέτι, ότε ηζιολογήσαμεν το κείμενον τούτο εν Βοστώνη, διεπιστώσαμεν ότι υπάρχουν εισέτι αδιευκρίνιστα σημεία, ιδία εις τον τομέα της Ιερωσύνης*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 145). Επίσης ο Δημητριάδος (και μετέπειτα Αθηνών) Χριστόδουλος δήλωσε: «*εξ επόμεως ορθοδόξων έχουν γίνει και αρνητικά κριτικά του κειμένου του "BEM", η δε ημετέρα Εκκλησία της Ελλάδος ηρνήθη να συμμετάσχη εις την διαδικασίαν την οποίαν το ΠΣΕ έθεσε, δηλαδή να γίνη αποδοχή του κειμένου αυτού*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 150).

⁶⁰ Πίστις και Τάξις, ΠΣΕ, Βάπτισμα, Ευχαριστία, Ιερωσύνη, Αι εκδόσεις του Ορθοδόξου Κέντρου του Σαμπεζύ 1983.

Ευχαριστία § 19: «Εάν μία Εκκλησία, οι λειτουργοί και οι πιστοί αυτής, διαμφισβητούν εις άλλας Εκκλησίας, εις τους βαπτισθέντας υπ' αυτών και εις τους λειτουργούς των το δικαίωμα να μετέχουν εις την Ευχαριστίαν ή να προϊΐστανται αυτής, η καθολικότης της Ευχαριστίας καθίσταται ολογώτερον έκδηλος» (σ. 43)

Ευχαριστία § 21: «έχομεν τεθή υπό συνεχή κρίσιν... ως εκ της εμμονής εις τας ομολογιακάς αντιθέσεις αδικαιολογήτους εις τους κόλπους του Σώματος του Χριστού» (σ. 44).

Ιερωσύνη § 53: «Διά να φθάσουν εις την αμοιβαίαν αναγνώρισιν των μορφών ιερωσύνης των, αι διάφοροι Εκκλησίου έχουν να διανύσουν διαφόρους βαθμίδας λ.χ.: (α) Αι Εκκλησίου αι οποία διεφύλαξαν την επισκοπικήν διαδοχήν **θα πρέπει να αναγνωρίσουν το αποστολικόν περιεχόμενον της κεχειροτονημένης ιερωσύνης, το υπάρχον εις τας Εκκλησίας αι οποία δεν διετήρησαν την διαδοχήν ταύτην**» (σ. 86)

Ιερωσύνη § 54: «Ωρισμένα Εκκλησίου χειροτονούν άνδρας και γυναίκα, άλλαι χειροτονούν μόνον άνδρας. Αι διαφοραί αύται δημιουργούν εμπόδια εις ό,τι αφορά εις την αμοιβαίαν αναγνώρισιν των διαφόρων μορφών ιερωσύνης. **Τα εμπόδια όμως ταύτα δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ως κωλύματα αποφασιστικού χαρακτήρος**» (σ. 86-87)

Είναι δυνατόν η Ορθόδοξη Εκκλησία εν Συνόδω να **«εκτιμά θετικώς»** τέτοια κείμενα αλλότρια της εκκλησιαστικής μας παράδοσης; Είναι δυνατόν μία απόφαση της Πανορθόδοξου Συνόδου που να αποδέχεται κείμενα με τόσες κακοδοξίες να γίνει αποδεκτή από την Ορθόδοξη συνείδηση του λαού μας; Είναι επιτρεπτόν η Πανορθόδοξη Σύνοδος να παραβλέψει τις επιφυλάξεις πολλών Εκκλησιών για τα κείμενα της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις» (πχ για το ΒΕΜ) που έχουν καταγραφεί ακόμα και στα πρακτικά της Γ' ΠΠΔ⁶¹;

v. Επιπλέον δε, προσεκτική μελέτη των κοινώς αποδεκτών κειμένων των τελευταίων Γενικών Συνελεύσεων του ΠΣΕ⁶² καθιστά σαφές ότι οι προτεσταντικές εκκλησιολογικές αντιλήψεις διαμορφώνουν ακόμα και σήμερα - μετά την "αναβάθμιση" της συμμετοχής των Ορθοδόξων - το θεολογικό πλαίσιο λειτουργίας του ΠΣΕ. Συνεπώς, με κανένα τρόπο δε μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε ο ενθουσιασμός της Ε' ΠΠΔ ούτε η τόσο άτονη και γενικόλογη κριτική στο ΠΣΕ από την Ε' ΠΠΔ: «Εν τούτοις η Ορθόδοξος Εκκλησία διατηρεί επιφυλάξεις δια κεφαλαιώδη ζητήματα πίστεως και τάξεως» (§ 21)! **Είναι δυνατόν μία Πανορθόδοξη Σύνοδος να περιορίσει σε 13 μόνο λέξεις την κριτική της στα όσα απαράδεκτα, καινοφανή και ανατρεπτικά τής ευαγγελικής, πατερικής, δογματικής και ηθικής διδασκαλίας συντελούνται σήμερα στο ΠΣΕ⁶³;**

Περιποιεί τιμή στην Εκκλησία μας τέτοια ατολμία στη διατύπωση της μαρτυρίας της Ορθοδοξίας για τα όσα ανίερα λαμβάνουν χώρα στον επίσημο φορέα της Οικουμενικής Κίνησης; Δυστυχώς, δεν εκφράζεται στο Κείμενο της Ε' ΠΠΔ η κατηγορηματική διαφωνία τής Εκκλησίας μας στα εκφυλιστικά φαινόμενα που συναντούμε στο ΠΣΕ: «Λειτουργίας της Λίμα»⁶⁴, intercommunion, διαθρησκειακές

⁶¹ Βλ. υποσημ. 59.

⁶² Η' στο Χαράρε (1998) με τίτλο «Πρός μία κοινή Κατανόησι και ένα κοινό Όραμα του ΠΣΕ», Θ' στο Porto Alegre (2006), με τίτλο «Κείμενο περί εκκλησιολογίας: Κεκλημένοι να γίνουμε η Μία Εκκλησία» και Ι' στο Bousan (2013), με τίτλο «Δήλωσις Ενότητος».

⁶³ Εύστοχα παρατήρησε ο Σεβ. Περιστερίου Χρυσόστομος (Εκκλησία Ελλάδος) στην Γ' ΠΠΔ: «Σήμερα τα κείμενα του ΠΣΕ είναι και Ορθόδοξα και προτεσταντικά και ο,τιδήποτε άλλο. Είναι συγκρητιστικά κείμενα, τα οποία ικανοποιούν τους πάντες και δεν ικανοποιούν κανένα» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 147). Χαρακτηριστικά είναι όσα αναφέρει ο Σεβ. Κρουτίσκης Ιουβενάλιος (Πατριαρχ. Ρωσίας) για το ΠΣΕ (Συνοδικά ΙΧ, σ. 250).

⁶⁴ Αν. Γκοτσοπούλου, Η συμπροσευχή με αιρετικούς, εκδ. Θεοδρομία, 2009², σ. 105, υποσ. 176.

συμπροσευχές⁶⁵, χειροτονία γυναικών, περιεκτική γλώσσα, αποδοχή του σοδομισμού από πολλές Ομολογίες-μέλη του ΠΣΕ κοκ, πρακτικές οι οποίες είναι πρόσφατοι καρποί της παλαιάς προτεσταντικής εκκλησιολογικής ρίζας.

vi. Ασφαλώς δεν είναι της παρούσης η αναφορά στην εκτενή παράθεση των εσφαλμένων εκκλησιολογικών αντιλήψεων που έχουν ενταχθεί στα **επίσημα κοινά κείμενα των Γενικών Συνελεύσεων του ΠΣΕ**⁶⁶. Περιοριζόμαστε μόνο σε ένα μικρό απόσπασμα από την απόφαση της Θ' Γενικής Συνέλευσης στο Πόρτο Αλλέγκρε (2006), την οποία δυστυχώς συνυπέγραψαν Ορθόδοξοι αντιπρόσωποι μέ Προτεστάντες: *«Κάθε εκκλησία [σ. υπό τόν όρο «Ἐκκλησία» ἐννοοῦνται καί ὅλες οἱ προτεσταντικές ὁμάδες πού συμμετέχουν στό ΠΣΕ] εἶναι ἡ καθολική Ἐκκλησία καί ὄχι ἀπλά μέρος της. Κάθε εκκλησία εἶναι ἡ καθολική Ἐκκλησία, ἀλλά ὄχι ὁλόκληρη [ἡ καθολική Ἐκκλησία]. Κάθε εκκλησία πληροῖ τήν καθολικότητά της, ὅταν εὑρίσκεται ἐν κοινωνία μέ τίς ἄλλες εκκλησίες ... Ἀκόμη καί τώρα πού ἡ συμμετοχή στήν ἴδια Εὐχαριστία δέν εἶναι πάντοτε δυνατή, οἱ διηρημένες εκκλησίες ἐκφράζουν τήν [μεταξύ τους] ἀμοιβαία ἐκτίμησι καί ὄψεις τῆς καθολικότητος ... Ὁ ἕνας χωρίς τόν ἄλλον εἴμαστε πτωχότεροι»*⁶⁷. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ Οἰκουμενική Κίνηση καί - δυστυχώς- καί οἱ Ορθόδοξοι στά πλαίσια τοῦ ΠΣΕ ἀναγνωρίσαμε, μεταξύ ἄλλων, τήν “καθολικότητα” (=πληρότητα αληθείας) τῶν αἰρετικῶν προτεσταντικῶν ὁμάδων καί ἐπιπλέον διακηρύξαμε ὅτι ἡ Καθολικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξαρτᾶται ἀπό τόν ἄν βρίσκεται σέ κοινωνία μέ τίς αἰρέσεις τοῦ Προτεσταντισμοῦ, γιατί χωρίς αὐτές εἴμαστε... «πτωχότεροι»! Ἀς μὴ ξεχνάμε ὅτι αὐτή ἡ κατά της Ορθοδόξου Ἐκκλησίας βλασφημία ἐδράζεται καί στο κείμενο ΒΕΜ της Επιτροπῆς «Πίστις καί Τάξις», στο οποίο ἀμφισβητεῖται ρητά ἀκόμα καί ἡ «καθολικότης της Εὐχαριστίας» της Ορθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπειδή δέν εἶναι ἀποδεκτὴ ἡ intercommunio: *«Ἐάν μία Ἐκκλησία, οἱ λειτουργοὶ καί οἱ πιστοὶ αὐτῆς, διαμφισβητοῦν εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας, εἰς τοὺς βαπτισθέντας ὑπ’ αὐτῶν καί εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῶν το δικαίωμα νὰ μετέχουν εἰς τὴν Εὐχαριστίαν ἢ νὰ προΐστανται αὐτῆς, ἡ καθολικότης της Εὐχαριστίας καθίσταται ὀλογώτερον ἐκδηλος»*⁶⁸.

Ἡ Ε' ΠΠΔ στο κείμενό της παρουσιάζει μία **πολύ ωραιοποιημένη καί, ὡς ἐκ τούτου, ἐπίπλαστη καί ψευδὴ εἰκόνα τοῦ ΠΣΕ καί της θεολογικῆς του “παραγωγῆς”**. Ἀποκρύπτει ὅτι παρά τις προσπάθειες Ορθοδόξων αντιπροσώπων καί τις παραχωρήσεις που έγιναν ἐκ μέρους τοῦ ΠΣΕ γιὰ τὴν Ορθόδοξη συμμετοχὴ («Μόνιμη Επιτροπὴ Συνεργασίας καί Συναινέσεως» § 17), **ἡ θεολογικὴ ταυτότητα τοῦ Συμβουλίου παραμένει σαφῶς προτεσταντικὴ** καί, κατά τὴν εὐστοχη ἐπισήμανση τοῦ Ἁγίου Ὁρους, *«ὅπως λειτουργεῖ σήμερα, εἶναι ἕνας ὁμογενοποιητικὸς*

⁶⁵ Στὰ πλαίσια της «δεύτερης διαθρησκειακῆς διάσκεψης κορυφῆς» (ἀνοίξη 1970), τὴν ἐναρξὴ της ὁποίας κήρυξε ὁ **Γενικός Γραμματεὺς τοῦ ΠΣΕ Ε. C. Blake** (1966-1972), ἔλαβε χώρα **διαθρησκειακὴ συμπροσευχὴ** στον Καθεδρικό Ναό της Γενεύης με τὴ συμμετοχὴ «44 λειτουργῶν καί ἐκπροσώπων τῶν μεγάλων θρησκειῶν ... Τῆν Ορθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐξέπροσώπησε ὁ **σεβ. Αμιλιανός, ἐπίσκοπος Καλαβρίας, μόνιμος ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως** στο ΠΣΕ. Καί καταλήγει τὸ θεολογικὸ περιοδικό: *«Ἦταν μὴ μικρὴ ἐκδήλωσις με τεράστια σημασία, πού ἤθελε νὰ διακηρύξῃ ὅτι, στο βάθος, ὅλες οἱ θρησκείες ἐπιτελοῦν ταυτόσημη ἀποστολὴ καί θα ἐπρεπε νὰ συνεργάζωνται, ἀντὶ νὰ εἶναι ἀποξενωμένες καί νὰ μισοῦνται, γιὰ δόγματα - κατασκευάσματα τῶν ἀνθρώπων»* (Ἰλισσός, 15(1970) τ. 83 σ. 376-378)!

⁶⁶ Βλ. ἀναλυτικότερα: Ἡ ἐπὶ τῶν Δογματικῶν Ἱεροκοινοτικῆς Επιτροπῆς, «Υπόμνημα περὶ της συμμετοχῆς της Ορθοδόξου Ἐκκλησίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν», Ἁγίου Ὁρους, Φεβρουάριος 2007, http://www.orthodoxnet.gr/pse%20IK/IK-PSE_Υπομνημα.php, καί http://oodegr.co/oode/oikoymen/ypomnima_ag_orous1.htm.

⁶⁷ 9th Assembly of WCC, Assembly Documents, *Text on ecclesiology: Called to be the One Church*, 6-7, στο <http://www.impantokratoros.gr/B46B3299.el.aspx>.

⁶⁸ Εὐχαριστία § 19, στο Πίστις καί Τάξις, ΠΣΕ, *Βάπτισμα, Εὐχαριστία, Ἱερωσύνη*, Αἰ ἐκδόσεις τοῦ Ορθοδόξου Κέντρου τοῦ Σαμπεζύ 1983, σ. 43.

μηχανισμός που αμβλύνει το δογματικό αισθητήριο και κυφορεί μία επιφανειακή, επικοινωνιακού χαρακτήρος, “ενότητα”»⁶⁹.

Δεν παραμένουν, λοιπόν, και σήμερα τραγικά επίκαιροι οι παλαιότεροι προβληματισμοί του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου: «Τελικά οι Ορθόδοξοι διερωτώμεθα: Τι προσφέρουμε παραμένοντας στο Π. Σ. Ε ; Τι ρόλο παίζουμε στη διαμόρφωση των αποφάσεών του; Οι 300 προτεσταντικές παραφνάδες, που σήμερα μετέχουν ως ισότιμα μέλη, συνεχώς αλλοιώνουν, με τις αιρετικές δοξασίες των, τον εκκλησιολογικό χαρακτήρα του Π. Σ. Ε. Διαρκώς κινείται η εισροή και νέων μελών, οι γυναίκες διεκδικούν ίση συμμετοχή με τους άντρες σε όλα τα επίπεδα. Ήδη στην “Λειτουργία της Λίμα”, που τελέσθηκε το πρωί της Κυριακής 10-2-91, έλαβαν μέρος και δύο γυναίκες “ιερείς”. Η θεολογία υποχωρεί και απωθείται από τον λαϊκισμό. Ο Χριστιανισμός σιγά-σιγά εξανθρωπίζεται και πλησιάζει ισότιμα τις άλλες θρησκείες. Τελικά τι δέον γενέσθαι;»⁷⁰.

Ο πόνος και αυτή η κραυγή αγωνίας δεν υπάρχει, δυστυχώς, στο κείμενο της Ε' ΠΠΔ για το ΠΣΕ...

vii. Είναι πάντως θετική η πανορθόδοξη αποδοχή της δυνατότητας μονομερούς αποχωρήσεως μίας Εκκλησίας από το ΠΣΕ και η καταγραφή της αποχωρήσεως των Εκκλησιών Γεωργίας και Βουλγαρίας από το Συμβούλιο «ως έχουσαι ιδίαν αυτών γνώμην περί του έργου του» (§ 16). Μήπως όμως θα έπρεπε να αιτιολογηθεί η φράση «ως έχουσαι ιδίαν αυτών γνώμην περί του έργου του»; Ποια η γνώμη των Εκκλησιών αυτών για το έργο του ΠΣΕ;

⁶⁹ Η επί των Δογματικών Ιεροκοινοτική Επιτροπή, «Υπόμνημα περί της συμμετοχής της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών», Άγιον Όρος, Φεβρουάριος 2007, http://www.orthodoxnet.gr/pse%20IK/IK-PSE_Ypomnima.php, και http://oodegr.co/oode/oikoymen/yromnima_ag_orous1.htm. Στο κοινώς αποδεκτό κείμενο με τίτλο «Πρός μία κοινή Κατανόηση και ένα κοινό Όραμα του Π. Σ. Ε» (Towards a Common Understanding and Vision of the WCC), § 1. 4. 6, φέρεται ως καταπληκτική επιτυχία του Π. Σ. Ε. το γεγονός ότι «μία όλο και πιο εμφανής κοινή παράδοσις, το ότι συμμεριζόμαστε τις ίδιες απόψεις στην πίστι, την ζωή και την μαρτυρία, έχει αρχίσει να εμπλουτίζει την θεολογική σκέψη, που ήταν αιχμάλωτη σε μία σκληρή ομολογιακή προοπτική, καθώς οι εκκλησίες ήλθαν πιο κοντά η μία στην άλλη δια του Π. Σ. Ε» (βλ. 9th Assembly of WCC, Assembly Documents, Towards a Common Understanding and Vision of the World Council of Churches, 1. 12.)

⁷⁰ Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, *Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών ή Λέσχη θρησκευομένων ανθρώπων;*, στον συλλογικό τόμο «Η Ζ' Γενική Συνέλευση του Π. Σ. Ε. Καμπέρρα, Φεβρουάριος 1991. Χρονικό - Κείμενα - Αξιολογήσεις», εκδ. Τέρτιος 1992, σελ. 178-179.

4. Η § 20 του ΚΕΙΜΕΝΟΥ της Ε' ΠΠΔ.

Ιδιαίτερα θα σταθούμε στην σημαντική § 20, η οποία αναφέρει επί λέξει: «Αι προοπτικά των θεολογικών διαλόγων της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών προσδιορίζονται πάντοτε επί τη βάσει των κανονικών κριτηρίων της ήδη διαμορφωμένης εκκλησιαστικής παραδόσεως (κανόνες 7 της Β' και 95 της Πενθέκτης Οικουμενικής συνόδου)».

α) Γενικές παρατηρήσεις

1. Η διατύπωση της § 20 διακρίνεται για **γενικότητα και ασάφεια**, η οποία δε συνάδει με τη σοβαρότητα και το συνοδικό κύρος πανορθόξου Αποφάσεως. Είναι άκρως αναγκαίο να προσδιοριστεί επακριβώς τι εννοείται υπό τους όρους «προοπτικές» και «κανονικά κριτήρια». Η ασαφής αυτή διατύπωση επιτρέπει πολλαπλές αναγνώσεις και (παρ)ερμηνείες, που μόνο προβλήματα δημιουργούν.

2. Η § 20 εντάσσεται στην ενότητα του Κειμένου περί του ΠΣΕ. Συνεπώς, όταν αναφέρεται σε «άλλες χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες» περιλαμβάνει τις περισσότερες από **345 Κοινότητες-μέλη του ΠΣΕ** και δεν περιορίζεται μόνο στις έξι με τις οποίες διεξάγει η Εκκλησία μας διμερείς θεολογικούς διαλόγους⁷¹. Τονίζουμε και πάλι ότι οι «Εκκλησίες»-μέλη του ΠΣΕ είναι **ετερόκλητες από θεολογικής απόψεω**(από Νεστοριανούς και Μονοφυσίτες μέχρι και Κουάκερους, Στρατό της Σωτηρίας, νεοπροτεστάντες, πεντηκοστιανούς, free Churches κοκ)!

3. Η § 20 αναφέρεται στους «θεολογικούς διαλόγους της Ορθοδόξου Εκκλησίας» με Κοινότητες που βρίσκονται εκτός αυτής. Εν τούτοις, ενώ επικαλείται την «ήδη διαμορφωμένη εκκλησιαστική παράδοση» δε μνημονεύει τους κανόνες που αναφέρονται στις προϋποθέσεις και τη διαδικασία την οποία ανέκαθεν τηρούσε η Εκκλησία όταν ερχόταν σε διάλογο με αιρετικούς και σχισματικούς. Σημειώνουμε ότι μόνο η Σύνοδος της Καρθαγένης (419 μΧ) έχει συντάξει 18 κανόνες που εντάσσονται στην προβληματική αυτή· κανέναν όμως δε μνημονεύει το Κείμενο. Αντ' αυτών, επικαλείται ως «ήδη διαμορφωμένη εκκλησιαστική παράδοση» για τους «θεολογικούς διαλόγους της Ορθοδόξου Εκκλησίας» μόνο τον Στ-95 (ο οποίος επαναλαμβάνει ολόκληρο τον Β-7). Όμως **οι Β-7 και Στ-95 δεν αναφέρονται στους «θεολογικούς διαλόγους»** ή στην «αποκατάσταση της ενότητας» ορισμένων Κοινοτήτων με την Εκκλησία, **αλλά στον τρόπο ένταξης στην Εκκλησία (με τη χρήση της ακρίβεια ή της οικονομίας)** μεμονωμένων αιρετικών που μετανοημένοι αρνούνται την αίρεση και επιθυμούν να φύγουν απ' αυτή, εντασσόμενοι στην Ορθοδοξία. Το κείμενο του Στ-95 (και του Β-7) είναι απολύτως σαφές: «**Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἰρετικῶν, δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν τε καὶ συνήθειαν**», και πιο κάτω, «**πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ**».

Αλλά ακόμα και στο σημείο αυτό υστερεί σοβαρά το κείμενο, διότι, ενώ για τον τρόπο εισδοχής των αιρετικών υπάρχουν αρκετοί κανόνες (Α-8, -19, Αποστ-46, -47, -50, -68, Λαοδ-7, -8, Αγ. Κυπριανού, Μ. Βασιλ-1, -5, -20, -47), το Κείμενο περιορίζεται μόνο στον Στ-95 (που περιλαμβάνει και τον Β-7).

⁷¹ Προχαλκηδόνιοι, Ρωμαιοκαθολικοί, Παλαιοκαθολικοί, Λουθηριανοί, Αγγλικοί, Μεταρρυθμισμένοι.

4. Είναι αξιοσημείωτη η φράση των κανόνων «Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἰρετικῶν». Η «μερίς των σωζομένων» ταυτίζεται με την «Ὄρθοδοξία», διαφοροποιείται και αντιδιαστέλλεται προς αυτή «των αιρετικῶν»! Με άλλα λόγια, οι αιρετικοί πριν ενταχθούν στην Ὄρθοδοξία, όσο βρίσκονταν στην αίρεση, **δεν ανήκαν στη «μερίδα των σωζομένων»!** Συνεπώς, η Εκκλησία απεφάνθη εν ταις Β' και Στ' Οικουμενικαῖς Συνόδοις ὅτι δεν επιτρέπεται ταύτιση της «μερίδος των σωζομένων» με αυτή «των αιρετικῶν» ούτε οποιοσδήποτε συσχετισμός τους! Επίσης, η Εκκλησία, **ακόμα και σε αυτούς τους κανόνες που εκφράζουν την φιλόνητη κατ' οικονομία πράξη της, διακηρύσσει ὅτι η «μερίδα των σωζομένων» ταυτίζεται με «την ὀρθοδοξία» και ὄχι με τους «αιρετικούς».** Το του Αγ. Κυπριανού «εκτός Εκκλησίας δεν υπάρχει σωτηρία» ἔχει συνοδική - δύο Οικουμενικῶν Συνόδων - αποδοχή και επικύρωση, και μάλιστα, σε κανόνα που θεσμοθετεί και την κατ' οικονομία πράξη! Συνεπώς, για τη Β' και Στ' Οικουμενικῆς Συνόδους δεν υπάρχει κανένα περιθώριο διαφοροποιήσεως μεταξύ των «κανονικῶν και χαρισματικῶν ορίων» τῆς Εκκλησίας, αναφορικά με την παροχή σωτηρίας!

5. Οι Β-7 και Στ-95, παρά το διαφορετικό τρόπο στην εισδοχή των «αιρετικῶν» και την ομαδοποίηση των Κοινοτήτων τους σε δύο ἢ τρεις κατηγορίες, εν τούτοις, **ὅλες τις εκτός Εκκλησίας Κοινότητες συλλήβδην τις χαρακτηρίζουν ὡς «αιρέσεις».** Δυστυχῶς, το Κείμενο, παρά το γεγονός ὅτι επικαλεῖται τους κανόνες αυτούς, εν τούτοις πουθενά δεν χαρακτηρίζει, ὅπως εἶδαμε, τις εκτός της Ὄρθοδοξίας Κοινότητες ὡς «αιρέσεις».

6. Για την εισδοχή των αιρετικῶν στην Εκκλησία, για τους οποίους προβλέπεται χρήση τῆς κατ' οικονομία πράξεως, οι κανόνες που επικαλεῖται το Κείμενο απαιτοῦν: **α)** ρητή και κατηγορηματική ἄρνηση διὰ λιβέλου των αιρετικῶν διδασκαλιῶν και τῆς ἴδιας τῆς αιρετικῆς κοινότητος στην οποία υπάγονταν πριν, **β)** πλήρη αποδοχή τῆς πίστεως «ὡς φρονεῖ ἡ ἅγια τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία», **γ)** αναθεματισμό των αιρεσιάρχων των αιρετικῶν Κοινοτήτων στις οποίες μέχρι τώρα υπάγονταν, των «εξάρχων των τοιούτων αιρέσεων» και **δ)** αναθεματισμό ὅλων ὅσοι αποδέχονται τις αιρετικῆς διδασκαλίες αυτῶν. Τίποτα ἀπὸ τα ανωτέρω, καμία ἀπὸ τις προϋποθέσεις των ιερῶν Κανόνων δεν προβλέπονται στο Κείμενο τῆς Ε' ΠΠΔ!

β) Ἑρμηνευτικὴ προσέγγιση των Β-7 και Στ-95.

Ὅπως ἤδη εἶδαμε, οι μοναδικοί ιεροὶ Κανόνες που επικαλεῖται το Κείμενο, και ἰδιαίτερα ἡ § 20, εἶναι οι Β-7 και Στ-95. Επιβάλλεται λοιπὸν να τους προσεγγίσουμε πιο αναλυτικά:

1. Γένεση του προβληματισμοῦ

Πάγια διδασκαλία τῆς Εκκλησίας μας που συναρτάται ἄμεσα με την ἴδια την αυτοσυνειδησία τῆς και, συνεπῶς, με τις πλέον θεμελιώδεις εκκλησιολογικῆς αρχῆς τῆς, εἶναι ὅτι τα μυστήρια στο σύνολό τους διακονοῦν το βασικὸ μυστήριο τῆς Εκκλησίας και την εν Χριστῷ σωτηρία του ἀνθρώπου. Ἐτσι, μόνο μέσα στη «γνήσια και ἀληθινὴ Εκκλησία τελεσιουργοῦνται τα μυστήρια και μόνο διὰ μέσου αὐτῆς

Λειτουργούν σωστά και σωστικά για τον άνθρωπο»⁷². Για το λόγο αυτό είναι εντελώς αδιανόητο για την Εκκλησία να υφίστανται έγκυρα και χαριτόβρυτα μυστήρια που να προσφέρουν σωτηρία εκτός Αυτής, στους σκοτεινούς χώρους των αιρέσεων και των σχισμάτων⁷³. Αυτή η βασική δογματική-εκκλησιολογική διδασκαλία εντάχθηκε πολύ νωρίς στο Κανονικό Δίκαιο της Εκκλησίας μας με τους Αποστολικούς Κανόνες⁷⁴, που κατηγορηματικά αρνούνται την ύπαρξη μυστηρίων εκτός της Εκκλησίας, παρέχοντας μάλιστα με σύντομες φράσεις και την απαραίτητη θεολογική αιτιολόγηση. Άμεση πρακτική συνέπεια της εκκλησιο-λογικής αυτής θέσης ήταν ότι, όταν κάποιος αιρετικός μετανοούσε και επιθυμούσε να ενταχθεί στην Εκκλησία, η Εκκλησία τον βάπτιζε ανεξάρτητα από το αν αυτός είχε “βαπτιστεί”, στην αίρεση στην οποία μέχρι τότε ανήκε.

Σοβαρότατο όμως πρόβλημα προέκυψε στην Εκκλησία τον 3^ο αι. με τον πάπα Ρώμης Στέφανο, ο οποίος δεν (ανα)βάπτιζε τους προσερχομένους από το σχίσμα των Νοβατιανών. Ριζικά αντίθετος ήταν ο Άγ. Κυπριανός, επίσκοπος Καρχηδόνος, ο πρώτος μεγάλος Δυτικός Πατέρας και Θεολόγος της ενότητας της Εκκλησίας⁷⁵, ο οποίος ακολουθώντας τους Αποστ-46, -47, -50 και -68, τις αποφάσεις της περί το 220 μΧ Συνόδου εν Καρθαγένη επί Αγριππίνου⁷⁶, και ταυτιζόμενος θεολογικά με τις μικρασιατικές Εκκλησίες⁷⁷, θεωρούσε **έντελως ανυπόστατα όλα τα «μυστήρια» τῶν αἰρετικῶν**. Η άποψη αυτή του Αγ. Κυπριανού έγινε αποδεκτή από τις τρεις Τοπικές Συνόδους της Β. Αφρικής (Φθινόπωρο 255 με 31 επισκόπους, Άνοιξη 256 με 71 επισκόπους, και Σεπτέμβριο 256 με 85 επισκόπους), υπό την προεδρία του ίδιου.

Η Σύνοδος της Καρχηδόνος (255 μΧ) στην απόφαση της, η οποία έχει επικρατήσει ως Κανόνας του Αγ. Κυπριανού (Κυπρ-1), τονίζει ότι ακολουθεί την πάγια μέχρι τότε εκκλησιαστική παράδοση (**«οὐ πρόσφατον γνώμην, οὐδὲ νῦν ἡδρασμένην προσφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν μετὰ**

⁷² Μητροπολίτου Εφέσου, Χρυσοστόμου (Κωνσταντινίδη), *Η αναγνώριση των μυστηρίων των ετεροδόξων στις διαχρονικές σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 1995, σ. 94-95.

⁷³ «Κατὰ ταῦτα, ο,τιδήποτε φέρεται σαν “μυστήριο” ἔξω ἀπὸ τὰ “ἐκκλησιαστικά” ὅρια, δὲν εἶναι μυστήριο, δὲν ἀναγνωρίζεται σαν μυστήριο σωστό και σωστικό...τα μόνα ἀληθῆ και ἔγκυρα μυστήρια εἶναι αὐτὰ τῆς ορθόδοξης ἐκκλησίας, ἡ οποία ταυτίζεται με τῆ μία, ἀγία, καθολικὴ και ἀποστολικὴ ἐκκλησία», Μητροπολίτου Εφέσου, Χρυσοστόμου (Κωνσταντινίδη), *Η αναγνώριση των μυστηρίων των ετεροδόξων στις διαχρονικές σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 1995, σ. 95.

⁷⁴ **Αποστ-46:** «Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, αἰρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα, ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν. **Τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;**». **Αποστ-47:** «Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα ἐὰν ἄνωθεν βαπτίση ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίση, καθαιρεῖσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν και τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, και μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοἰερέων». **Αποστ-50:** «Ἐἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μῆσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλ’ ἐν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρεῖσθω. Οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε· ἀλλὰ, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς και τοῦ Υἱοῦ και τοῦ ἀγίου Πνεύματος». **Αποστ-68:** «Ἐἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, δευτέραν χειροτονίαν δέξῃται παρὰ τινος, καθαιρεῖσθω και αὐτός, και ὁ χειροτονήσας· εἰ μὴ γε ἄρα συσταίῃ, ὅτι παρὰ αἰρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν. **Τὸς γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων βαπτισθέντας ἢ χειροτονηθέντας, οὔτε πιστοὺς, οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν.**».

⁷⁵ Ι. Ζηζιούλα, *Η ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστία και τῷ ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, ἐκδ. Γρηγόρη, ἐν Αθήναις 1990², σ. 125-130, βλ. και Κυπριανῶ, *De Catholicae Ecclesiae Unitate*, § 4-9, στό Κ. Δρατσέλλα, Βιβλιοθήκη Λατίνων Πατέρων τῶν Πρώτων Αἰώνων, τ. 1, Κυπριανός, Ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, 1) *De Catholicae Ecclesiae Unitate*, 2) *Επιστολαὶ* 73^η, 66^η, 46^η, 74^η, 10^η, 70^η. Αθήναι 1968, σ. 31-37.

⁷⁶ Π. Μενεβίσογλου, *Ιστορικὴ εἰσαγωγή εἰς τοὺς κανόνες τῆς Ορθοδόξου Ἐκκλησίας*, Στοκχόλμη 1990, σ. 618.

⁷⁷ Στῆ Μ. Ἀσία δύο Σύνοδοι, ἐν Συνάδοις και Ἰκονίῳ (περὶ τὸ 200 μΧ) εἶχαν ἀσχοληθεῖ με τὸ κύρος τοῦ «βαπτίσματος» τῶν αἰρετικῶν. Ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος γράφει στὸν πρεσβύτερο Φιλήμονα *«Μεμάθηκα και τοῦτο ὅτι μὴ νῦν ἐν Ἀφρικῇ μόνον τοῦτο παρεῖσηγαγον, ἀλλὰ και πρὸ πολλοῦ κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπους ἐν ταῖς πολυανθρωποτάταις ἐκκλησίαις και ταῖς συνάδοις τῶν ἀδελφῶν, ἐν Ἰκονίῳ και Συνάδοις και παρὰ πολλοῖς, τοῦτο ἔδοξε»*, Εὐσεβίου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, 7, 7. PG 20, 649.

πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας δεδοκιμασμένην»), καὶ ἀποφαίνεται: «μηδένα βαπτίζεσθαι δύνασθαι ἔξω τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐνὸς ὄντος βαπτίσματος καὶ ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχοντος».

Στὸν Κυπρ-1 μνημονεύεται τὸ **μυστήριον τοῦ χρίσματος** («οὐ δύναται χρίσμα τὸ παράπαν παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς εἶναι»), τῆς **Θ. Εὐχαριστίας** («ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων»), τῆς **ἀφέσεως** («ἀδύνατον ἀμαρτημάτων ἄφεσιν λαβεῖν») καὶ, διὰ περισσοτέρων, τοῦ **βαπτίσματος**. Ἀκολουθῶς οἱ Πατέρες στὸ κείμενο τῆς Συνόδου αἰτιολογοῦν θεολογικὰ πλήρως τὴν ἀποψὴ τους λέγοντας μεταξὺ πολλῶν ἄλλων: «Πῶς δὲ δύναται καθαρῖσαι καὶ ἀγιάσαι ὕδωρ ὁ ἀκάθαρτος ὢν αὐτὸς καὶ παρ' ᾧ Πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔστι; ... Πῶς βαπτίζων δύναται ἄλλω δοῦναι ἄφεσιν ἀμαρτιῶν ὁ μὴ δυνηθεὶς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα ἔξω τῆς Ἐκκλησίας ἀποθέσθαι;... Παρὰ δὲ τοῖς αἰρετικοῖς, ὅπου Ἐκκλησία οὐκ ἔστιν, ἀδύνατον ἀμαρτημάτων ἄφεσιν λαβεῖν... Ἀγιάσαι δὲ ἔλαιον οὐ δύναται ὁ αἰρετικός, ὁ μήτε θυσιαστήριον ἔχων, μήτε Ἐκκλησίαν... Πῶς δὲ εὐξεται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος οὐχὶ ἱερεὺς, ἀλλ' ἱερόσυλος καὶ ἀμαρτωλός ... εἰ ἠδυνήθη βαπτίσει, ἴσχυε καὶ ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι · εἰ οὐκ ἠδυνήθη, ὅτι, ἔξω ὢν, Πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσει, ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος καὶ ἐνὸς ὄντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, ἀρχῆθεν λέγοντος, τῆς ἐνότητος τεθεμελιωμένης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα. Οὐ γὰρ δύναται τι δεκτὸν καὶ αἰρετὸν εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ τῶν ὑπ' ἐκείνων γινομένων, οὐς ὁ Κύριος πολεμίους καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις».

Ἀξίζει νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ συνοδικὴ ἀπόφαση τῆς Καρχηδόνας, «ἀποσταλεῖσα πρὸς 18 ἐν Νουμηδία ἐπισκόπους»⁷⁸, δὲν ἀρκεῖται στὴν ἀπλὴ διατύπωση περὶ πλήρους ἀκυρότητος τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας «μυστηρίων» τῶν αἰρετικῶν. Ἐπεξηγώντας τὸ «ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας» δὲν ἀντιδιαστέλλει μεταξὺ «κανονικῶν» καὶ «χαρισματικῶν ὀρίων» τῆς Ἐκκλησίας⁷⁹, τὰ ὁποῖα γιὰ τοὺς Πατέρες ταυτίζονται ἀπολύτως («ἐνὸς ὄντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, ἀρχῆθεν λέγοντος, τῆς ἐνότητος τεθεμελιωμένης»), ἐφ' ὅσον στὸ χῶρο τῆς αἰρέσεως δὲν ὑφίσταται Πνεῦμα Ἅγιο⁸⁰ πού νὰ τελεῖ ἔγκυρα μυστήρια⁸¹.

⁷⁸ Κ. Δρατσέλλα, Βιβλιοθήκη Λατίνων Πατέρων τῶν Πρώτων Αἰώνων, τ. 1, Κυπριανός, Ἐπίσκοπος Καρχηδόνας, 1) De Catholicae Ecclesiae Unitate, 2) Ἐπιστολαὶ 73ⁿ, 66ⁿ, 46ⁿ, 74ⁿ, 10ⁿ, 70ⁿ. Ἀθῆναι 1968, σ. 113.

⁷⁹ Γ. Φλωρόφσκι, *Τὸ Σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ. Μία Ὁρθόδοξη ἐρμηνεῖα τῆς Ἐκκλησίας*, μτφρ. Ἰ. Παπαδοπούλου, ἐκδ. Ἀρμός, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 131-132. Κριτικὴ στὸ ἄρθρο τοῦ π. Γ. Φλωρόφσκι στὸ Ἀθ. Γεφύτις, «Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκι περὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας», *Θεολογία*, 81 (2010) τ. Δ, 137-158. βλ. καὶ Β. Τσίγκου, *Θεσμικὴ καὶ χαρισματικὴ διάσταση τῆς ἐκκλησίας, Ἡ ἐνότητα χριστολογίας καὶ πνευματολογίας στὴν ἐκκλησιολογία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*, ἐκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 96-114. Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσες εἶναι ἐπ' αὐτοῦ οἱ παρατηρήσεις τοῦ π. Πέτρου Heers : «Ἐπομένως δὲν ὑπάρχει βάση γιὰ τὸ ἐπιχειρήμα μιᾶς μυστηριακῆς ἐνεργείας ἐκτὸς τῶν "ὀρατῶν ὀρίων" τῆς Ἐκκλησίας, διότι κάτι τέτοιο ὑπονοεῖ τὴν ὑπαρξὴ "ἀόρατων ὀρίων" τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς γῆς, ποὺ εἶναι ἀόρατο (LG 8b, 15 καὶ UR 3a, 3d). Διότι, ἐὰν ὑπάρχουν "ἀόρατα ὅρια" τῆς Ἐκκλησίας, πῶς μποροῦν αὐτὰ νὰ προσδιοριστοῦν; Ἄν δὲ εἶναι ἀπροσδιόριστα, τότε πῶς μποροῦν νὰ εἶναι ὅρια; Τὸ ἴδιο πρόβλημα ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ἰδέα μιᾶς "ὀρατῆς ἐνότητος" τῆς Ἐκκλησίας, ὡς νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ὑπάρξει μία ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ποὺ εἶναι ἀόρατη καὶ ἀπροσδιόριστη. Τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι "ἐν τῷ κόσμῳ" (Ἰωάν.1,10) ὡς τὸ "φῶς τοῦ κόσμου" (Ἰωάν. 9, 5), τὸ ὁποῖο "οὐ δύναται κρυβῆναι" (Ματθ. 5, 15-16). Ἡ ἐνότητα ἀποτελεῖ τὸ ἴδιο τὸ "εἶναι" τῆς», Π. Χίρς, *Ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀναθεώρηση τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου*, ἐκδ. Uncut Mountain Press, 2014, σ. 182-183.

⁸⁰ Π. Χίρς, *Ἡ ἐκκλησιολογικὴ ἀναθεώρηση τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου*, ἐκδ. Uncut Mountain Press, 2014, σ. 168, 192-193: «Τὸ ζήτημα τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τῆς Ἐκκλησίας ἦταν, ἤδη ἀπὸ τὸν 3^ο

Η σαφής και θεολογικά τεκμηριωμένη απόφαση τῆς Συνόδου τῆς Καρχηδόνος ἐξόργισε τὸν πάπα Ἄγ. Στέφανο, ὁ ὁποῖος ἀπέσχισε τὴν Ἐκκλησία τῆς Β. Αφρικῆς⁸² καὶ ἀπεκήρυξε τὸν Ἄγ. Κυπριανό, χαρακτηρίζοντάς τον «ψευδόχριστο καὶ ψευδαπόστολο καὶ δόλιον ἐργάτην»⁸³! Ὁ Ἄγ. Κυπριανὸς σὲ ἐπιστολὴ του, σχολιάζοντας τὴν καταδίκη του ἀπὸ τὴ Ρώμη, ἀναφέρεται στὴ στάση τοῦ πάπα Στεφάνου καὶ ὁμιλεῖ γιὰ «πλάνην αὐτοῦ, ... τυφλότητα ψυχῆς, διαστροφή» καὶ «σκληρὸν πείσμα τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Στεφάνου [ποῦ] ἔχει ἐκπάσει τοσοῦτον»⁸⁴.

Ὁ Κυπρ-1 επικυρώθηκε ἀπὸ Οἰκουμενικὲς Συνόδους (Στ-2, Ζ-1) καὶ ἔχει οἰκουμενικὸ κύρος γιὰ ὅλη τὴν Ὀρθοδοξία, ἡ δε θεολογία του ἀποτελεῖ θεολογία καὶ ἐκκλησιολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας επικυρωμένη ἀπὸ Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ τὴ διαχρονικὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση. Ἐπιπλέον, τὴ θεολογικὴ θέση τοῦ Ἄγ. Κυπριανοῦ συμμερίστηκε ὁ Καισαρείας Ἄγ. Φιρμιλιανός⁸⁵, καὶ ἀργότερα, ὁ διάδοχός του στο θρόνο Μ. Βασίλειος τὴν ἀναφέρει στὴν κανονικὴ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Ἄγ. Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου (κανόνες Βασιλ-1, -47), προσφέροντας μάλιστα καὶ πρόσθετη θεολογικὴ αἰτιολογία.

Στὸν ἐπικυρωθέντα ἀπὸ Οἰκουμενικὲς Συνόδους (Στ-2 καὶ Ζ-1) κανόνα του ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων ὁ Μ. Βασίλειος (Βασιλ-1): *«Ἐκεῖνο γὰρ ἔκριναν οἱ παλαιοὶ δέχεσθαι βάπτισμα, τὸ μηδὲν τῆς πίστεως παρεκβαῖνον... Ἐδοξε τοίνυν τοῖς ἐξ ἀρχῆς, τὸ μὲν τῶν αἰρετικῶν παντελῶς ἀθετῆσαι ... Οὐ γὰρ ἐβαπτίσθησαν οἱ μὴ εἰς τὰ παραδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες.... ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ διὰ σχίσματος γέγονεν, οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἀγίου*

*αἰῶνα, μὲ τὴν ἀντιπαράθεση περὶ 'ἀναβαπτισμοῦ', ἄμεσα συναρτώμενο πρὸς τὴ θέση τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν "μυστηρίων" τους. Τὸ ἐπίμαχο θέμα δὲν ἦταν κατὰ πόσον τὸ Πνεῦμα κινεῖται ἢ δὲν κινεῖται ἐντὸς κτίσεως, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων γιὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσει στὴν Ἀλήθεια. Αὐτὸ δὲν ἦταν ἀμφισβητούμενο, καθότι ὁ Κύριος "πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν". (1 Τιμ. 2, 4). Τὸ θέμα ἦταν ἡ παρουσία τῶν καθαρτικῶν, φωτιστικῶν καὶ θεοποιῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὰ μυστήρια καὶ ἐὰν δροῦν στὸ σχίσμα καὶ στὴν αἵρεση. Τὸ θέμα ἦταν ἡ ἐνέργεια τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὰ μυστήρια καί, συνεπῶς, ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ἀνάμεσα στοὺς σχισματικούς καὶ αἰρετικούς ... Παρότι αὐτὴ ἡ ἐνέργεια εἶναι ἀπλή, μποροῦν νὰ γίνουν ἀντιληπτές κάποιες διαφορὲς ἀνάμεσα στὴ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, τὴν προνοητικὴ ἐνέργεια, τὴν καθαρτικὴ, τὴ φωτιστικὴ καὶ τὴ θεωτικὴ ἐνέργεια. "Μεταξὺ αὐτῶν τῶν μορφῶν τῆς μιᾶς καὶ μόνης ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ δὲν ὑπάρχει ταυτότης. Ἄν ὑπῆρχε ταυτότης, τότε ὅλα τὰ κτίσματα θὰ μετεῖχαν π.χ. στὴ θεωτικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ". Ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐμπειρία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ γνωρίζουμε, ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα στὴ φωτιστικὴ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θεωτικὴ χάρις τοῦ Θεοῦ. Τὸ γνωρίζουμε διότι δὲν ἐφθασαν ὅλοι στὴ Θέωση ... Ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀνεξαρτήτως προελεύσεως ἢ πεποιθήσεων, συμμετέχουν στὶς δημιουργικὲς, συνεκτικὲς καὶ προνοητικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, χωρὶς τίς ὁποῖες ὁ κόσμος θὰ ἔπαυε νὰ ὑπάρχει. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοία καὶ μόνον ὑπάρχει μίᾳ διαφοροποιημένη μετοχὴ γιὰ τοὺς σχισματικούς καὶ αἰρετικούς, ὄχι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὑπέθεταν ὁ Congar καὶ οἱ συνάδελφοί του, ἀλλὰ στὶς Θεῖες ἐνέργειες – δημιουργικὲς, συνεκτικὲς καὶ προνοητικὲς – τοῦ Θεοῦ. **Ὡστόσο αὐτὴ ἡ μετοχὴ δὲν τοὺς καθιστᾷ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Αἰότι, αὐτοί, μὴ ἐκπληρώνοντας τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ μετοχὴ στὴν Ἐκκλησία, δὲν μετέχουν στὶς καθαρτικὲς, φωτιστικὲς καὶ θεωτικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ.***

⁸¹ Ἰ. Ζηζιούλα, *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, ἔκδ. Γρηγόρη, ἐν Ἀθήναις 1990², σ. 131-132.

⁸² Mansi 1, 931AB, Β. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, ἔκδ. Ἀστήρ-Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1970³, σ. 89.

⁸³ Ἐπιστολὴ Καισαρείας Φιρμιλιανοῦ πρὸς τὸν Καρχηδόνος Κυπριανό, στὸ Δοσιθέου, Δωδεκάβιβλος, βιβλ. Α' κεφ ΙΣΤ' § 172-173, Κ. Δρατσέλλα, Βιβλιοθήκη Λατίνων Πατέρων τῶν Πρώτων Αἰώνων, τ. 1, Κυπριανός, Ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, 1) De Catholicae Ecclesiae Unitate, 2) Ἐπιστολαὶ 73¹, 66¹, 46¹, 74¹, 10¹, 70¹. Ἀθήναι 1968, σ. 18-19.

⁸⁴ Ἐπιστολὴ 74¹ § 1, 4, 7, στὸ Κ. Δρατσέλλα, Βιβλιοθήκη Λατίνων Πατέρων τῶν Πρώτων Αἰώνων, τ. 1, Κυπριανός, Ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, 1) De Catholicae Ecclesiae Unitate, 2) Ἐπιστολαὶ 73¹, 66¹, 46¹, 74¹, 10¹, 70¹. Ἀθήναι 1968, σ. 95, 98, 101.

⁸⁵ Β. Στεφανίδου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, ἔκδ. Ἀστήρ-Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1970³, σ. 89, Ἰ. Ζηζιούλα, *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, ἔκδ. Γρηγόρη, ἐν Ἀθήναις 1990², σ. 130-131. Ἄθ. Γιέφτιτς, «Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ περὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας», *Θεολογία*, 81 (2010) τ. Δ, 147-148.

Πνεύματος ἐφ' ἑαυτούς· ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῶ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθίαν. Οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες, παρὰ τῶν Πατέρων ἔσχον τὰς χειροτονίας καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν. Οἱ δέ, ἀπορράγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζειν, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον ἐξουσίαν, οὔτε ἠδύναντο χάριν Πνεύματος ἁγίου ἐτέροις παρέχειν, ἥς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι· διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν, ἐκέλευσαν ἐρχομένους ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τῶ ἀληθινῶ βαπτίσματι, τῶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀνακαθαίρεσθαι»⁸⁶. Ο Οικουμενικός Διδάσκαλος Μ. Βασίλειος εἶναι ἀπολύτως σαφής: δὲν ὑπάρχει κανένα περιθώριο ὑπαρξῆς ιερῶν μυστηρίων καὶ ἰδιαίτερος τοῦ βαπτίσματος, που νὰ παρέχουν σώζουσα Θ. Χάρη ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας.

2. Η κατ' ακρίβεια καὶ ἡ κατ' οικονομία πράξη.

Παράλληλα, ὅμως, με τὶς τόσο κρυστάλλινες ἀπόψεις του, που εἶναι ταυτόχρονα καὶ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μὴ καὶ ἔχουν επικυρωθεῖ ἀπὸ Οικουμενικὲς Συνόδους, ὁ Μ. Βασίλειος ἀναγνωρίζει καὶ ἀποδέχεται τὴν διὰ μόνου λιβέλου καὶ μυστηρίου τοῦ Χρισματος ἀποδοχῆ των «προστιθεμένων τῇ ὀρθοδοξίᾳ» ἀπὸ συγκεκριμένες αἱρέσεις τὶς ὁποῖες καὶ μνημονεύει. Ἀκολουθῶς, ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μὲ τὸν Β-7 καὶ ἀργότερα ἡ Στ' μὲ τὸν Στ-95 ὀρίζει τρεῖς κατηγορίες-τρόπους εἰσδοχῆς στὴν Ἐκκλησία: μὲ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, μὲ χρῆση Ἁγ. Μύρου καὶ διὰ λιβέλου.

Ἔτσι, στὴν ἐκκλησιαστικὴ πράξη παρουσιάζεται μὴ διαφοροποίηση στὸν τρόπο εἰσδοχῆς τῶν «προστιθεμένων τῇ ὀρθοδοξίᾳ»: α) Ἀπὸ τὴ μὴ πλευρὰ ἔχουμε τοὺς οἰκουμενικοὺς κύρους Ἀποστ-46, -47, -50 καὶ -68, τὸν Κυπρ-1 καὶ τοὺς δύο κανόνες τοῦ Μ. Βασιλείου (1^ο καὶ 47^ο), οἱ ὁποῖοι, ἐκθέτοντας τὶς βασικὲς ἐκκλησιολογικὲς θεολογικὲς ἀρχὲς τῆς Ἐκκλησίας, ἀρνούνται κατηγορηματικὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὰ λοιπὰ μυστήρια των αἰρετικῶν, καὶ επιτάσσουν τὸν (ἀνα)βαπτισμό των προσερχομένων στὴν Ὀρθοδοξία, καὶ β) τοὺς Β-7, Στ-95 καὶ μερικῶς οἱ Βασιλ-1, -47, οἱ ὁποῖοι σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις καὶ ὑπὸ ὀρισμένες προϋποθέσεις δίνουν τὴ δυνατότητα εἰσδοχῆς των πρῶτων αἰρετικῶν στὴν Ἐκκλησία μόνου μὲ λίβελλο καὶ χρίσμα.

Πῶς συνδυάζονται ὅμως οἱ δύο ἀντικρουόμενες, φαινομενικὰ, πρακτικὲς; Καὶ γιὰ τὴ Στ' ἐν Τρούλλῳ ἐπικύρωσε τοὺς «ἀντιφατικοὺς» αὐτοὺς κανόνες;

Ὁ κανόνας τοῦ Ἁγ. Κυπριανοῦ, οἱ Ἀποστολικοὶ καὶ οἱ τοῦ Μ. Βασιλείου εἶναι σαφὲς ὅτι καθορίζουν τὰ θεολογικὰ κριτήρια προσέγγισης τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοὺς ἐπικυρωμένους ἀπὸ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους κανόνες, ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀναγνώρισε ὡς ἔγκυρο τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν⁸⁷, ὡς παρέχον σώζουσα Θ. Χάρη πὸν συγχωρεῖ ἁμαρτίες, ἀναγεννᾷ τὸν βαπτιζόμενο καὶ τὸν ἐντάσσει στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, διότι ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐνεργεῖ ἡ τελετουργικὴ τῶν μυστηρίων Χάρις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ὅλοι οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καὶ οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ὁμογνημοῦν ἀπολύτως στὸ σημεῖο αὐτό. Ἡ ἐντονη διένεξη Καρχηδόνας-Ρώμης (Ἁγ. Κυπριανοῦ –

⁸⁶ Ρ-Π, *Σύνταγμα*, τ. Δ', σ. 89-92.

⁸⁷ Ἀθ. Γέφτιτς, «Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ περὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας», *Θεολογία*, 81 (2010) τ. Δ, 146, ὑποσ.

Αγ. Στεφάνου) διεσάφησε πλήρως τὸ θέμα! Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ Πενθέκτη δεν επικύρωσε τις ἀπόψεις τοῦ πάπα Αγ. Στεφάνου, ἀλλὰ προσέδωσε οἰκουμενικὸ κῦρος στὸν Κυπρ-1 καὶ τοὺς συναφεῖς μὲ αὐτὸν κανόνες, ἐντάσσοντάς τους στοὺς ἐπικυρωμένους κανόνες Τοπικῶν Συνόδων καὶ Αγ. Πατέρων: ουσιαστικά θέλησε νὰ περιβάλλει μὲ οἰκουμενικὸ κῦρος τὴ θεολογία-ἐκκλησιολογία τοῦ κανόνος.

Ὁ Μ. Βασίλειος, πού συμφωνεῖ καὶ ἐπαυξάνει τὴ θεολογικὴ προσέγγιση τῆς Συνόδου τοῦ Αγ. Κυπριανού, ἐξηγεῖ καὶ τὸ γιατί ἡ Ἐκκλησία δέχεται τοὺς προσερχομένους ἀπὸ ὀρισμένες αἱρέσεις χωρὶς νὰ τοὺς βαπτίζει. Δὲν πρόκειται περὶ θεολογικῶν, ἀλλὰ καθαρὰ περὶ ποιμαντικῶν λόγων. Ὁ Μ. Βασίλειος συναινεῖ νὰ μὴ βαπτίζονται οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ ὀρισμένες αἱρέσεις, πρακτικὴ πού ἐφαρμοζόταν σὲ Ἐκκλησίες τῆς Μ. Ἀσίας ἢ τῆς Ρώμης «οἰκονομίας ἔνεκα τῶν πολλῶν» (Βασιλ-1), ἢ «οἰκονομίας τινός ἔνεκα» (Βασιλ-47), ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει. Ἐπίσης, ὁ ἴδιος, ἐνῶ υπεραμύνεται τῆς θεολογικῆς ἀκρίβειας, προτείνει καὶ τὴν κατ' οἰκονομία πράξη «ἐὰν μέντοι μέλλῃ τῇ καθόλου οἰκονομία ἐμπόδιον ἔσσεσθαι τοῦτο, πάλιν τῷ ἔθει χρηστέον καὶ τοῖς οἰκονομήσασιν τὰ καθ' ἡμᾶς Πατράσιν ἀκολουθητέον. Ὑφορῶμαι γὰρ μήποτε, ὡς βουλόμεθα ὀκνηροὺς αὐτοὺς περὶ τὸ βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σωζομένοις διὰ τὸ τῆς προτάσεως ἀυστηρόν».

Ἀντιδιαστέλλεται, λοιπὸν, ἡ θεολογικὴ ἀκρίβεια («τὸ τῆς προτάσεως ἀυστηρόν»), ἀπὸ τὴν ποιμαντικὴ οἰκονομία («τὸ ἔθος τῶν πατέρων»). Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ Ἐκκλησία, χρησιμοποιοῦντας τὴ θεολογικὴ ἀκρίβεια σὲ ὅλους τοὺς τόνους, ἀποφαίνεται ὅτι δὲν ὑφίσταται ἔγκυρο βάπτισμα στὴν αἵρεση. Ἀξιοποιῶντας ὅμως τὴν ποιμαντικὴ οἰκονομία, ὑποδέχεται ὅσους μετανοημένοι ἀρνοῦνται τὴν αἵρεση καὶ προσέρχονται στὴν Ἐκκλησία μόνο μὲ τὴν τέλεση τοῦ ἱεροῦ Χρίσματος καὶ τῆ Θ. Μετάληψη καὶ ὄχι διὰ τοῦ τριπλοῦ μυστηρίου τῆς Χριστιανικῆς μυσήσεως (Βάπτισμα-Χρῖσμα-Θ. Εὐχαριστία), ὅπως προβλέπει ἡ κατ' ἀκρίβεια πράξη. Σε ὅλες τις περιπτώσεις, ὅμως, ἀπαιτεῖται ρητὴ ἀρνήση καὶ ἀναθεματισμὸς τῶν αἱρέσεων, τῶν αιρετικῶν διδασκαλιῶν, ἀκόμα καὶ τῶν «εξάρχων τῶν αἱρέσεων».

Ἡ κατ' οἰκονομία ἐκκλησιαστικὴ πράξη ἔλαβε καὶ συνοδικὴ ἐπικύρωση μὲ τοὺς Β-7 καὶ Στ-95⁸⁸. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅμως, ὅτι οὔτε οἱ κανόνες αὐτοὶ οὔτε ὁ Μ. Βασίλειος προβάλλουν κάποια θεολογικὴ αἰτιολογία πού νὰ ἀκυρώνει τοὺς κανόνες πού ἐκφράζουν τὴ θεολογικὴ ἀκρίβεια. Ἐνῶ οἱ κανόνες πού ἀπορρίπτουν τὸ αιρετικὸ «βάπτισμα» παρέχουν σύντομη ἢ πολὺ ἀναλυτικὴ θεολογικὴ αἰτιολόγηση⁸⁹, **οἱ κανόνες πού προτείνουν τὴν οἰκονομία στὴν εἰσδοχὴ τῶν πρώην αιρετικῶν δεν**

⁸⁸ Ὁ Στ-95 καθορίζει τρεῖς διαφορετικοὺς τρόπους γιὰ τὴν υποδοχὴ τῶν «ἀπὸ αἱρετικῶν» εφαρμόζοντας σε ἄλλες περιπτώσεις τὴν ἀκρίβεια [(ἀνα-)βαπτισμὸς] ἢ τὴν οἰκονομία (λίβελο, χρίσμα):

1. ΛΙΒΕΛΟΣ καὶ ΧΡΙΣΜΑ: Ἀρειανούς, Μακεδονιανούς, Καθαρούς, Τετραδίτες, Ἀριστερούς, Ἀπολλιναριστές κλπ.
2. ΒΑΠΤΙΣΜΑ: Εὐνομιανούς (επειδὴ δεν βαπτίζουν με τριπλὴ ἀλλὰ με μία κατάδυση), Παυλιανιστές, Μοντανιστάς, Σαβελιανούς, «καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις», Μανιχαίους, Οὐαλεντινιανούς, Μαρκωνιστάς «καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων»,
3. ΛΙΒΕΛΟΣ: Νεστοριανούς, Εὐτυχιανούς, Σεβηριανούς. Ἡ κατηγορία αὐτὴ δεν ὑπάρχει στὸν Β-7, διότι στὴ Β' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο (381) δεν ὑπῆρχαν αὐτοὶ οἱ αιρετικοὶ (5^{ος} αἰ.).

⁸⁹ Ἰδιαίτερα ἐκτενὴ ἀναλυτικὴ αἰτιολόγηση ἔχουν ὁ Κυπρ-1 καὶ οἱ Βασιλ-1, -47, ἐνῶ ἐπιγραμματικὴ οἱ **Ἀποστ-46** «Τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαν; ἢ τίς μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;», **Ἀποστ-47** «ὡς γελῶν τὸν σταυρόν καὶ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοἰερέων», **Ἀποστ-50** «Οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε· ἀλλὰ, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» καὶ **Ἀποστ-68**: «Τοὺς γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων βαπτισθέντας ἢ χειροτονθέντας, οὔτε πιστοὺς, οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν».

προβάλουν καμία θεολογική αιτιολόγηση. Είναι κατ' οικονομία · αυτό και μόνο αρκεί. Η μόνη αιτιολόγηση προέρχεται από τον Μ. Βασίλειο: «οικονομίας ἔνεκα τῶν πολλῶν... Ἐὰν μέντοι μέλλη τῇ καθόλου οικονομία ἐμπόδιον ἔσεσθαι τοῦτο. Ὑφόρομαι γὰρ μήποτε, ὡς βουλόμεθα ὀκνηροὺς αὐτοὺς περὶ τὸ βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σφζομένοις διὰ τὸ τῆς προτάσεως αὐστηρόν» (Βασιλ-1). Κανένας θεολογικός-εκκλησιολογικός λόγος δεν προβάλλεται, μόνο η ποιμαντική ανάγκη της σωτηρίας δια της μετοχής στη ζωή της Εκκλησίας, εφ' ὅσον ο άνθρωπος έχει μετανοήσει και φύγει από την αίρεση. Ο Αγ. Κύριλλος είναι επιγραμματικός επ' αυτού: «καν είδης συντρέχοντας νυν τη ορθή πίστει αμνησικάκει περί των παρελθόντων... οικονομίας ἔνεκα, μη ακριβολογούμενος σφόδρα περί τους μεταγιγνώσκοντας... ταῦτα γράφω ου τισι χαριζόμενος, ἀλλ' εἰδώς, ὅτι καλή μάλλον εν τούτοις η οικονομία»⁹⁰

Επίσης, ούτε ο Μ. Βασίλειος ούτε οι ιεροί Κανόνες ούτε οι Οικουμενικές Σύνοδοι προσπαθούν στην κατ' οικονομία πράξη να θεμελιώσουν επιχειρήματα για να ακυρώσουν βασικές εκκλησιολογικές αρχές (ανυπαρξία τελεσιουργικής των μυστηρίων Θ. Χάριτος στην αίρεση, ανυπαρξία ιερών Μυστηρίων εκτός Εκκλησίας, διάκριση Εκκλησίας-αίρεσης, αλήθειας-πλάνης κοκ). Ποτέ! Όπως στη σημερινή εκκλησιαστική πράξη η κατ' οικονομία δυνατότητα τελέσεως αεροβαπτίσματος από Ορθόδοξη νοσηλεύτρια δεν υπονοεί ότι η νοσηλεύτρια έχει την ειδική ιερωσύνη ή ότι μπορεί να τελέσει κατ' οικονομία και άλλα μυστήρια, έτσι για την εκκλησιαστική μας παράδοση με την κατ' οικονομία εισδοχή των αιρετικών, με κανένα τρόπο δεν αναγνωρίζονται τα μυστήρια των αιρετικών! Είναι, άλλωστε, αδιανόητο η οικονομία τού αεροβαπτίσματος να χρησιμοποιηθεί ως θεολογικός λόγος για τη διεκδίκηση της ιερωσύνης των γυναικών · κατά τον ίδιο τρόπο ήταν αδιανόητο για τους Πατέρες οι αιρετικοί να διεκδικήσουν εγκυρότητα των «μυστηρίων» τους, όπως γίνεται σήμερα στην Οικουμενική Κίνηση!

Είναι σαφής επ' αυτού η απόφαση της Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής (1971), η οποία στο κείμενο «Η οικονομία εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία» εύστοχα σημειώνει: «Η Ορθόδοξος ημών Εκκλησία αποβλέπει...α) εις την διατήρησιν κατὰ πρότον και κύριον λόγον της εαυτής πίστεως και διδασκαλίας τελείως ανοθέτου και ανεπηρεάστου εκ της κατ' οικονομίαν τοιουτοτρόπου συγκαταβάσεως αυτής προς τους έξω. “Διότι ου συγχωρεί συγκατάβασις εις τα της ορθοδόξου πίστεως, και τότε τας οικονομίας ο ορθός λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε το δόγμα της ευσεβελίας ουδέν παραβλάπτεται” (Ευλόγιος Αλεξ. PG 103, 953)»⁹¹. Δηλαδή η κατ' οικονομία πράξη για την εισδοχή πρώην αιρετικών δε μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως θεολογικό προηγούμενο για την τροποποίηση, ουδέ στο ελάχιστο, της πίστεως και της διδασκαλίας της Εκκλησίας, αναφορικά με την αυτοσυνειδησία της και την “εκκλησιαστικότητα” των ετεροδόξων!

Ο αείμνηστος Μητρ. Γέρων Εφέσου Χρυσόστομος (Κωνσταντινίδης) (Πρόεδρος της Γ' ΠΠΔ) σημειώνει απ' αυτού: «άλλο είναι το θέμα της κατ' αρχήν και εξ αντικειμένου αναγνώρισης των μυστηρίων των αιρετικών και σχισματικών καθ' εαυτά,

⁹⁰ Αγ. Κυρίλλου, επιστολή 57, «Μαξίμω διακόνω Αντιοχεί», PG 77, 320-321.

⁹¹ Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 144.

και άλλη είναι η περίπτωση της εισδοχής των μεταστρεφόμενων στην ορθοδοξία ετεροδόξων με τα μυστήρια που έχουν δεχθεί στην ετερόδοξη εκκλησία, από την οποία προέρχονται»⁹². Επίσης ο Μητροπολίτης Μεσσηνίας σε Συνέδριο για τους Ιερούς Κανόνες (Βόλος, 10.5.2014) δήλωνε κατηγορηματικά ότι η κατ' οικονομία πράξη της Εκκλησίας να μην αναβαπτίζει τους προσερχομένους από ορισμένες αιρέσεις «δεν συνεπάγεται και την αυτόματη αναγνώριση της εγκυρότητας των μυστηρίων, του βαπτίσματος και του χρίσματος των αιρετικών ή των σχισματικών ... Η κατ' οικονομία αποδοχή της επιστροφής των αιρετικών δεν συνεπάγεται αυτόματα την αναγνώριση ή την κοινωνία μετά των αιρετικών και μάλιστα εν τοις μυστηρίοις»⁹³.

Τέλος, ας προσέξουμε ότι ουδέποτε η Εκκλησία χρησιμοποίησε την οικονομία για να αφήσει τον άνθρωπο στην πλάνη και την αίρεση, αποκοιμίζοντάς τον ότι δήθεν δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα να παραμένει στην πλάνη... Αυτό δεν είναι ποιμαντική οικονομία, αλλά απάνθρωπη συμπεριφορά και ασυγχώρητη κατά του Αγίου Πνεύματος βλασφημία!

Διαβάζοντας το Κείμενο της Ε' ΠΠΔ δε μπορούμε, δυστυχώς, να συναντήσουμε όλη αυτή την πλούσια προβληματική της Εκκλησίας μας: την φιλόδοξη διπλή πρακτική και αλληλοσυμπλήρωση μεταξύ ακρίβειας και οικονομίας με μοναδικό σκοπό τη σωτηρία του ανθρώπου! Αντίθετα, έχουμε μία πρόχειρη και γενικόλογη προσέγγιση, η οποία αφήνει πολλά ερωτηματικά και προπαντός οδηγεί σε σκοτεινές θεολογικές ατραπούς.

3. Τα κριτήρια για την άσκηση ακρίβειας ή οικονομίας.

Όπως ήδη επισημάναμε, στους κανόνες που αναφέρει η § 20 του Κειμένου (B-7 και Στ-95), θεσμοθετούνται με απόφαση Οικουμενικών Συνόδων και οι δύο ποιμαντικές πράξεις της Εκκλησίας στην εισδοχή των πρώην αιρετικών: και η κατ' ακρίβεια και η κατ' οικονομία. **Η κατ' ακρίβεια πράξη απαιτεί την τέλεση του μυστηρίου του Βαπτίσματος και του συνημμένου σ' αυτό Μυστηρίου του Χρίσματος, στα πλαίσια της Θ. Ευχαριστίας, ενώ η κατ' οικονομία πράξη την τέλεση μόνο του μυστηρίου του Χρίσματος ή και μόνο της Θ. Ευχαριστίας.** Σε όλες τις περιπτώσεις όμως απαιτείται ρητή άρνηση και αναθεματισμός των αιρέσεων, των αιρετικών διδασκαλιών, ακόμα και των «εξάρχων των αιρέσεων».

Μελετώντας με προσοχή τους κανόνες που αναφέρει η § 20 του Κειμένου (B-7 και Στ-95) μπορούμε να διακρίνουμε με ποια **κανονικά κριτήρια** η Εκκλησία, δια των Οικουμενικών Συνόδων, επέτρεψε την κατ' ακρίβεια ή την κατ' οικονομία πράξη στην εισδοχή των αιρετικών:

1. Δεν αποτελεί κριτήριο για τη χρήση της οικονομίας η εχθρότητα ή η φιλική διάθεση της αιρέσεως, της αιρετικής Κοινότητας προς την Ορθόδοξη Καθολική Εκκλησία. Δυστυχώς, ορισμένοι στον οικουμενικό χώρο, για να δικαιολογήσουν την ανατροπή της εκκλησιαστικής τάξεως με τη χρήση της οικονομίας, προτάσσουν ως επιχείρημα ότι παλαιότερα η Εκκλησία τηρούσε την

⁹² Μητροπολίτου Εφέσου, Χρυσόστομου (Κωνσταντινίδη), *Η αναγνώριση των μυστηρίων των ετεροδόξων στις διαχρονικές σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 1995, σ. 184.

⁹³ Μητρ. Μεσσηνίας Χρυσόστομος (Σαββάτος), «*Εκκλησιολογική θεώρηση των Ιερών Κανόνων*», στο Συνέδριο «*Κανόνες της Εκκλησίας και σύγχρονες προκλήσεις*», Βόλος, 8-11.5.2014 (από το λεπτό 18:11 έως 19:58 της εισηγήσεως).

ακρίβεια στην εισδοχή των αιρετικών (βάπτισμα) διότι υπήρχε πολύ εχθρότητα από τους αιρετικούς, ενώ στην εποχή μας [με τις «νέες ιστορικές συνθήκες» (§4), «νέες μορφές», «νέες συνθήκες», «νέες προκλήσεις» (§ 24)] οι σχέσεις με τις ετερόδοξες Κοινότητες είναι πλέον φιλικές και, συνεπώς, επιβάλλεται η χρήση της οικονομία⁹⁴! Είναι προφανές ότι η επιχειρηματολογία αυτή αποδεικνύεται εντελώς αυθαίρετη και επιπόλαιη χωρίς ιστορική ή κανονική βάση⁹⁵! Θα έλεγα ότι ακριβώς το αντίθετο έχουμε, ειδικά μάλιστα με τον Β-7: Οι Αρειανοί και οι Πνευματομάχοι, στην εποχή της Β' Οικουμενικής Συνόδου, ήταν άσπονδοι εχθροί των Ορθοδόξων και δημιουργούσαν πάρα πολλά και σοβαρότατα προβλήματα στην Εκκλησία. Κι όμως η Εκκλησία με τον Β-7 προτείνει την κατ' οικονομία πράξη (λίβελο και χρίσμα), και όχι την αυστηρότητα της ακρίβειας (βάπτισμα)! Από τους κανόνες και την εν γένει πράξη της Εκκλησίας προκύπτει ότι, **ανεξάρτητα από τη φιλική ή εχθρική διάθεση της αιρετικής Κοινότητας, αυτό που προσέχει και απαιτεί η Εκκλησία για να χορηγήσει την οικονομία είναι η μετάνοια του συγκεκριμένου ανθρώπου, του πρώην αιρετικού!**

Δεν ενδιαφέρει την Εκκλησία η αιρετική Κοινότητα, αλλά ο άνθρωπος. Αποδέκτης της φιλόανθρωπης οικονομικής ενέργειας της Εκκλησίας δεν είναι η εμμένουσα στην αίρεση και πλάνη Κοινότητα, αλλά ο μετανοημένος αιρετικός που έφυγε από την πλάνη και αναζητά την Ορθοδοξία, αυτός που επιθυμεί να μπει στον «οίκο του Πατρός» του.

2. Δεν αποτελεί καθοριστικό κριτήριο ο βαθμός αποκλίσεως από την πίστη της Εκκλησίας. Βέβαια οι κανόνες αναφέρονται και συνεκτιμούν και την πίστη των αιρετικών (μιλούν για «*τούς υιοπατοριαν δοξάζοντας, και ἕτερα τινὰ χαλεπὰ ποιούντας*»). Εν τούτοις, η πίστη των αιρετικών και η εγγύτητά της προς την πίστη της Εκκλησίας **δεν είχε για τις Συνόδους πρωταρχική σημασία στην εφαρμογή της οικονομίας.** Η Εκκλησία εφαρμόζει την οικονομία (με λίβελο και χρίσμα) στις σοβαρές αντιτριαδικές αιρέσεις των Αρειανών (ειδωολάτρες χαρακτηρίζονται στην Ζ' Οικουμενική⁹⁶) και των Πνευματομάχων με τις αυστηρές καταδικές και αναθεματισμούς από όλες τις Οικουμενικές Συνόδους. **Την ίδια οικονομία εφαρμόζει και στους «Καθαρούς και Αριστερούς, καὶ τοὺς Τεσσαρακαδεκατίτας»** με τους οποίους δεν υπήρχαν θεολογικές διαφορές στα βασικά δόγματα της πίστεως, αλλά μόνο σε θέματα εκκλησιαστικής τάξεως και λατρείας (πχ. οι Τεσσαρακαδεκατίτες εόρταζαν το Πάσχα στις 14 του Νισσάν, οι Καθαροί δεν αποδέχονταν το β' γάμο και τη μετάνοια στους πεπτωκότες). Αντίθετα, ενώ στους Αρειανούς εφαρμοζόταν η οικονομία (λίβελο, χρίσμα), **στους ομοπίστους με αυτούς Ευνομιανούς ετηρείτο η ακρίβεια (βάπτισμα) διότι αυτοί βάπτιζαν με μία μόνο κατάδυση!** Όπως είπαμε, τους Καθαρούς, οι οποίοι, κατά τον Ζωναρά, «*ου περί την πίστιν εσφάλλοντο, ἀλλ' εἰς μισαδελφίαν, καὶ ἀρνήσιν μετανοίας τοῖς*

⁹⁴ Στ. Τσομπανίδης, «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση: Μια εκκλησιολογική προσέγγιση καθ' οδόν προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο», Εισήγηση στο συνέδριο με θέμα: «Προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο» (Ιερά Μονή Βλατάδων, 3-5 Δεκεμβρίου 2015), στο *Θεολογία*, 86(2015) τ. 4, σ. ;;;.

⁹⁵ Αναλυτικότερα βλ. πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ομολογώ εν Βάπτισμα, Ερμηνεία και εφαρμογή του Ζ' κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου από τους Κολλυβάδες Πατέρες και τον Κων/νο Οικονόμο*, εκδ. Τήνος Αθήνα 1996, σ. 99-110.

⁹⁶ Mansi 13, 225AC.

παραπεπτωκόσι και επιστρέφουσι»⁹⁷, τους δέχονταν με λίβελο και χρίσμα ενώ τους καταδικασμένους από Οικουμενικές Συνόδους Νεστοριανούς, Εὐτυχιανιστάς και Σεβηριανούς και τούς ἐκ τῶν ὁμοίων αἰρέσεων μόνο με λίβελο, χωρίς χρίσμα.

Αξίζει να επισημάνουμε την άποψη του Μ. Βασιλείου (κανόνας 47^{ος}, επικυρωμένος από Οικουμενικές Συνόδους) σύμφωνα με την οποία δεν πρέπει να εφαρμοστεί η οικονομία αλλά η ακρίβεια του (ανα)βαπτισμού ακόμα και σε αιρετικούς οι οποίοι δεν έχουν αλλοιώσει το δόγμα της Αγ. Τριάδος και τηρούν την τριαδική επίκληση στο βάπτισμα «*Μὴ γὰρ λεγέτωσαν, ὅτι εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν*», εφ' όσον αυτοί διαφοροποιούνται από την αλήθεια της Εκκλησίας για τον γάμο και τη δημιουργία του Θεού. Αν, όμως, κάποιος, λέει ο Μ. Βασίλειος, θα ήθελε να εφαρμόσουν την οικονομία, αυτό θα πρέπει να γίνει κατόπιν συνοδικής αποφάσεως (Βασιλ-47).

3. Κριτήριο ασφαλώς δεν ήταν για τους Πατέρες η αναγνώριση του δικού μας βαπτίσματος εκ μέρους των αιρετικών. Ο Μ. Βασίλειος, που σέβεται και τηρεί την ακρίβεια αλλά, παράλληλα, προτείνει και την οικονομία, είναι κατηγορηματικός: «*Εἰ δὲ ἐκεῖνοι φυλάσσουσι τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, τοῦτο ἡμᾶς μὴ δυσωπείτω· οὐ γὰρ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς ὑπεύθυνοι χάριν ἐσμέν, ἀλλὰ δουλεύειν ἀκριβείᾳ κανόνων*» (Βασιλ-1).

4. Από τους Κανόνες δεν προκύπτει πουθενά ότι για την άσκηση οικονομίας στην εισδοχή των αιρετικών αποτελούσε κριτήριο η ύπαρξη **αποστολικής διαδοχής** στις αιρετικές Κοινότητες. Ο Αγ. Γρηγόριος ο Θεολόγος θεωρεί απαραίτητο στοιχείο για τη διαφύλαξη της αποστολικής διαδοχής την Ορθόδοξη Πίστη: «*Το μεν ομόγνωμον και ομόθρονον· το δε αντίδοξον και αντίθρονον· και η μεν [διαδοχή στην προεδρία] προσηγορίαν, η δε [διαδοχή στην ευσέβεια] αλήθειαν έχει διαδοχής. Ου γαρ [διάδοχος] . . . ο ταναντία δοξάζων, αλλ' ο της αυτής πίστεως· ει μη ούτω τις λέγοι διάδοχον, ως νόσον υγείας, και φωτός σκότος, και ζάλην γαλήνης, και συνέσεως ἐκστασιν*»⁹⁸. Για την Ορθόδοξη εκκλησιολογία, όπως αυτή ρητά έχει εκφραστεί δια των Οικουμενικών Συνόδων με την επικύρωση των Ι. Κανόνων, στην **αίρεση και το σχίσμα δεν διατηρείται η Αποστολική διαδοχή, δεν έχουν οι αιρετικοί αποστολική διαδοχή**. Οι επικυρωμένοι από Οικουμενικές Συνόδους Κανόνες, ο Αποστ-68⁹⁹ και της Συνόδου Καρχηδόνας (258 μΧ, του Αγ. Κυπριανού)¹⁰⁰, δεν αναγνωρίζουν την ιερωσύνη στην αίρεση και, συνεπώς, δεν μπορεί να υφίσταται Αποστολική Διαδοχή. Μάλιστα ο Λαοδ-8 προτείνει την εφαρμογή της ακρίβειας του βαπτίσματος στους εκ των της αιρέσεως των Φρυγών προσερχομένους, διότι οι κληρικοί που τους “βάπτισαν” δεν άνηκαν στον πραγματικό αλλά «*ἐν κλήρω*

⁹⁷ Ζωναρά, Ερμηνεία στον Α-8, στο Ράλλη-Ποτλή, *Σύνταγμα θείων και ιερών κανόνων*, εκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 2002, τ. Β' σ. 134

⁹⁸ PG 35, 1089.

⁹⁹ Αποστ-68: «*Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, δευτέραν χειροτονίαν δέξεται παρά τινος, καθαιρείσθω καὶ αὐτός, καὶ ὁ χειροτονήσας· εἰ μὴ γε ἄρα συσταίῃ, ὅτι παρὰ αἰρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν. Τοὺς γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων βαπτισθέντας ἢ χειροτονηθέντας, οὔτε πιστούς, οὔτε κληρικούς εἶναι δυνατόν*».

¹⁰⁰ Συνόδου Καρχηδόνας (251μΧ, του Αγ. Κυπριανού) «*Πῶς δὲ εὐξεται ὑπὲρ τοῦ βαπτισθέντος οὐχὶ ἱερέυς, ἀλλ' ἱερόσυλος καὶ ἁμαρτωλός, λεγούσης τῆς Γραφῆς, ὅτι Ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τοῦτου ἀκούει; Διὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας νοοῦμεν ἄφεςιν ἁμαρτιῶν· τίς δὲ δύναται δοῦναι, ὅπερ αὐτὸς οὐκ ἔχει; ἢ πῶς δύναται πνευματικὰ ἐργάζεσθαι ὁ ἀποβαλὼν Πνεῦμα ἅγιον;*».

νομιζομένω»¹⁰¹ και, συνεπώς, δε μπορούσαν να βαπτίσουν πραγματικά. Κατηγορηματικός, όμως, προς την διακοπή της Αποστολικής Διαδοχής στην αίρεση και το σχίσμα είναι ο Μ. Βασίλειος στον επικυρωμένο από Οικουμενικές Συνόδους 1^ο Κανόνα του: «οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ’ ἑαυτοῦς, ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διακοπήναι τὴν ἀκολουθίαν. Οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες, παρὰ τῶν Πατέρων ἔσχον τὰς χειροτονίας καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν. Οἱ δέ, ἀπορράγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζειν, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον ἐξουσίαν, οὔτε ἠδύνατο χάριν Πνεύματος ἁγίου ἐτέροις παρέχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς, παρ’ αὐτῶν ἐκέλευσαν, ἐρχομένους ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι». Και συνεχίζει ακριβώς αμέσως: «Ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξέ τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω δεκτόν!»¹⁰² Δηλαδή, παρά την κατηγορηματική του θέση ότι δεν υπάρχει αποστολική διαδοχή διότι αυτή έχει διακοπή με το σχίσμα και τη διάσταση με την Εκκλησία, ο Μέγας Πατὴρ και Οικουμενικός Διδάσκαλος δε δυσκολεύεται να προτείνει, αν υπάρχει ανάγκη, τη χρήση οικονομίας. Και μην ξεχνάμε ότι η θεολογία και η πρακτική αυτή του Μ. Βασιλείου, με την επικύρωσή της από Οικουμ. Συνόδους, είναι πλέον η θεολογία και η πράξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας!

5. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ μελέτη τῶν I. Κανόνων που επικαλεῖται ἡ § 20 του Κειμένου (B-7 και Στ-95), **το μοναδικό κριτήριο για τη χορήγηση της οικονομίας** στην εισδοχή των αιρετικών που έχει ρητὰ καταγραφεί στους συγκεκριμένους I. Κανόνες (B-7 και Στ-95), είναι, τουλάχιστον, **η τήρηση του ακριβούς βαπτιστικού τύπου των τριῶν καταδύσεων και αναδύσεων**. Είναι σαφείς οι κανόνες: στους **Ευνομιανούς**, μία ἀπὸ τις αρειανικὲς παρατάξεις, δε χορηγείται ο κατ’ οικονομίαν τρόπος εισδοχῆς στην Εκκλησία (λίβελος, χρίσμα) που παρέχεται στους λοιπούς Αρειανούς, διότι, ὅπως ἐξηγοῦν οι κανόνες B-7 και Στ-95, οι Ευνομιανοὶ εἶναι «οἱ εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζόμενοι»¹⁰². **Ἡ Εκκλησία δίνει πολὺ μεγάλη σημασία στην ακριβὴ τήρηση τῶν τριῶν καταδύσεων**¹⁰³. Το καθοριστικὸ ἐρώτημα για τὴ σημερινὴ πράξη εἶναι: Για τους Λατίνους, οι οποίοι μετὰ τὴν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδό τους (1545-1563) δεν τηροῦν ὄχι μόνο τὴν τριπλὴ ἀλλὰ οὔτε καν τὴ μίαν κατάδυση τῶν Ευνομιανῶν, και ἀπλῶς βρέχουν τὸ τριχωτὸ μέρος τῆς κεφαλῆς με λίγες σταγόνες νερό, μπορούμε να επικαλούμαστε τους B-7 και Στ-95 για να δικαιολογήσουμε σήμερα ὡς γενικὸ κανόνα ἐφαρμοζόμενο σε ὅλους τὴν κατ’ οικονομία πράξη για τὴν εισδοχὴ τους στην Ορθοδοξία; Ὅταν ἡ Εκκλησία, στους ἴδιους τους κανόνες που θεσμοθετοῦν τὴν κατ’ οικονομία εισδοχὴ τῶν αιρετικῶν, ὀρίζει ρητὰ ὅτι δεν μπορεί αὐτὴ τὴν οικονομία να τὴν ἐφαρμόσει στους «εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους», μπορούμε εμεῖς να τὴν ἐφαρμόσουμε στους Λατίνους οι οποίοι δεν τηροῦν οὔτε τὴ μίαν κατάδυση; Οι Κολλυβάδες Ἅγιοι Πατέρες και

¹⁰¹ Λαοδ-8: «Περὶ τοῦ τοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ’ αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τοὺς τοιοῦτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων».

¹⁰² Αναλυτικότερα βλ. Ἐλ. Γιαννακοπούλου, *Ὁ ἀναβαπτισμὸς τῶν αιρετικῶν 1453-1756*, Σταθμοὶ ἐρευνας και πράξης (ιστορικοκανονικὴ θεώρηση), Ἀθήνα 2009, σ. 350-358.

¹⁰³ Πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα, Ἐρμηνεία και ἐφαρμογὴ τοῦ Ζ’ κανόνος τῆς Β’ Οικουμενικῆς Συνόδου ἀπὸ τῶν Κολλυβάδες Πατέρες και τὸν Κων/νο Οικονόμο*, ἐκδ. Τήνος Ἀθήνα 1996, σ. 26-28, 49, 72-75.

Εκκλησιαστικοί Συγγραφείς (Αγ. Νικόδημος Αγιορείτης, Αγ. Αθαν. Πάριος, Κων. Οικονόμου, Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης, Ευστρ. Αργέντης, Ευγ. Βούλγαρης, Χριστόφορος Αιτωλός, ο Ιεροσολύμων Δοσίθεος, οι Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος Ε', Σωφρόνιος Β', και Προκόπιος) είναι κατηγορηματικά αντίθετοι! και προτείνουν την κατ' ακρίβεια πράξη της βαπτίσεως των Λατίνων¹⁰⁴ και, συνεκδοχικά, και των λοιπών Δυτικών. Στο αυτό πνεύμα οι τρεις Πατριάρχες της Ανατολής, Κωνσταντινουπόλεως Ε', Αλεξανδρείας Ματθαίος και Ιερουσαλήμ Παρθένιος, στον περίφημο **όρο του 1755** αποφαινόνται: «*τη τε δευτέρα και πενθέκτη αγίασι οικουμενικαίς συνόδοις, διαταττομέναις τους μη βαπτιζομένους εις τρεις αναδύσεις, και καταδύσεις, και εν εκάστη των καταδύσεων μίαν επίκλησιν των θείων υποστάσεων επιβοώντας, αλλ' άλλως πως βαπτιζομένους, ως αβαπτίστους προσδέχεσθαι, τη ορθοδοξία προσιόντας*»¹⁰⁵.

6. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα: η Εκκλησία ενεργώντας φιλανθρώπως για τη σωτηρία των ανθρώπων τηρεί σε κάθε εποχή, ανάλογα με τις συνθήκες, **και την ακρίβεια και την οικονομία**. Πάντοτε, όταν επικαλείται την ακρίβεια, η αιτιολογία είναι ουσιαστικά θεολογική-εκκλησιολογική. Αντίθετα, όταν εφαρμόζει την κατ' οικονομία πράξη, **δε φαίνεται να πολυπραγμονεί και να αναλύει το ζήτημα αυτό**. Χωρίς καμμία αιτιολόγηση αποφαινεται έχουσα κυριαρχικό δικαίωμα στην εφαρμογή ακρίβειας ή οικονομίας. Η Εκκλησία την ακρίβεια την αιτιολογεί πλήρως, διότι εκεί θεολογεί. Και εμείς από σεβασμό οφείλουμε να ακολουθούμε ή, έστω κι αν θέλουμε να ασκήσουμε το νου μας στην αναζήτηση κάποιων λύσεων σε ερωτήματα που εμείς οι ίδιοι θέτουμε, ας μην προσπαθούμε να θεωρούμε τα δικά μας ιδεολογήματα ή προβληματισμούς ως θεολογία της Εκκλησίας μας · είναι δικοί μας προβληματισμοί, όχι η Θεολογία των Αγίων και της Εκκλησίας μας!

γ) Ερμηνεία ή παρερμηνεία της § 20;

Όπως έχει κατ' επανάληψιν τονιστεί, το Κείμενο της Ε' ΠΠΔ είναι σε κάποια ιδιαίτερα κρίσιμα σημεία του εξαιρετικά γενικόλογο, ασαφές, και αναφέρεται μάλλον συγκεκαλυμμένα σε πολύ σοβαρά ζητήματα. Ένα τέτοιο σημείο είναι η § 20, η οποία εκ πρώτης όψεως δε φαίνεται να αφίσταται της εκκλησιαστικής παραδόσεως.

Με μια δεύτερη ματιά ο ασαφής και σύνθετος τρόπος συντάξεως δημιουργεί και στον πλέον καλοδιάθετο αναγνώστη, ερώτημα για το «τι πραγματικά θέλει να πει ο ποιητής»! Σε αυτό το ερώτημα απάντησε το Επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Ορθοδοξία και Οικουμένη, Προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο» (Ι. Μ. Βλατάδων, 3-5.12.2015) που συνδιοργάνωσαν η Ι. Μ. Βλατάδων, το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών και η Θεολογική Σχολή ΑΠΘ. Είναι προφανές ότι το συμπόσιο

¹⁰⁴ Αναλυτικότερα για τη στάση των Κολλυβάδων Πατέρων και συγγραφέων της εποχής στην ενδιαφέρουσα μελέτη του πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ομολογώ εν Βάπτισμα, Ερμηνεία και εφαρμογή του Ζ' κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου από τους Κολλυβάδες Πατέρες και τον Κων/νο Οικονόμο*, εκδ. Τήνος Αθήνα 1996.

¹⁰⁵ «*Όρος της Αγίας του Χριστού Εκκλησίας συσταίνων μεν το θεόθεν δοθέν άγιον βάπτισμα, καταπτύων δε τα άλλως γενόμενα των αιρετικών βαπτίσματα*», στο Πρωτ. Γ. Μεταλληνού, *Ομολογώ εν Βάπτισμα, Ερμηνεία και εφαρμογή του Ζ' κανόνος της Β' Οικουμενικής Συνόδου από τους Κολλυβάδες Πατέρες και τον Κων/νο Οικονόμο*, εκδ. Τήνος Αθήνα 1996, σ. 128, Ελ. Γιαννακοπούλου, *Ο αναβαπτισμός των αιρετικών 1453-1756*, Σταθμοί έρευνας και πράξης (ιστορικοκανονική θεώρηση), Αθήνα 2009, σ. 88.

αυτό απηχούσε τις απόψεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου (διοργανωτές, τόπος διεξαγωγής, ομιλητές κοκ), και η δημοσίευση των εισηγήσεων στο επίσημο δελτίο *Θεολογία*, καθιστά σαφή τη σοβαρότητα του συμποσίου. Δύο εισηγητές σχολίασαν το Κείμενο «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας με τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον»: Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος¹⁰⁶ (Σύμβουλος της αντιπροσωπείας της Εκκλησίας της Ελλάδος στην Ε' ΠΠΔ) και ο Καθηγητής του ΑΠΘ Στ. Τσομπανίδης¹⁰⁷ (σημειώνουμε για να γίνει αντιληπτή η βαρύτητα της εισηγήσεως ότι, όπως προκύπτει από την εισήγησή του, ο καθηγητής είχε τουλάχιστον από το Νοέμβριο στα χέρια του τα κείμενα της Ε' ΠΠΔ, όταν αυτά ήσαν ακόμα "απόρρητα", μη κοινοποιήσιμα στο πλήρωμα της Εκκλησίας, και δεν δίδονταν ούτε στους Επισκόπους της Εκκλησίας της Ελλάδος! Πολύ αργότερα (περί τα μέσα Ιανουαρίου 2016) δόθηκαν στα μέλη της ΔΙΣ! Και μετά από τρίμηνο από της εκδόσεώς τους γνωστοποιήθηκαν στο λαό του Θεού!).

Οι δύο ομιλητές μάς αποκάλυψαν *expressis verbis* τι είναι γραμμένο πίσω από τις λέξεις και πού οδηγεί η δυσνόητη διατύπωση της § 20.

Ο Σεβ. Μεσσηνίας Χρυσόστομος ερμηνεύοντας την § 20 είπε: «β) Έτέθησαν τά κανονικά κριτήρια (καν. 7^{ος} τῆς Β' καί 95^{ος} τῆς Πενθέκτης) ὡς πρὸς τὴν προοπτικὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν (§ 20). Διὰ τῆς παρουσίας παραγράφου προσδιορίσθησαν πανορθοδόξως **τά ὅρια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας** ἔναντι τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, δέν ἀμφισβητήθη ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν καί **«κατ' οἰκονομίαν» ἀνεγνωρίσθη, τό συμφώνως πρὸς τὴν κανονικὴν παράδοσιν, ὑποστατὸν καί ἔγκυρον τοῦ βαπτίσματος**. Οὕτως ἐνισχύεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, ὡς ἔκφρασις φιλανθρώπου διαθέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν ἐνῶ **ἀτονεῖ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀκριβείας**»¹⁰⁸.

[Βέβαια, απορούμε πῶς ο Ἅγιος Μεσσηνίας ομιλεῖ περὶ τῆς «αναγνωρίσεως τοῦ «υποστατοῦ» καὶ «ἐγκύρου» τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν» μάλιστα **«συμφώνως πρὸς τὴν κανονικὴν παράδοσιν»**, ὅταν ὁ ἴδιος σὲ Συνέδριο γιὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες (Βόλος, 10.5.2014) δήλωνε κατηγορηματικά, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ὅτι ἡ κατ' οἰκονομίαν πράξη τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴν ἀναβαπτίζει τοὺς προσερχομένους ἀπὸ ὀρισμένους αἰρέσεις **«δεν συνεπάγεται καὶ τὴν αὐτόματη ἀναγνώριση τῆς ἐγκυρότητος τῶν μυστηρίων, τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ χρίσματος τῶν αἰρετικῶν ἢ τῶν σχισματικῶν, ὅπως ἐσφαλμένως σήμερα υποδεικνύεται ἀπὸ ὀρισμένους κύκλους καὶ μάλιστα σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸν χῶρον τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἡ κατ' οἰκονομίαν ἀποδοχὴ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν αἰρετικῶν δὲν συνεπάγεται αὐτόματα τὴν ἀναγνώριση ἢ τὴν κοινωνία μετὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ μάλιστα ἐν τοῖς μυστηρίοις**»¹⁰⁹].

¹⁰⁶ Θέμα: «Αἱ σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας ἐπὶ τῆ βᾶσει τῶν Πανορθοδόξων ἀποφάσεων».

¹⁰⁷ Θέμα: «Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις: Μία ἐκκλησιολογικὴ προσέγγισις καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο».

¹⁰⁸ Χρυσόστομος, Μητροπ. Μεσσηνίας, «Αἱ σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας ἐπὶ τῆ βᾶσει τῶν Πανορθοδόξων ἀποφάσεων», *Θεολογία*, 86(2015) τ. 4, σ. ;;;.

¹⁰⁹ Παραθέτουμε ἀπομαγνητοφωνημένο τὸ πλήρες ἀπόσπασμα τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Μητρ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου «^(18:11)Με τὴ στάση αὐτὴ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία περιχαρακῶνει τὰ αἰσθητὰ ὀρία τῆς καὶ συγχρόνως ἐκφράζει σὲ συγκεκριμένη τοπικὴ καὶ χρονικὴ διάστασις ὅτι «τοὺς προστιθεμένους τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ὑπὸ αἰρετικῶν» μπορεῖ νὰ τοὺς υποδεχθεῖ «κατὰ τὴν υποτεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν», ὅπως ὀρίζει ὁ 7^{ος} κανὼνας τῆς Β' Οἰκουμ. Συνόδου.^(18:46) Ἡ «υποτεταγμένη αὐτὴ συνήθεια καὶ ἀκολουθία» εἶναι ἀλήθεια ὅτι ποικίλει μέσα στὴν ἱστορικὴ παράδοσι, κυρίως ὡς πρὸς τὸν τρόπο καὶ τὸ μέσον ἀποδοχῆς ἢ ἐπιστροφῆς τοὺς στὴν Ὁρθοδοξία.

^(19:01) Στὸ σημεῖο αὐτό, νομίζω, ὅτι εἶναι φρόνημο νὰ γίνῃ μία ἐπισημάνσις καὶ μία διάκρισις. Ὅταν γιὰ παράδειγμα οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Συνόδου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, δήλωναν ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἄρνησις ἢ ἡ ἀπόρριψις τῆς αἵρεσις γιὰ νὰ εἶναι κάποιος Ὁρθόδοξος καὶ δὲν ἀπαιτεῖται ὁ ἀναβαπτισμὸς ἢ ἡ ἀναχειροτονία δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν αὐτόματη ἀναγνώριση τῆς ἐγκυρότητος τῶν μυστηρίων, τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ

Ο καθηγητής Στ. Τσομπανίδης στην εισήγησή του στο Επιστημονικό Συμπόσιο της Ι. Μ. Βλατάδων ανέφερε: «Το νέο θετικό σημείο που μπορεί να ανοίξει προοπτικές και να συμβάλει στην **εμβάθυνση στην ορθόδοξη εκκλησιολογία** και στην αξιοποίηση της εκκλησιολογικής διδασκαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας, όχι μόνο για την **επιβεβαίωση της αυτοσυνειδησίας της**, αλλά και για την **υπεύθυνη αξιολόγηση της μορφής της εκκλησιαστικότητας του χριστιανικού κόσμου που υπάρχει εκτός αυτής**, είναι η 20^η παράγραφος». Και πιο κάτω σημειώνει ο καθηγητής: «**Η αναλογική εφαρμογή του πνεύματος κανόνων - όπως οι 7 της Β' και 95 της Πενθέκτης Οικουμενικών Συνόδων, που αναφέρονται στην 20^η παράγραφο της Ε' Προσυνοδικής - στη νέα πραγματικότητα της σύγχρονης Οικουμενικής Κίνησης και των ειρηνικών διαλόγων, συνεπάγεται την αναγνώριση του «υποστατού» ή και του «εγκύρου» του Βαπτίσματος»¹¹⁰.**

Είναι απολύτως σαφές ότι για τους ανωτέρω εισηγητές η § 20, ερμηνευόμενη **καταλλήλως, αναγνωρίζει το «υποστατό» και «έγκυρο» του βαπτίσματος, την «εκκλησιαστικότητα» των ετεροδόξων και τα «όρια» της Ορθόδοξου Εκκλησίας.** Δηλαδή, κατ' αυτούς, όλες οι «Χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες» του ΠΣΕ τελούν έγκυρα και χαριτόβρυτα Ιερά Μυστήρια που παρέχουν στα μέλη τους σώζουσα Θ. Χάρη διότι αυτές οι «Εκκλησίες και Ομολογίες» έχουν «εκκλησιαστικότητα» (τι εννοούν εδώ; Ότι οι αιρέσεις ανήκουν ή είναι η Μία Εκκλησία, το Σώμα του Χριστού, όπως η Ορθόδοξη Εκκλησία; Παραμένει ασαφές!)

Βέβαια, θα μπορούσε κάποιος βάσιμα να ισχυριστεί ότι η πιστή ερμηνευτική προσέγγιση στο ίδιο το κείμενο της § 20 δε μπορεί να δικαιολογήσει τις -διά συλλογιστικών ακροβασιών- ερμηνευτικές προσεγγίσεις και τα συμπεράσματα περί εκκλησιαστικότητας των ετεροδόξων και αναγνώρισης του «εγκύρου» και «υποστατού» του βαπτίσματός τους. Η § 20 δεν λέει -τουλάχιστον ρητώς- τέτοια πράγματα, και η προσέγγιση των δύο εισηγητών ελέγχεται μάλλον ως **παρερμηνεία παρά ως αξιόπιστη ερμηνεία του συγκεκριμένου κειμένου.** Παρ' όλα αυτά, η § 20 είναι **ιδιαίτερα προβληματική από θεολογικής πλευράς** λόγω της σαφέστατης ασάφειάς της, η οποία δίνει δικαιώματα σε ερμηνευτικούς ακροβατισμούς και συλλογιστικά άλματα.

Τα ερωτήματα, όμως, στα οποία οφείλουν να απαντήσουν όσοι αποδέχονται μία τέτοια διευρυμένη εκκλησιολογική ερμηνεία της § 20 είναι καίρια:

1. Αν ο τόσο υπεύθυνος και υψηλοτάτου επιπέδου Συντάκτης τού κειμένου, δηλαδή η τελευταία προ της Μεγάλης Συνόδου Πανορθόδοξη Προσυνοδική Διάσκεψη, ήθελε μια τέτοια εκκλησιολογική προσέγγιση την οποία εκφράζουν οι εισηγητές, **γιατί δεν τη διατύπωσε με τη δέουσα σαφήνεια, έτσι ώστε να μην επιδέχεται την παραμικρή αμφισβήτηση;** Γιατί μίλησε τόσο συγκεκριμένα ώστε να απαιτείται εξεζητημένος ερμηνευτικός συλλογισμός για ένα τόσο φλέγον

χρίσματος των αιρετικών ή των σχισματικών, όπως εσφαλμένως σήμερα υποδεικνύεται από ορισμένους κύκλους και μάλιστα σε αναφορά προς τον χώρο της Οικουμενικής Κινήσεως.^(19:45) Η κατ' οικονομία αποδοχή της επιστροφής των αιρετικών δεν συνεπάγεται αυτόματα την αναγνώριση ή την κοινωνία μετά των αιρετικών και μάλιστα εν τοις μυστηρίοις^(19:58)», Χρυσόστομος (Σαββάτος), Μητρ. Μεσσηνίας, «Εκκλησιολογική θεώρηση των Ιερών Κανόνων», στο Συνέδριο «Κανόνες της Εκκλησίας και σύγχρονες προκλήσεις», Βόλος, 8-11.5.2014 (από το λεπτό 18:11 έως 19:58 της εισηγήσεως).

¹¹⁰ Στ. Τσομπανίδης, «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση: Μια εκκλησιολογική προσέγγιση καθ' οδόν προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο», *Θεολογία*, 86(2015) τ. 4, σ. ;;;.

δογματικό-εκκλησιολογικό ζήτημα που άπτεται όχι μόνο της Ορθόδοξης αυτοσυνειδησίας, αλλά και της ίδιας της Ορθόδοξης συμμετοχής και μαρτυρίας στην Οικουμενική Κίνηση; Άλλωστε, έχουμε να κάνουμε με σημερινό κείμενο που καλείται να απαντήσει και να θεολογήσει στα σημερινά -για κάποιους μείζονα και αναπάντητα(-) εκκλησιολογικά ερωτήματα περί «εκκλησιαστικότητα» και «εγκύρου και υποστατού» του βαπτίσματος των αιρετικών. Τα ερωτήματα αυτά είναι με περισσή σαφήνεια διατυπωμένα, δεκαετίες τώρα. Έχουν πολυσυζητηθεί όχι μόνο στη βιβλιογραφία αλλά και στις Διορθόδοξες Επιτροπές¹¹¹, και κυρίως στις ίδιες τις Πανορθόδοξες Προσυνεδριακές Διασκέψεις¹¹². Έχουν τεθεί στο Κείμενο του Balamand (1993) εγείροντας έντονες συζητήσεις. Τέλος, όπως έχει πολλάκις γραφεί, τίθενται με φορτικότητα από τους συνομιλητές μας στην Οικουμενική Κίνηση και, μάλιστα για ορισμένους, η Ορθόδοξη θεολογία υστερεί που δεν απαντά με σαφήνεια¹¹³!

¹¹¹ Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξης Εκκλησίας, *Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971*, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 129-132.

¹¹² Βλ. ενδεικτικές αναφορές μόνο από την Γ' ΠΠΔ: Εισήγηση Γραμματέως Σεβ. Ελβετίας Δαμασκηνού στην Γ' ΠΠΔ (30.10.86): «*Η Ορθόδοξος Εκκλησία θα έδει να αξιοποιήσει την εκκλησιολογική διδασκαλία αυτής ... και διά την υπεύθυνον αξιολόγησιν της μορφής της εκκλησιαστικότητας του εκτός αυτής χριστιανικού κόσμου. ... Τοιαύτη αξιοποίησις ... καθίσταται οσημέραι αναγκαία δια την υπεύθυνον συμμετοχήν εις τους διμερείς και τους πολυμερείς Θεολογικούς Διαλόγους ... ως επίσης και διά την πλέον αξιόπιστον μαρτυρίαν της Ορθοδοξίας*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 103). Ο Σεβ. Δημητριάδος (και μετέπειτα Αθηνών) Χριστόδουλος: «*Πελώριον θέμα προς συζήτησι, δηλαδή το θέμα της εκ μέρους μας θεωρήσεως των εκτός της ιδικής μας Εκκλησίας ευρισκομένων Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών μετά των οποίων ευρισκόμεθα εν διαλόγω. Εάν δεν λυθή το θέμα αυτό, νομίζω, ότι "εις μάτην κοπιώμεν" ... Η ερώτησις του Σεβ. Καρθαγένης θέτει ίσως επί τάπητος - το λέγω με πολλήν επιφύλαξιν - αυτό που είναι γνωστόν ως **θεωρία των κλάδων**, θα παραδεχθούμε αυτήν την θεωρίαν ή θα παραμείνωμεν εις την *Unam Sanctam*; ... θα ήθελα να προτείνω ... να τεθή κάποια φράσις, αμέσως μετά την πρώτην, τονίζουσα την ιδικήν μας αυτοσυνειδησίαν, έστω και αν αυτό κακοφαινεται ενδεχομένως εις τους εκτός της ιδικής μας Εκκλησίας ευρισκομένους*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 106-107). Στο ίδιο θέμα αναφέρθηκε ο καθηγ. Γ. Γαλίτης (Πατρ. Ιεροσολύμων) (Συνοδικά ΙΧ, σ. 107) και ο καθηγητής Βλ.Φειδάς (Πατριάρχ. Ιεροσολύμων) «*τι αντιπροσωπεύουν εξ απόψεως εκκλησιολογίας αι εκτός της Ορθόδοξης Εκκλησίας χριστιανικά κοινότητες ... Μία "εκκλησιολογία" δηλαδή των εκτός της Ορθόδοξης Εκκλησίας "Εκκλησιών". Πρέπει να γίνει μελέτη διά να γνωρίζωμεν, πώς ημπορεί να συν-ειδητοποιηθεί η δική μας ευθύνη εις τους Διαλόγους. Αυτό θα ήτο εν σημαντικόν, αλλά και πολύ μεγάλο έργον. Τώρα απλώς γίνεται μία διαπίστωσις. Ο Γ. Φλωρόφσκυ λ.χ. κάνει διάκρισιν μεταξύ κανονικής και χαρισματικής προσ-εγγίσεως των ορίων της Εκκλησίας. Ημπορεί όμως αυτό να λεχθή; Και θα είναι συνεπές;*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 108).

¹¹³ Ενδεικτικά αναφέρουμε: α) Κείμενο Λίμα-BEM «*Η ανάγκη όπως επανέρωμεν την ενότητα του βαπτίσματος ευρίσκεται εις την καρδίαν της οικουμενικής εργασίας*» (Βάπτισμα § 6). β) Συζήτηση των Προτάσεων της Μικτής Επιτροπής (Διορθόδοξου και του ΠΣΕ, Morges Ελβετία 6-8.12.1999) στην Κεντρική Επιτροπή του ΠΣΕ (Αύγουστος 2002), στο Στ. Αβραμίδης, *Οι αξιώσεις (desiderata) της Ορθόδοξης Εκκλησίας εναντι του ΠΣΕ*, δακτυλογραφημένο κείμενο, σ. 14, Μητροπολίτου Εφέσου, Χρυσόστομου (Κωνσταντινίδη), *Η αναγνώριση των μυστηρίων των ετεροδόξων στις διαχρονικές σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 1995, σ. 192 υποσ. 127. γ) Επίσης, στην Γ' ΠΠΔ (Σαμπεζύ 1986) ο Σεβ. Καρθαγένης (και μετέπειτα Αλεξανδρείας) Παρθένιος είπε: «*Εγώ όταν διαλέγωμαι με τους Ρωμαιοκαθολικούς - είναι κρίσιμος ερώτησις - παραδέχομαι ότι είναι Εκκλησία ή όχι; Είναι ένα καιρίο σημείον. Να πούμε τι είναι αυτοί οι άνθρωποι. Δηλαδή η Ορθόδοξος Εκκλησία είναι η μόνη Εκκλησία και ολοι οι άλλοι είναι εκτός της Εκκλησίας; Ή έχουν και αυτοί κάτι από την Εκκλησία; ... Εάν παραδεχθώ ότι είναι Εκκλησία, θα αρχίσω να διαλέγωμαι τουλάχιστον πιο αδελφικά. Εάν όμως δεν είναι Εκκλησία, τότε τι γίνεται; Αυτήν την απορίαν έχω και θα ήθελα κάποιαν λύσιν. Όχι αμέσως. Αλλά αντιμετωπίζωμεν το θέμα αυτό εις τους Διαλόγους μας*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 105). Ο Πρόεδρος της Γ' ΠΠΔ Σεβ. Εφέσου Χρυσόστομος απάντησε: «*Έχετε δίκαιο να επισημάνετε το θέμα ... και ημείς να αποκτήσωμεν συνειδησιν της αυτοσυνειδησίας μας, αλλά και να εξετάσωμεν όσον είναι δυνατόν το στοιχείον της εκκλησιαστικότητας, το οποίον αντιπροσωπεύουν οι οι μεθ' όν διαλεγόμεθα. Ίσως χρειασθεί ... εις μίαν προσεχή φάσιν της πορείας μας προς την Αγίαν και Μεγάλην Σύνοδο*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 105). δ) Η εισήγηση του Γραμματέως της Γ' ΠΠΔ Σεβ. Ελβετίας Δαμασκηνού στην Ολομέλεια (31.10.86): «*εμβάθυσιν εις την ορθόδοξον εκκλησιολογίαν, και δη και την μελέτην των κανονικών κριτηρίων ως προς την περί των ορίων της Εκκλησίας ορθόδοξον παράδοσιν, διότι ούτω μόνον είναι δυνατή η τήρησις ενιαίας στάσεως όλων των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών*» (Συνοδικά ΙΧ, σ. 141-142).

Συνεπώς, ενώπιον αυτής της επείγουσας θεολογικής πίεσης και ανάγκης ήταν υποχρεωμένη η Ε' ΠΠΔ, εκφράζουσα την εκκλησιαστική συνείδηση της Καθολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, αν ήθελε να διευρύνει σε τέτοιο βαθμό την Ορθόδοξη εκκλησιολογία προκειμένου να συμπεριλάβει και τους αιρετικούς, να αναφερθεί με την επιβαλλομένη σαφήνεια, οριστικά και αμετάκλητα, ώστε να μην επιδέχεται την παραμικρή αμφισβήτηση για την «εκκλησιαστικότητα» και το «έγκυρο» και «υποστατό» του βαπτίσματος των αιρετικών. Αυτό σημαίνει συνοδικός θεσμός, και μόνο έτσι καταδεικνύεται ότι «το συνοδικόν σύστημα ανέκαθεν εν τη Εκκλησία απετέλει τον αρμόδιον και έσχατον κριτήν περί των θεμάτων πίστεως» (§ 22). Οι πρακτικές του «άλλα γράφουμε και άλλα εννοούμε», του συσκοτισμού, της απόκρυψης και της ασάφειας δεν έχουν καμμία σχέση με την κρυστάλλινη ευαγγελική αλήθεια, προσβάλλουν την Εκκλησία του Χριστού, και υπάρχει κίνδυνος να απαξιώσουν στα μάτια του λαού την ίδια την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο.

2. Αφού η Ε' ΠΠΔ δεν εισηγήθηκε με το τελικό κείμενό της η Αγία και Μεγάλη Σύνοδο να παράσχει ρητή πανορθόδοξη συνοδική αποδοχή και έγκριση στις αντιλήψεις περί «εγκύρου και υποστατού» του βαπτίσματος και «εκκλησιαστικότητας» των αιρετικών, δεν επιτρέπεται να ανάγουμε τα ιδεολογήματα, τους ευσεβείς “πόθους” μας ή έστω τους θεολογικούς ακροβατισμούς και προβληματισμούς μας σε θεολογία και εκκλησιολογία της Ορθόδοξου Εκκλησίας ή να ερμηνεύουμε τα συνοδικά κείμενα κατά το δοκούν.

Τελικά, αν η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος στην Απόφασή της μετά από δεκαετίες συζητήσεων και προβληματισμού, ρητά και κατηγορηματικά δεν προσδώσει εκκλησιαστικότητα στις αιρετικές Κοινότητες καθίσταται σαφές ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν μπορεί να αποδεχθεί τις απόψεις αυτές.

3. Πέραν αυτών, οι ανωτέρω ερμηνείες της § 20 χρησιμοποιούν τη (διπλή) προκρούστεια μέθοδο στην προσέγγιση των Β-7 και Στ-95: για να βγάλουν το συμπέρασμα που θέλουν περικόπτουν ό,τι δεν τους βολεύει από τους κανόνες, και το υπόλοιπο το “τραβάνε” για να το φέρουν στα μέτρα τους: πχ. α) επειδή η κατ’ ακρίβεια πράξη του (ανα)βαπτισμού που επιβάλλουν οι Β-7 και Στ-95 για τους προσερχόμενους από τις περισσότερες αιρέσεις δεν τους εξυπηρετεί, την παραθεωρούν εντελώς, ούτε καν την αναφέρουν, β) επειδή σύμφωνα με τους κανόνες η τριπλή κατάδυση στο βάπτισμα είναι βασικό κριτήριο για την εφαρμογή της οικονομίας, αλλά δεν βολεύει στους οικουμενιστικούς σχεδιασμούς, σιωπούν τελείως, γ) το ίδιο κάνουν και με τις άλλες βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής της οικονομίας, την απόταξη των αιρέσεων, την καταδίκη των αιρεσιαρχών και την αποδοχή τού συνόλου της εκκλησιαστικής πίστεως και διδασκαλίας · και εδώ τις προϋποθέσεις αυτές τις περιφρονούν, δ) οι κανόνες μιλάνε για «αιρέσεις» · όμως τέτοια ορολογία είναι “ξένη” στην Οικουμενική Κίνηση και δεν εξυπηρετεί, οπότε την “περικόπτουν” και ε) “ξεχειλώνουν” την οικονομία, όπως και όσο τους βολεύει, για να τη χρησιμοποιήσουν εκεί όπου ουδέποτε μέχρι σήμερα την αξιοποίησε η Θεολογία και η ζωή της Εκκλησίας!
4. Οι προαναφερθείσες ερμηνείες της § 20 θέτουν ως προϋπόθεση αναγνώρισης της «εκκλησιαστικότητας» και του «εγκύρου» και «υποστατού» του βαπτίσματος, που

κατ' αυτούς έχουμε με την § 20, την **ύπαρξη Αποστολικής Διαδοχής**. Όμως, η § 20, όπως ήδη σημειώσαμε, **αναφέρεται αδιακρίτως στα 345 μέλη του ΠΣΕ**, ορισμένα εκ των οποίων δεν έχουν ούτε καν Ιερωσύνη ούτε Βάπτισμα ούτε Αποστολική Διαδοχή, και αρνούνται όλα τα μυστήρια. Ενώ άλλοι (Αγγλικανοί, Λουθηρανοί, Μεταρρυθμισμένοι) έχουν και γυναίκες (!) στον επισκοπικό βαθμό .

Ας προχωρήσουμε, όμως, και ας υποθέσουμε ότι πράγματι η ερμηνεία της § 20 από τους δύο εισηγητές είναι ορθή και, πράγματι, απηχεί το πνεύμα της § 20. Τότε είναι προφανές ότι η § 20 όχι μόνο δεν εκφράζει, αλλά είναι ριζικά αντίθετη στην μέχρι τώρα Ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση:

1. Δεν είναι παράξενο το γεγονός ότι στο Κείμενο δεν υπάρχει αγιογραφική ή πατερική ή συνοδική αναφορά για να στηρίξει τις κακοδοξίες αυτές. Η παντελής έλλειψη στην εκκλησιαστική μας παράδοση πατερικών αναφορών ή κανονικών διατάξεων οι οποίες να αναγνωρίζουν την «εκκλησιαστικότητα» και το «έγκυρο» και «υποστατό» του βαπτίσματος και των λοιπών μυστηρίων των αιρετικών, οδήγησε τους συντάκτες της § 20 να χρησιμοποιήσουν εντελώς άσχετους με την περίπτωση κανόνες. Οι Β-7 και Στ-95, όπως ήδη αναφέραμε, ρυθμίζουν μόνο τον τρόπο εισδοχής στην Εκκλησία των μετανοημένων αιρετικών, και δεν αναφέρονται καθόλου στο «εκκλησιαστικό status» των αιρέσεων ούτε στη διαδικασία διαλόγου της Εκκλησίας με την αίρεση. Ούτε, ασφαλώς, υπονοούν ότι οι αιρέσεις παρέχουν σώζουσα Θ. Χάρη. Ουδέποτε η Εκκλησία αναγνώρισε και διεκήρυξε εκκλησιαστικότητα στην πλάνη και στην αίρεση! Όπως ήδη τονίσαμε, για τους ιερούς κανόνες η «μερίς των σωζομένων» βρίσκεται μόνο στην Ορθοδοξία και όχι στην «αίρεση»!

2. Δε θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι αποδέκτης της οικονομίας είναι πάντοτε ο άνθρωπος «υπέρ ου Χριστός απέθανε» (Ρωμ. 14, 15), και ποτέ μία κατάσταση ή οι πράξεις μιας Κοινότητας καθ' εαυτές, αλλά ο άνθρωπος που ενεργεί, όπως ενεργεί. Επίσης, η οικονομία, ως εκ της φύσεώς της εκκλησιαστική ποιμαντική πράξη, έχει αποδέκτη μόνο τα μέλη της Εκκλησίας και όσους επιθυμούν να γίνουν μέλη της, και όχι όσους εμμένουν στην αίρεση, όσους επιλέγουν να ζουν εκτός της εκκλησιαστικής ζωής, όπως αυτή καθορίζεται από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Τέλος, δε μπορεί να είναι αποδέκτης μιας κατ' εξοχήν εκκλησιαστικής πράξεως κάποια Κοινότητα η οποία είναι αποσχισμένη από την κοινωνία της Εκκλησίας, όταν μάλιστα η απόσχιση δεν οφείλεται σε ήσσοнос σημασίας ζητήματα (σχίσμα), αλλά σε αιρετικές και καταδικασμένες από Οικουμενικές Συνόδους αλλοιώσεις της δογματικής πίστεως και της ουσίας της Εκκλησίας.

3. Επιπλέον, θα μπορούσαμε γενικά να πούμε ότι με την ακρίβεια η Εκκλησία θεολογεί ενώ με την οικονομία διαποιμαίνει¹¹⁴. Ασφαλώς και η ακρίβεια χρησιμοποιείται στην ποιμαντική, όπως η οικονομία σε εξαιρετικές και μάλλον σπάνιες περιπτώσεις κατά τη λεκτική διατύπωση του δόγματος από την Εκκλησία. Ποτέ όμως στην παράδοση της Εκκλησίας δε χρησιμοποιήθηκε η οικονομία στην

¹¹⁴ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή (1971): «Η ακρίβεια είναι το κύριο εκκλησιολογικόν γνώρισμα ... έναντι της αποκεκαλυμμένης αληθείας ... η οικονομία αποτελεί το ... προνόμιον, διά του οποίου τιμάται ... η ποιμαντορική ευρύτης... της Εκκλησίας», Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξης Εκκλησίας, Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 145.

ουσία, στο περιεχόμενο του δόγματος¹¹⁵. Επειδή, λοιπόν, η αναγνώριση της εκκλησιαστικής υποστάσεως και των μυστηρίων των αιρετικών Κοινοτήτων άπτεται της δογματικής-εκκλησιολογικής διδασκαλίας της Εκκλησίας και της ίδιας της αυτοσυνειδησίας της, **δεν υπάρχει καμμία δυνατότητα ασκήσεως οικονομίας στο ζήτημα αυτό.** Είναι, ασφαλώς εντελώς άλλο θέμα η άσκηση οικονομίας σε **συγκεκριμένο άνθρωπο που μετανόησε,** αρνήθηκε τις πλάνες, αναθεμάτισε τους «εξάρχους των αιρέσεων», έφυγε από την αιρετική Κοινότητα και επιθυμεί να ενταχθεί στην Εκκλησία. Εδώ **επιβάλλεται η άσκηση της οικονομίας.**

Είναι σαφής, εν προκειμένω, η απόφαση της Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικής Επιτροπής (1971), η οποία στο κείμενο «**Η οικονομία εν τη Ορθόδοξη Εκκλησία**» εύστοχα σημειώνει: «**Η Ορθόδοξος ημών Εκκλησία αποβλέπει ...α) εις την διατήρησιν κατά πρώτον και κύριον λόγον της εαυτής πίστεως και διδασκαλίας τελείως ανοθεύτου και ανεπηρεάστου εκ της κατ' οικονομίαν τοιουτοτρόπου συγκαταβάσεως αυτής προς τους έξω. "Διότι ου συγχωρεί συγκατάβασιν εις τα της ορθοδόξου πίστεως, και τότε τας οικονομίας ο ορθός λόγος μεταχειρίζεται, ότε το δόγμα της ευσεβείας ουδέν παραβλάπτεται"** (Ευλόγιος Αλεξ. PG 103, 953)»¹¹⁶, ενώ η ακρίβεια είναι «**η μόνη ισχύουσα εις τα καίρια της πίστεως**»¹¹⁷. Δηλαδή, **η κατ' οικονομία πράξη για την εισδοχή πρώην αιρετικών δε συνεπάγεται και αλλαγή, ουδέ στο ελάχιστο, της πίστης και της διδασκαλίας της Εκκλησίας.**

4. Αν θελήσουμε να προχωρήσουμε με συνέπεια τη σκέψη μας είναι προφανή τα αδιέξοδα της οικουμενιστικής ερμηνείας της § 20, ότι δήθεν σ' αυτή αναγνωρίζεται το έγκυρο και υποστατό του βαπτίσματος, και η εκκλησιαστικότητα των αιρετικών. Διερωτώμαστε, λοιπόν:

α) Οι Ρωμαιοκαθολικοί (όπως και οι Αγγλικανοί) δέχονται ότι μπορεί να βαπτίζει και ένας λαϊκός ή ακόμα και ένας αβάπτιστος μη Χριστιανός ή ακόμα και άθεος¹¹⁸. Μπορεί το βάπτισμα που τελεί ένας Μουσουλμάνος, να είναι για την Ορθόδοξη μυστηριολογία «έγκυρο» και «υποστατό», έστω και κατ' οικονομία;

β) Το βάπτισμα που τελεί μία προτεστάντης "ιέρεια" είναι «έγκυρο» και «υποστατό» για μας τους Ορθοδόξους;

γ) Το βάπτισμα που τελεί ιερέας χειροτονημένος από "Επισκοπίνια" είναι για μας «έγκυρο» και «υποστατό»;

¹¹⁵ «*Ει δέ τίς ποτε συγκατάβασιν και οικονομία εγένετο, ίσως εν όσοις, τρόπω συμβουλής, περί έθη και τάξεις και συνηθείας μακράς ωκονομήθη, αλλ' ουκ εν όσοις περί πίστεως και δογμάτων ο λόγος ... Εν γαρ τοις θείοις δόγμασιν ουδαμού χώραν έχει ποτέ η οικονομία ή συγκατάβασιν· ταύτα γαρ ασάλευτά εισι, και υπό πάντων ορθοδόξων ως απαράβατα εν πάση ευλαβεία διαφυλάττονται· και ο μικρόν τι τούτων παραβαίνων, ως σχισματικός κατακρίνεται και αναθεματίζεται, και ακοινωνητος παρά πάσι λογίζεται*», «*Αποκρίσεις των ανατολικών ορθοδόξων προς τας από Βρετανίας αποσταλείσας υπέρ ενόσεως και ομονοίας μετά της ανατολικής εκκλησίας προθέσεις. Απόκρισις εις πρόθεσιν α' (της γ' σειράς)*», στο Ι. Καρμίρη, *Δογματικά και Συμβολικά Κείμενα της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας*, εν Αθήναις 1953, τ. Β' σ. 808-809.

¹¹⁶ Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, *Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971*, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 144.

¹¹⁷ Γραμματεία Προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, *Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου 16-28 Ιουλίου 1971*, έκδ. Ορθόδοξο Κέντρο Οικουμενικού Πατριαρχείου Chambesy Γενεύης 1973, σ. 144.

¹¹⁸ Κώδικας Λατινικού Δικαίου (Codex Juris Canonici), άρθρο 861, Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας, §§1256 και 1284, Δ. Σαλάχα, *Τα μυστήρια της Χριστιανικής μνήσεως (Βάπτισμα, Χρίσμα, Θεία Ευχαριστία)*, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 98-103, Π. Χίρς, *Η εκκλησιολογική αναθεώρηση της Β' Βατικανής Συνόδου*, εκδ. Uncut Mountain Press, 2014, σ. 56-59.

δ) Επίσκοπος που χειροτονήθηκε από “Επισκοπίνες” έχει κανονική ιερωσύνη και αδιάκοπη Αποστολική Διαδοχή, την οποία μπορεί να μεταδίδει;

ε) Τελικά, διασώζεται αδιάκοπη η Αποστολική διαδοχή στις χειροτονίες των “Επισκοπίνων”;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κείμενο «Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν Χριστιανικόν Κόσμον» αναμφίβολα είναι ιδιαίτερα σημαντικό κείμενο, διότι: **α) συντάκτης** είναι η Ε΄ Πανορθόδοξη Προπαρασκευαστική Διάσκεψη, **β) παραλήπτης** είναι η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος και δι' Αυτής σύμπασα η Ορθόδοξη Καθολική του Χριστού Εκκλησία και **γ) θέμα** του είναι η ίδια η αυτοσυνειδησία της Ορθοδόξου Εκκλησίας και η μαρτυρία Αυτής στους «εγγύς και τους μακράν».

Το Κείμενο αυτό μπορεί να μην έχει τη μορφή και τη δομή δογματικού όρου, εν τούτοις κατ' ουσίαν είναι **δογματικό Κείμενο**, αφού αναφέρεται στη δογματική περί Εκκλησίας διδασκαλία της Ορθοδόξου Εκκλησίας και, συνεπώς, **η Εκκλησία – δηλ. όλοι εμείς, κλήρος και λαός – οφείλουμε να το αντιμετωπίσουμε ως τη δογματική απόφαση της Πανορθόδοξου Συνόδου.**

Υπό αυτό το πρίσμα αξιολογούμενο το κείμενο, φοβούμεθα πως δεν ανταποκρίνεται στον υψηλό του ρόλο. Οι ανεπίτρεπτες ασάφειες, οι πολλές αντιφάσεις, οι αλληλοσυγκρουόμενες θεολογικές προσεγγίσεις και κυρίως η διαφοροποίησή του από τη μέχρι τώρα εκκλησιαστική μας παράδοση είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στη Θεολογία και την Εκκλησία, τα οποία θα πληγώσουν το Σώμα του Χριστού προς χαρά και αγαλίαση των εχθρών Του.

Ελπίζουμε και προσευχόμαστε το Άγιο Πνεύμα να επισκιάσει επί την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο ώστε «**επομένη τοις αγίοις Πατράσιν**» και ορθοτομούσα τον λόγον της του Χριστού αληθείας να καταταγεί από την αλάθητη εκκλησιαστική συνείδηση στη σειρά των Αγίων και Οικουμενικών Συνόδων της Εκκλησίας μας προς δόξαν Θεού, αγαλλίαση του Λαού Του και καταισχύνη των εχθρών της Αληθείας.

Πάτρα 25 . 2 . 2015

π. Αναστάσιος Γκοτσόπουλος
Πρωτοπρεσβύτερος
Εφημέριος Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πατρών
τηλ. 6945-377621, agotsopo@gmail.com